
DEMOCRACY TREE

Συνολική έκθεση

Περιεχόμενα

Συνολική έκθεση.....	1
Εισαγωγή.....	3
Έρευνα πεδίου.....	3
Η δημοκρατία και οι αξίες της.....	4
Συμπεράσματα.....	28
Ρατσισμός και ξενοφοβία.....	29
Περιστατικά ρατσισμού και ξενοφοβίας.....	33
Συστάσεις.....	40
Συμπεράσματα.....	41
Βιβλιογραφική έρευνα.....	41
Αρχαίες ρίζες (5 ^{ος} – 4 ^{ος} αιώνας π.Χ.).....	44
Μεσαίωνας και Αναγέννηση (5 ^{ος} – 15 ^{ος} αιώνας).....	51
Διαφωτισμός και δημοκρατικές επαναστάσεις (17 ^{ος} – 18 ^{ος} αιώνας).....	53
19 ^{ος} και αρχές 20 ^{ού} αιώνα.....	58
Η εποχή μετά τον Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο μέχρι σήμερα.....	64
Αναφορές.....	75

Εισαγωγή

Η Συνολική Έκθεση του έργου Democracy Tree έχει ως στόχο να παράσχει πληροφορίες για την ιστορία της δημοκρατίας, καθώς και για τις αντιλήψεις για τη δημοκρατία σε κάθε χώρα-εταίρο. Αποτελείται από δύο ενότητες: την έρευνα πεδίου και τη βιβλιογραφική έρευνα.

Μέσω της έρευνας πεδίου, οι χώρες-εταίροι (Κύπρος, Εσθονία, Βουλγαρία, Ιρλανδία, Πορτογαλία και Τουρκία) προσπάθησαν να ρίξουν φως στα επίπεδα ρατσισμού, ξενοφοβίας και διακρίσεων στις χώρες τους, καθώς και να εξετάσουν πραγματικά ρατσιστικά και ξενοφοβικά περιστατικά. Οι εταίροι διένειμαν ένα διαδικτυακό ερωτηματολόγιο σε νέους, εργαζόμενους στον τομέα της νεολαίας και σε οργανώσεις νεολαίας. Στο ερωτηματολόγιο, οι ερωτηθέντες κλήθηκαν να αξιολογήσουν το επίπεδο γνώσεών τους σχετικά με τις κοινές αξίες της ΕΕ, καθώς και να μοιραστούν τις απόψεις και τις εμπειρίες τους για τον ρατσισμό, την ξενοφοβία και τις διακρίσεις.

Η δεύτερη ενότητα της έκθεσης αποτελείται από τη βιβλιογραφική έρευνα που διεξήχθη από τους εταίρους και έχει στόχο να παράσχει πληροφορίες για την ιστορία της δημοκρατίας, από τη γέννησή της μέχρι σήμερα. Οι ιστορικές περίοδοι που διερευνήθηκαν είναι οι εξής:

- Αρχαίες ρίζες (5^{ος} – 4^{ος} αιώνας)
- Μεσαίωνας και Αναγέννηση (17^{ος} – 18^{ος} αιώνας)
- Διαφωτισμός και δημοκρατικές επαναστάσεις (17^{ος} και 18^{ος} αιώνας)
- 19^{ος} και αρχές 20^{ου} αιώνα
- Η περίοδος μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο μέχρι σήμερα

Έρευνα πεδίου

Μεθοδολογία:

Όπως έχουμε αναφέρει, για την πραγματοποίηση της έρευνας πεδίου αναπτύχθηκε ένα διαδικτυακό ερωτηματολόγιο, το οποίο είχε ως στόχο την αξιολόγηση των εμπειριών και του επιπέδου γνώσεων των νέων και των επαγγελματιών του τομέα της νεολαίας όσον αφορά τις δημοκρατικές αξίες και τα ζητήματα που σχετίζονται με τις διακρίσεις, τον ρατσισμό και την ξενοφοβία στις χώρες-εταίρους: Βουλγαρία, Κύπρος, Εσθονία, Ιρλανδία, Πορτογαλία και Τουρκία. Το ερωτηματολόγιο σχεδιάστηκε προσεκτικά ώστε να περιλαμβάνει ένα ευρύ φάσμα ερωτήσεων, από ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής έως ερωτήσεις ανοικτού τύπου, με στόχο την απόκτηση τόσο ποσοτικών όσο και ποιοτικών δεδομένων. Για να διασφαλιστεί η συμπερίληψη και η ακρίβεια, το ερωτηματολόγιο μεταφράστηκε στις γλώσσες όλων των χωρών-εταίρων που συμμετείχαν στο έργο. Στη συνέχεια, το ερωτηματολόγιο διανεμήθηκε μέσω διάφορων διαδικτυακών πλατφόρμων και λοιπών δικτύων. Οι απαντήσεις συλλέχθηκαν κατά τη διάρκεια μιας προκαθορισμένης περιόδου και στη συνέχεια αναλύθηκαν για τον εντοπισμό τάσεων και μοτίβων. Οι ανοικτού τύπου απαντήσεις αναλύθηκαν ποιοτικά ανά θεματική κατηγορία, ώστε να αντληθούν βαθύτερα

συμπεράσματα για τις προσωπικές εμπειρίες και οπτικές των ερωτηθέντων. Αυτή η μεθοδολογία διευκόλυνε την ολοκληρωμένη κατανόηση των αντιλήψεων των συμμετεχόντων για τις δημοκρατικές αρχές και των εμπειριών τους σε σχέση με τις διακρίσεις, τον ρατσισμό και την ξενοφοβία, παρέχοντας πολύτιμα δεδομένα για την επίτευξη των στόχων και των αποτελεσμάτων του έργου.

Αριθμός και προφίλ των ερωτηθέντων:

Οι εταίροι προσέγγισαν περισσότερα από 385 άτομα και οργανώσεις μέσω πλατφόρμων κοινωνικής δικτύωσης, ομάδων επικοινωνίας και ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, και συγκέντρωσαν συνολικά 65 απαντήσεις. Πιο συγκεκριμένα, η Κύπρος, η Βουλγαρία, η Εσθονία και η Ιρλανδία συγκέντρωσαν 10 απαντήσεις, η Πορτογαλία 11 απαντήσεις και η Τουρκία 14 απαντήσεις.

Οι συμμετέχοντες ανήκαν στις ηλικιακές κατηγορίες 18-24, 24-25, 26-30 και 30+ ετών. Στην Εσθονία, την Πορτογαλία και την Ιρλανδία η πλειονότητα των συμμετεχόντων ανήκαν στην κατηγορία άνω των 30 ετών. Στην Τουρκία και τη Βουλγαρία οι περισσότεροι συμμετέχοντες ανήκαν στην ηλικιακή ομάδα 18-24, ενώ στην Κύπρο η πλειονότητα των συμμετεχόντων ανήκαν στην κατηγορία 24-25 και 26-30 ετών. Το ευρύ φάσμα ηλικιών των συμμετεχόντων συμβάλλει στην απόκτηση μιας σφαιρικής οπτικής για τις χώρες-εταίρους, παρέχοντας ένα πιο έγκυρο και αξιόπιστο αποτέλεσμα.

Όπως αναφέρθηκε παραπάνω, οι ερωτηθέντες από όλες τις χώρες-εταίρους κλήθηκαν να αξιολογήσουν το επίπεδο γνώσεων τους σχετικά με τις κοινές αξίες της ΕΕ: Ανθρώπινη αξιοπρέπεια, Ελευθερία, Δημοκρατία, Ισότητα, Κράτος Δικαίου και Ανθρώπινα Δικαιώματα, Ταυτόχρονα, μοιράστηκαν την άποψή τους για τις αξίες αυτές. Στη συνέχεια, ζητήθηκε από τους συμμετέχοντες να σχολιάσουν κατά πόσο υπάρχουν φαινόμενα ρατσισμού, διακρίσεων και ξενοφοβίας στη χώρα τους, κάτι στο οποίο συμφώνησαν όλοι οι συμμετέχοντες. Πολλοί συμμετέχοντες ανέφεραν είτε ότι έπεσαν θύματα είτε ότι έγιναν μάρτυρες ρατσισμού και/ή διακρίσεων, ενώ όσοι ένιωθαν άνετα μοιράστηκαν τις ιστορίες τους. Όλες οι απαντήσεις ήταν ανώνυμες, έτσι ώστε να νιώσουν άνετα οι συμμετέχοντες να μοιραστούν τις εμπειρίες τους.

Η δημοκρατία και οι αξίες της

Αυτή η ενότητα περιλαμβάνει πληροφορίες για το επίπεδο γνώσεων των ερωτηθέντων όσον αφορά τη δημοκρατία και τις αξίες της, καθώς και για το τι πιστεύουν ότι αντιπροσωπεύει κάθε κοινή αξία της ΕΕ.

Πιστεύετε ότι η δημοκρατία και οι αξίες της είναι σημαντικές για την ευημερία μιας κοινωνίας;

Σχεδόν όλοι οι συμμετέχοντες συμφώνησαν ότι η δημοκρατία και οι αξίες της είναι σημαντικές για την ευημερία μιας κοινωνίας· μόνο ένα άτομο είχε διαφορετική άποψη σε μία από τις χώρες-εταίρους. Αυτό σημαίνει ότι το 98,5% των συμμετεχόντων συμφωνεί με την πιο πάνω δήλωση, ενώ το 1,5% διαφωνεί.

Γνωρίζετε ποιες είναι οι δημοκρατικές αξίες της ΕΕ;

Στη συνέχεια, οι συμμετέχοντες ρωτήθηκαν αν γνωρίζουν τις δημοκρατικές αξίες της ΕΕ. Συγκεντρώθηκαν οι ακόλουθες απαντήσεις ανά χώρα:

- Στην Κύπρο, το 70% των ερωτηθέντων δήλωσε ότι γνωρίζει τις κοινές αξίες της ΕΕ, ενώ το 30% ότι δεν τις γνωρίζει.
- Στην Εσθονία, το 50% των ερωτηθέντων δήλωσε ότι γνωρίζει τις κοινές αξίες της ΕΕ, ενώ το 50% όχι.
- Στην Πορτογαλία, το 100% των ερωτηθέντων δήλωσε ότι γνωρίζει τις δημοκρατικές αξίες.
- Στην Ιρλανδία και τη Βουλγαρία, το 60% των ερωτηθέντων δήλωσε ότι γνωρίζει τις κοινές αξίες της ΕΕ, ενώ το 40% ότι δεν τις γνωρίζει.
- Στην Τουρκία, το 71,4% των ερωτηθέντων δήλωσε ότι γνωρίζει τις κοινές αξίες της ΕΕ, ενώ το 28,6% όχι.

Με βάση τις παραπάνω απαντήσεις, βλέπουμε ότι η πλειοψηφία των ερωτηθέντων (69,2%) γνωρίζει ποιες είναι οι κοινές αξίες της ΕΕ. Παρόλα αυτά, ένα αρκετά μεγάλο ποσοστό (30,8%) δεν γνωρίζει.

Παρακαλούμε σημειώστε το επίπεδο των γνώσεών σας όσον αφορά τις ακόλουθες δημοκρατικές αξίες της ΕΕ (1 χαμηλό – 5 πολύ υψηλό)

Στη συνέχεια, ζητήθηκε από τους συμμετέχοντες να αξιολογήσουν το επίπεδο των γνώσεών τους όσον αφορά τις κοινές αξίες της ΕΕ. Οι αξίες αυτές ήταν η ανθρωπίνη αξιοπρέπεια, η ελευθερία, η δημοκρατία, η ισότητα, το κράτος δικαίου και τα ανθρώπινα δικαιώματα. Παρακάτω παρουσιάζονται τα αποτελέσματα ανά χώρα εταίρο.

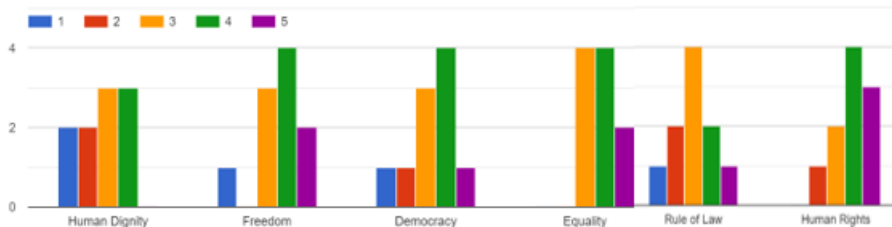
Κύπρος

	1 (χαμηλό)	2	3	4	5 (υψηλό)
Ανθρώπινη αξιοπρέπεια	30%	10%	40%	-	20%
Ελευθερία	10%	-	10%	10%	70%
Δημοκρατία	10%	-	10%	20%	60%
Ισότητα	10%	-	10%	30%	40%
Κράτος δικαίου	20%	-	20%	30%	30%
Ανθρώπινα δικαιώματα	10%	-	10%	20%	60%

Όπως φαίνεται παραπάνω, στην περίπτωση της Κύπρου οι συμμετέχοντες έχουν ένα αρκετά υψηλό επίπεδο γνώσεων όσον αφορά τις κοινές αξίες της ΕΕ.

Εσθονία

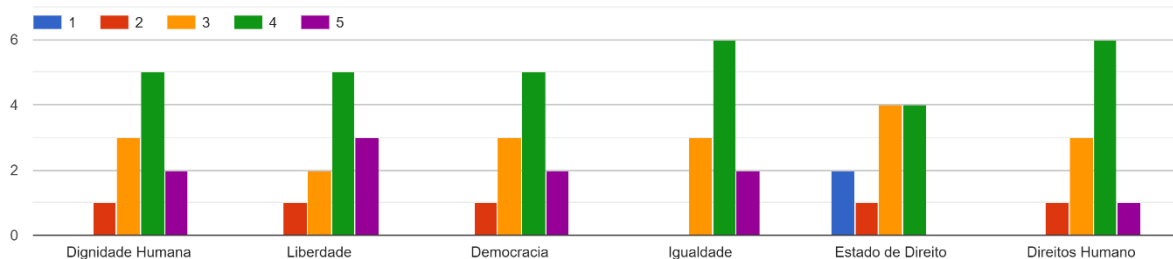
Please provide the level of knowledge you have on the following EU democratic values
(1- low, 5 very high)

Στην περίπτωση της Εσθονίας, η πλειοψηφία των ερωτηθέντων ανέφερε υψηλότερα επίπεδα γνώσης για αξίες όπως η ελευθερία, η δημοκρατία, η ισότητα και τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Πορτογαλία

Indique o nível de conhecimentos que tem sobre os seguintes valores democráticos da UE (1 baixo, 5 muito elevado)

Όλοι οι συμμετέχοντες απάντησαν θετικά στις ερωτήσεις για τη σημασία της δημοκρατίας και την εξοικείωσή τους με τις δημοκρατικές αξίες της ΕΕ, γεγονός που υποδηλώνει μια συλλογική αποδοχή και έγκριση των δημοκρατικών αρχών. Ως άτομα που εκτιμούν τις αξίες της δημοκρατίας, οι ερωτηθέντες είναι πολύ πιθανό να έχουν κοινωνικά προοδευτικές απόψεις, υποστηρίζοντας πολιτικές και πρωτοβουλίες που προωθούν τη συμπερίληψη, τα ανθρώπινα δικαιώματα και την κοινωνική δικαιοσύνη. Η κατανόηση των χαρακτηριστικών της δημοκρατίας στο πλαίσιο της ΕΕ παρέχει ένα πολύτιμο πλαίσιο για την ερμηνεία των απαντήσεων της έρευνας.

Ιρλανδία

Κοινή αξία ΕΕ	Μέση βαθμολογία	Επίπεδο γνώσεων
---------------	-----------------	-----------------

Ανθρώπινη αξιοπρέπεια	3	Οι αυτοαξιολογήσεις των ερωτηθέντων υποδηλώνουν ένα μικτό επίπεδο γνώσεων, που τείνει προς το μεσαίο επίπεδο. Υπάρχει ένα αξιοσημείωτο εύρος απαντήσεων, που υποδηλώνει διαφορετικό βαθμό εξοικείωσης.
Ελευθερία	3.3	Όπως και πιο πάνω, οι αξιολογήσεις των ερωτηθέντων υποδεικνύουν ένα μικτό επίπεδο γνώσεων, με ελαφρώς μεγαλύτερη βαρύτητα στο μεσαίο και υψηλότερο επίπεδο.
Δημοκρατία	3.3	Το επίπεδο γνώσεων για τη δημοκρατία επίσης ποικίλλει, με έναν συνδυασμό μεσαίων και υψηλών βαθμολογιών.
Ισότητα	2	Το επίπεδο γνώσεων για αυτή την αξία φαίνεται να είναι χαμηλότερο, με τις περισσότερες απαντήσεις να κυμαίνονται μεταξύ χαμηλού και μεσαίου επιπέδου.
Κράτος δικαίου	2.75	Οι αξιολογήσεις των ερωτηθέντων υποδηλώνουν ένα μέσο επίπεδο γνώσεων, με κατανομή σε χαμηλές, μεσαίες και υψηλές βαθμολογίες.
Ανθρώπινα δικαιώματα	3.67	Οι ερωτηθέντες δήλωσαν ένα σχετικά υψηλότερο επίπεδο γνώσεων όσον αφορά τα ανθρώπινα δικαιώματα, με την πλειονότητα των απαντήσεων να εμπίπτουν στο υψηλό επίπεδο.

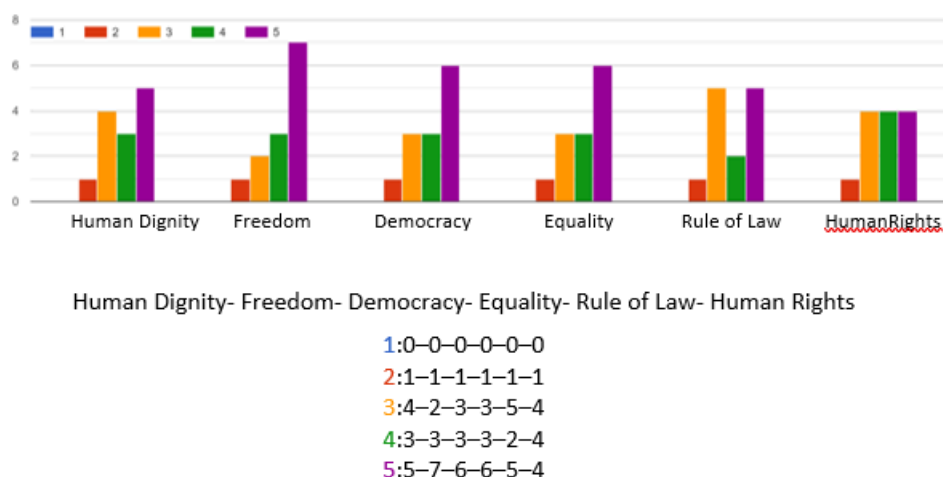
Με βάση τα πιο πάνω, στην Ιρλανδία φαίνεται να υπάρχει ένα επαρκές επίπεδο γνώσεων, όπου η αξία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων φαίνεται να είναι η αξία που γνωρίζουν καλύτερα οι συμμετέχοντες, ακολουθούμενη από τη δημοκρατία και την ελευθερία.

Βουλγαρία

Κοινή αξία ΕΕ	Επίπεδο γνώσεων
Ανθρώπινη αξιοπρέπεια	Το 40% των ερωτηθέντων δήλωσε σχετικά χαμηλό επίπεδο γνώσεων (2 στα 5), ενώ το 30% δήλωσε υψηλό επίπεδο γνώσεων (5 στα 5). Το 10% επέλεξε τα επίπεδα 1, 3 και 4.
Ελευθερία	Οι απαντήσεις εδώ ποικίλλουν, καθώς το 30% επέλεξε τα επίπεδα 2, 4 και 5. Αυτό σημαίνει ότι οι περισσότερες απαντήσεις υποδηλώνουν σχετικά υψηλή αξιολόγηση των γνώσεων για την ελευθερία.
Δημοκρατία	Το 30% των ερωτηθέντων επέλεξε το επίπεδο 2 και ένα άλλο 30% επέλεξε το επίπεδο 5, γεγονός που δείχνει ότι οι συμμετέχοντες αξιολογούν αρκετά διαφορετικά τις γνώσεις τους όσον αφορά την αξία της δημοκρατίας.
Ισότητα	Το 30% των ερωτηθέντων επέλεξε το χαμηλότερο επίπεδο γνώσεων, το 20% επέλεξε το επίπεδο 2, ένα άλλο 20% το μεσαίο επίπεδο, και το υπόλοιπο 20% το υψηλότερο επίπεδο γνώσεων.
Κράτος δικαίου	Το 50% των ερωτηθέντων δήλωσε χαμηλό επίπεδο γνώσεων για το θέμα αυτό, ενώ το 20% δήλωσε υψηλό επίπεδο γνώσεων. Τα άλλα επίπεδα έχουν επιλεγεί από το 10% των ερωτηθέντων το καθένα.
Ανθρώπινα δικαιώματα	Το 30% των ερωτηθέντων ανέφερε χαμηλό επίπεδο γνώσεων για τα ανθρώπινα δικαιώματα, ενώ το 20% μεσαίο επίπεδο γνώσεων και ένα άλλο 20% υψηλό επίπεδο γνώσεων.

Με βάση τις παραπάνω απαντήσεις, προκύπτει ότι στη Βουλγαρία υπάρχει επαρκές επίπεδο γνώσεων σχετικά με τις κοινές αξίες της ΕΕ.

Τουρκία

Στην περίπτωση της Τουρκίας, παρατηρείται υψηλό επίπεδο γνώσεων μεταξύ των ερωτηθέντων. Η Ελευθερία φαίνεται να είναι η αξία για την οποία οι συμμετέχοντες γνωρίζουν περισσότερα, ακολουθούμενη από τη Δημοκρατία και την Ισότητα.

Με βάση τις απαντήσεις σας πιο πάνω, παρακαλούμε δώστε μια σύντομη περιγραφή των δημοκρατικών αξιών της ΕΕ.

Σε αυτή την ενότητα, ζητήθηκε από τους συμμετέχοντες να δώσουν μια σύντομη περιγραφή καθεμιάς από τις κοινές αξίες της ΕΕ. Παρακάτω θα παρουσιαστούν οι απαντήσεις που έδωσαν οι συμμετέχοντες σε κάθε χώρα-εταίρο για κάθε αξία.

Ανθρώπινη αξιοπρέπεια

Ακολουθούν οι απαντήσεις των συμμετεχόντων όσον αφορά το τι σημαίνει για αυτούς η αξία της Ανθρώπινης Αξιοπρέπειας. Οι απαντήσεις παρουσιάζονται ανά χώρα.

Κύπρος

Όταν τους ζητήθηκε να περιγράψουν την αξία της ανθρώπινης αξιοπρέπειας στην ΕΕ, οι συμμετέχοντες ανέφεραν ότι αποτελεί μέρος του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ (Κεφάλαιο 1), σύμφωνα με το οποίο η ανθρώπινη αξιοπρέπεια αποτελεί προστατευόμενο δικαίωμα που δεν πρέπει ποτέ να καταπατάται. Είναι εξαιρετικά σημαντικό να αντιμετωπίζονται όλοι οι άνθρωποι με σεβασμό, ανεξάρτητα από το υπόβαθρό τους (π.χ. θρησκεία, εθνικότητα, φύλο κ.λπ.). Όλοι μας πρέπει να αισθανόμαστε ότι μας σέβονται και μας εκτιμούν. Ο αμοιβαίος σεβασμός μπορεί να θεωρηθεί κομμάτι της ανθρώπινης αξιοπρέπειας.

Εσθονία

Από την έρευνα προέκυψαν διάφορα βασικά συμπεράσματα όσον αφορά την αντίληψη για την ανθρώπινη αξιοπρέπεια. Οι συμμετέχοντες υπογράμμισαν τη σημασία της πρόσβασης σε είδη πρώτης ανάγκης, όπως τρεχούμενο νερό και στέγη,

καθώς και ότι όλοι οι άνθρωποι πρέπει να αντιμετωπίζονται με αξιοπρέπεια και σεβασμό. Αυτές οι πτυχές είναι πολύ σημαντικές για τη διασφάλιση της ανθρώπινης αξιοπρέπειας σε μια κοινωνία. Οι ερωτηθέντες συμφώνησαν σε μεγάλο βαθμό όσον αφορά τις αξίες και τα δικαιώματα κάθε ανθρώπου, συμπεριλαμβανομένης της προστασίας από συμπεριφορές που πλήττουν την αξιοπρέπεια. Τόνισαν τη στενή σχέση μεταξύ της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, καθώς και τον ρόλο της ΕΕ στην προώθηση και την προστασία αυτών των δικαιωμάτων. Οι ερωτηθέντες τόνισαν επίσης τη σημασία του αυτοσεβασμού, της πειθαρχίας και της προσήλωσης στις προσωπικές αξίες ως σημαντικές πτυχές της ανθρώπινης αξιοπρέπειας.

Πιο συγκεκριμένα, οι απαντήσεις περιλάμβαναν:

*Το δικαίωμα σε τρεχούμενο νερό και στέγη.
Το δικαίωμα στην αξιοπρεπή μεταχείριση, τον σεβασμό και την πειθαρχία.
Η εγγενής αξία και τα δικαιώματα κάθε ατόμου.
Προστασία από απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση.
Σεβασμός προς την ανθρωπότητα.
Η ανθρώπινη αξιοπρέπεια συνδέεται στενά με τον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η ΕΕ θεωρεί την προστασία και την προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων βασική πτυχή της ταυτότητάς της.
Η ανθρώπινη αξιοπρέπεια έχει να κάνει με τον σεβασμό απέναντι σε όλους τους ανθρώπους και τα δικαιώματά τους.
Κάποιος που σέβεται τον εαυτό του και τους άλλους, που οι απόψεις του εισακούγονται και λαμβάνονται υπόψη.
Σεβασμός απέναντι στον εαυτό και στις αξίες μας.*

Πορτογαλία

Οι απαντήσεις στην ερώτηση όσον αφορά το επίπεδο γνώσεων για την αξία της ανθρώπινης αξιοπρέπειας αντικατοπτρίζουν σε γενικές γραμμές μια θετική και τεκμηριωμένη αντίληψη μεταξύ των συμμετεχόντων. Η πλειοψηφία των ερωτηθέντων βαθμολόγησαν τις γνώσεις τους στο μεσαίο έως υψηλό εύρος, γεγονός που υποδηλώνει την επίγνωση αυτής της δημοκρατικής αρχής. Οι συμμετέχοντες αναγνώρισαν τη δέσμευση της ΕΕ να θέτει την ανθρώπινη αξιοπρέπεια στο επίκεντρο των πολιτικών της. Κατανοούν ότι η ΕΕ αναγνωρίζει και προστατεύει τα εγγενή δικαιώματα και την αξία του κάθε ανθρώπου, ανεξάρτητα από την καταγωγή, τη φυλή, το φύλο, τη θρησκεία ή τον σεξουαλικό προσανατολισμό του. Η αναγνώριση της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και των κοινωνικών και εργασιακών πολιτικών υποδηλώνει την αναγνώριση της πολύπλευρης προσέγγισης για τη διασφάλιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Ιρλανδία

Θετική αναγνώριση:

- «Κάθε άτομο πρέπει να τυγχάνει σεβασμού, και η ανθρώπινη αξιοπρέπεια περιλαμβάνει την αναγνώριση και τη διαφύλαξη των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων του ατόμου».

- «Οι πολίτες έχουν δικαίωμα να ζουν και να εργάζονται σε αξιοπρεπείς συνθήκες».
- «Όλοι οι άνθρωποι έχουν εγγενή αξιοπρέπεια, η οποία πρέπει να προστατεύεται και να γίνεται σεβαστή».
- «Η ανθρώπινη αξιοπρέπεια περιλαμβάνει τον σεβασμό και την προστασία του κάθε ατόμου, το οποίο είναι μοναδικό και έχει τη δική του μοναδική ιστορία».
- «Η αξιοπρέπεια ενός ατόμου είναι ένας σημαντικός παράγοντας για τη σωστή λειτουργία της κοινωνίας».
- «Η ανθρώπινη αξιοπρέπεια δεν είναι μόνο ένα θεμελιώδες δικαίωμα, αλλά αποτελεί την ίδια τη βάση των θεμελιωδών δικαιωμάτων».
- «Με αυτόν τον τρόπο αντιμετωπίζουμε τους ανθρώπους με αξιοπρέπεια και σεβασμό».
- «Βασίζεται στην ευημερία της ανθρωπότητας».

Ασαφής ή περιορισμένη επίγνωση:

- «Δεν είμαι σίγουρος/η, συγγνώμη».
- «Δεν γνωρίζω καλά».

Γενικό σχόλιο:

- «Βασίζεται στην ευημερία της ανθρωπότητας».

Βουλγαρία

- Χαρακτηριστικό ενός ατόμου που ζει σε μια δημοκρατική κοινωνία, το οποίο καθορίζει την προσωπικότητά του.
- Η συμπεριφορά ενός ατόμου.
- Η αυτοεκτίμηση ενός ατόμου βασίζεται σε ορισμένα προσόντα που έχει και στο πώς αξιολογεί τον εαυτό του.
- Το αίσθημα υπερηφάνειας που βασίζεται στην ύπαρξη κάποιων θετικών χαρακτηριστικών.
- Κάθε άτομο έχει δικαίωμα στην αξιοπρέπεια, πράγμα που σημαίνει ότι κανείς δεν έχει το δικαίωμα να την καταπατήσει. Αυτό σημαίνει ότι δεν έχω το δικαίωμα να εξευτελίσω ένα άλλο άτομο με οποιονδήποτε τρόπο.
- Πρόσβαση σε βασικά δικαιώματα.
- Το σπίτι, η τροφή, η εκπαίδευση και η υγεία ως βασικές ανάγκες όλων των ανθρώπων.
- Η εγγενής αξία και ο σεβασμός απέναντι σε κάθε άτομο.
- Κάθε ανθρώπινο ον έχει μια εγγενή αξία, η οποία δεν μπορεί να τεθεί υπό αμφισβήτηση από οποιονδήποτε νόμο ή διαδικασία (π.χ. και γι' αυτόν τον λόγο δεν επιτρέπεται η θανατική ποινή εντός της ΕΕ).
- Γενικά, τα ευρήματα της έρευνας δείχνουν μια πολυεπίπεδη κατανόηση της ανθρώπινης αξιοπρέπειας από τους ερωτηθέντες, η οποία περιλαμβάνει τόσο ατομικές όσο και κοινωνικές οπτικές γωνίες. Αναγνωρίζουν την αξιοπρέπεια ως θεμελιώδες δικαίωμα κάθε ατόμου και τονίζουν τη σημασία του σεβασμού και της προάσπισης αυτού του δικαιώματος σε όλες τις πτυχές της ζωής.

Τουρκία

- «Το να μπορεί κάθε άτομο να αποφασίζει για τον εαυτό του».
- «Η αξιοπρέπεια του ανθρώπου εξαρτάται από την ισότητα, την αξία και την ελευθερία».
- «Να μην εξαναγκάζεται κανείς σε συμπεριφορές που θεωρούνται από την κοινωνία κατώτερες και μη αποδεκτές».
- «Το Onur είναι απλώς ένα όνομα». (Η αξιοπρέπεια μεταφράζεται ως «Onur», μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως όνομα στην Τουρκία)
- «Να μην καταπιέξεις τους ανθρώπους, να μην τους ιεραρχείς».
- «Είναι ανεξάρτητη από χαρακτηριστικά όπως η φυλή, η γλώσσα, η θρησκεία ή το φύλο, σέβεται την ιδιαίτερη και πολύτιμη φύση των ατόμων απλώς και μόνο επειδή είναι άνθρωποι».
- «Κάθε άτομο είναι πολύτιμο».
- «Μετά τη γέννηση, ανεξάρτητα από οποιοδήποτε χαρακτηριστικό, ένα άτομο δικαιούται την ανθρώπινη αξιοπρέπεια χωρίς διακρίσεις».

Οι απαντήσεις αποκαλύπτουν μια εις βάθος κατανόηση της έννοιας της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, που επικεντρώνεται στην αυτονομία του ατόμου και την εγγενή του αξία. Τονίζουν τη σημασία της απαλλαγής από τους κοινωνικούς περιορισμούς και της επιδίωξης της ισότητας, που διασφαλίζει ότι όλα τα άτομα χαίρουν εκτίμησης και σεβασμού απλώς και μόνο λόγω της ανθρώπινης υπόστασής τους. Η συμπερίληψη του «Onur» καταδεικνύει μια πολιτισμικά εκλεπτυσμένη κατανόηση της έννοιας, ενώ η έμφαση στην εκ γενετής αξιοπρέπεια ενισχύει την οικουμενικότητά της.

Σχόλια:

Η ΕΕ ορίζει την αξία της ανθρώπινης αξιοπρέπειας ως εξής:

«Η ανθρώπινη αξιοπρέπεια είναι απαραβίαστη. Πρέπει να χαίρει σεβασμού, να προστατεύεται και να αποτελεί την πραγματική βάση των θεμελιωδών δικαιωμάτων».

Λαμβάνοντας υπόψη τις απαντήσεις από όλες τις χώρες-εταίρους, μπορούμε να συμπεράνουμε ότι οι ερωτηθέντες συμφώνησαν σε διάφορα σημεία όσον αφορά τον ορισμό της ανθρώπινης αξιοπρέπειας. Σε γενικές γραμμές, οι ερωτηθέντες συμφωνούν ότι όλοι οι άνθρωποι πρέπει να τυγχάνουν σεβασμού ανεξάρτητα από το υπόβαθρο και τα χαρακτηριστικά τους και ότι η ανθρώπινη αξιοπρέπεια πρέπει να προστατεύεται.

Ελευθερία

Ακολουθούν οι απαντήσεις των συμμετεχόντων όσον αφορά το τι σημαίνει για αυτούς η αξία της Ελευθερίας. Οι απαντήσεις παρουσιάζονται ανά χώρα.

Κύπρος

Η ελευθερία είναι εξαιρετικά σημαντική και κάθε άτομο πρέπει να έχει τη δυνατότητα και το δικαίωμα να αποφασίζει για τον εαυτό του. Οι ερωτηθέντες ανέφεραν την ελευθερία της επιλογής, της έκφρασης, της θρησκείας, του λόγου, του συνέρχεσθαι και του σεξουαλικού προσανατολισμού. Τόνισαν επίσης ότι είναι σημαντικό να υπάρχει τόσο η έννοια της «ελευθερίας για» όσο και της «ελευθερίας από», όπως η ελευθερία από την καταναγκαστική εργασία και τη δουλεία.

Εσθονία

Οι ερωτηθέντες τόνισαν τη σημασία των διάφορων ελευθεριών, συμπεριλαμβανομένης της ελευθερίας του λόγου, της θρησκείας, της έκφρασης και κυρίως της ελευθερίας της επιλογής. Μέσα από τα ευρήματα τονίζεται η σημασία της δημιουργίας περιβαλλόντων όπου τα άτομα μπορούν να εκφράζονται ελεύθερα αλλά με σεβασμό και όπου προστατεύονται τα δικαιώματά τους. Σε επίπεδο ΕΕ, η ελευθερία συνδέεται επίσης με τις διαστάσεις της πολιτικής και οικονομικής ελευθερίας. Τέλος, πρόκειται για το δικαίωμα των ατόμων να λαμβάνουν αποφάσεις για τη ζωή τους, συμπεριλαμβανομένης της εργασίας, της εκπαίδευσης και της προσωπικής τους ζωής.

Πιο συγκεκριμένα, οι απαντήσεις περιλάμβαναν:

Ελευθερία της επιλογής, του λόγου, της θρησκείας, της πληροφόρησης, της έκφρασης, της πληροφόρησης.

Δημιουργία ενός περιβάλλοντος όπου τα άτομα μπορούν να εκφράζονται ελεύθερα, προστασία των ατομικών δικαιωμάτων.

Ελευθερία μετακίνησης και επιλογής.

Η έννοια της ελευθερίας στο πλαίσιο της ΕΕ περιλαμβάνει διάφορες διαστάσεις, όπως η ελευθερία κυκλοφορίας, η πολιτική ελευθερία και η οικονομική ελευθερία.

Η ελευθερία είναι να μην υπάρχουν άδικα φυλακισμένοι και σκλάβοι.

Η δυνατότητα του ατόμου να λαμβάνει τις δικές του αποφάσεις για τη ζωή του.

Η δυνατότητα του ατόμου να επιλέγει την εργασία, την εκπαίδευση και την προσωπική του ζωή.

Να επιλέγεις τη ζωή που επιθυμείς.

Πορτογαλία

Οι συμμετέχοντες έδειξαν σε γενικές γραμμές να κατανοούν αρκετά καλά την αξία της Ελευθερίας, με την αυτοαξιολόγηση των γνώσεών τους να κυμαίνεται κατά κύριο λόγο από το μεσαίο έως το υψηλό επίπεδο. Οι συμμετέχοντες αναγνώρισαν τη δέσμευση της ΕΕ για την υποστήριξη της ελευθερίας, αναφέροντας ότι αποτελεί θεμελιώδες δικαίωμα που κατοχυρώνεται στον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων. Τόνισαν επίσης την ενδυνάμωση της ελευθερίας μέσω της τήρησης της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα. Οι ερωτηθέντες γνώριζαν ότι η ΕΕ προάγει την ελευθερία στην Πορτογαλία τόσο μέσω πολιτικών όσο και μέσω νομοθετικών πράξεων. Ανέφεραν πολιτικές που αποσκοπούν στη διασφάλιση της ελευθερίας της έκφρασης, της κυκλοφορίας και των πολιτικών δικαιωμάτων σε εθνικό επίπεδο. Σε γενικές γραμμές, οι συμμετέχοντες επέδειξαν μια εις βάθος κατανόηση της δημοκρατικής αξίας της Ελευθερίας, αναγνωρίζοντας τη νομική της βάση, τις

πρακτικές της εφαρμογές και τον ευρύτερο αντίκτυπο στην ατομική και συλλογική αυτονομία.

Ιρλανδία

Σφαιρική αντίληψη:

- «Ελευθερία της σκέψης, της έκφρασης, της θρησκείας και της πληροφόρησης».
- «Ελευθερία της έκφρασης, των πεποιθήσεων, του λόγου, της θρησκείας, της κυκλοφορίας, του συνεταιρίζεσθαι, της πληροφόρησης».
- «Ελευθερία είναι η δυνατότητα να ενεργείς, να σκέφτεσαι και να εκφράζεις τη γνώμη σου όπως θέλεις».
- «Κάθε άνθρωπος έχει το δικαίωμα να αισθάνεται ελεύθερος και να ενεργεί ελεύθερα».
- «Να είσαι ελεύθερος, ελευθερία του λόγου».

Κοινωνική και παγκόσμια οπτική:

- «Οι Ευρωπαίοι έχουν δικαίωμα σε ένα ορισμένο επίπεδο ελευθερίας, συμπεριλαμβανομένης της θρησκείας και του σεξουαλικού προσανατολισμού».
- «Είναι αυτονόητο ότι πρέπει να υπάρχει παγκόσμια ειρήνη, ιδίως στις μέρες μας».

Αναγνώριση του ιστορικού πλαισίου:

«Αν το δούμε ιστορικά, η ελευθερία ήταν πάντα περιορισμένη».

Βουλγαρία

- Το δικαίωμα έκφρασης προσωπικής γνώμης, το δικαίωμα ταξιδιού και μετακίνησης χωρίς σύνορα σε όλο τον κόσμο, το δικαίωμα επιλογής του που και με ποιον θα ζήσει το άτομο.
- Πόσο ελεύθερα μπορεί ένα άτομο να εκφράσει τη γνώμη του.
- Το δικαίωμα επιλογής.
- Η απουσία περιορισμών στην έκφραση και άσκηση των προσωπικών αρχών, ηθών και αξιών του κάθε ατόμου.
- Κάθε άτομο έχει το δικαίωμα ελευθερίας δράσης, μετακίνησης, λόγου και σκέψης. Ωστόσο, αν οι πράξεις του ατόμου παραβιάζουν τους νόμους, θα πρέπει να τιμωρείται.
- Το δικαίωμα στην αυτοέκφραση.
- Η ελευθερία να απολαμβάνεις την κουλτούρα, τη γλώσσα, τη σεξουαλικότητα, την ταυτότητα φύλου σου κ.λπ.
- Η διασφάλιση της ελευθερίας της μετακίνησης, της έκφρασης και της σκέψης για όλους τους πολίτες εντός της ΕΕ.
- Κάθε άνθρωπος γεννιέται ελεύθερος και έχει, για παράδειγμα, το δικαίωμα να εκφράζει τις ιδέες του και να κινείται ελεύθερα εντός της ΕΕ.

- Οι ερωτηθέντες εντόπισαν ορισμένες βασικές πτυχές της ελευθερίας, όπως η ελευθερία της έκφρασης, η ελευθερία της επιλογής, η οικουμενική φύση της ελευθερίας και ο εγγενής χαρακτήρας της, καθώς και τα νομικά όρια της ελευθερίας. Συνολικά, τα ευρήματα της έρευνας αναδεικνύουν την πολύπλευρη φύση της ελευθερίας, που περιλαμβάνει διάφορες πτυχές, όπως η έκφραση, η επιλογή, η νομιμότητα, η οικουμενικότητα και τα εγγενή δικαιώματα. Οι ερωτηθέντες επιδεικνύουν μια εις βάθος κατανόηση της ελευθερίας ως θεμελιώδους αρχής στις δημοκρατικές κοινωνίες, απαραίτητης για την ατομική ολοκλήρωση και τη συλλογική ευημερία.

Τουρκία

- «Ελευθερία των ανθρώπων να εκφράζουν τις απόψεις και τις σκέψεις τους».
- «Η ελευθερία των ανθρώπων να ζουν όπως θέλουν, χωρίς να περιορίζουν την ελευθερία των άλλων».
- «Ξεκινά με το δικαίωμα της ζωής και ακολούθως επεκτείνεται. Είναι η δυνατότητα ενός ανθρώπου με ιδανικά να συμπεριφέρεται όπως θέλει, χωρίς όμως να καταπατά την ελευθερία των άλλων».
- «Δεν μπορούμε να βγούμε έξω το βράδυ λόγω των Σύριων».
- «Κάθε άτομο είναι υπεύθυνο για τις δικές του επιλογές και τη ζωή του».
- «Τα άτομα έχουν το δικαίωμα να ζουν ελεύθερα, σεβόμενα τα δικαιώματα των άλλων, να εκφράζονται και να λαμβάνουν αποφάσεις χωρίς να υπόκεινται σε οποιονδήποτε εξωτερικό εξαναγκασμό».
- «Η ελευθερία είναι θεμελιώδες δικαίωμα».
- «Ο καθένας έχει δικαίωμα στην ελευθερία της έκφρασης και πρέπει να μπορεί να εκφράζεται χωρίς καμία παρέμβαση από τις δημόσιες αρχές».

Οι απαντήσεις αυτές καταδεικνύουν την κατανόηση των διάφορων διαστάσεων της ελευθερίας. Στον πυρήνα της βρίσκεται το δικαίωμα ελεύθερης έκφρασης, με έμφαση στη σημασία της ελεύθερης επικοινωνίας και της απαλλαγής από περιορισμούς στην έκφραση απόψεων. Προκύπτει επίσης η έννοια της υπευθυνότητας της ελευθερίας, με τους συμμετέχοντες να πιστεύουν ότι οι πράξεις ενός ατόμου δεν πρέπει να καταπατούν την ελευθερία ενός άλλου. Μια ενδιαφέρουσα απάντηση («Δεν μπορούμε να βγούμε έξω το βράδυ λόγω των Σύριων») φανερώνει τους πιθανούς περιορισμούς της ελευθερίας σε πραγματικές καταστάσεις, τονίζοντας τη συνεχιζόμενη συζήτηση γύρω από την εξισορρόπηση των ατομικών ελευθεριών με την κοινωνική ευημερία. Τέλος, αρκετοί συμμετέχοντες ανέφεραν ότι θεωρούν την ελευθερία θεμελιώδες δικαίωμα, ιδίως την ελευθερία έκφρασης χωρίς εξωτερικές παρεμβάσεις.

Σχόλια:

Η ΕΕ ορίζει την αξία της Ελευθερίας ως εξής:

«Η ελεύθερη κυκλοφορία παρέχει στους πολίτες το δικαίωμα να μετακινούνται και να διαμένουν ελεύθερα εντός της Ένωσης. Οι ατομικές ελευθερίες, όπως ο σεβασμός της ιδιωτικής ζωής, η ελευθερία της σκέψης, της θρησκείας, του συνέρχεσθαι, της

έκφρασης και της πληροφόρησης, προστατεύονται από τον Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ».

Με βάση τις απαντήσεις που δόθηκαν, μπορούμε να συμπεράνουμε ότι οι συμμετέχοντες γνώριζαν τα θεμελιώδη συστατικά της ελευθερίας, όπως η ελευθερία επιλογής, έκφρασης, θρησκείας, λόγου, συνέρχεσθαι και σεξουαλικού προσανατολισμού. Είναι εξαιρετικά σημαντικό όλοι οι άνθρωποι να είναι αποδεκτοί για αυτό που είναι και να έχουν τη δυνατότητα να εκφράζονται ελεύθερα.

Δημοκρατία

Ακολουθούν οι απαντήσεις των συμμετεχόντων όσον αφορά το τι σημαίνει για αυτούς η αξία της Δημοκρατίας. Οι απαντήσεις παρουσιάζονται ανά χώρα.

Κύπρος

Με βάση τις απαντήσεις που συγκεντρώθηκαν, δημοκρατία είναι το πολίτευμα κατά το οποίο ο πληθυσμός μιας χώρας κυβερνάται μέσω της εκλογής αντιπροσώπων. Ορισμένα χαρακτηριστικά της είναι η εκπροσώπηση των αναγκών της πλειοψηφίας, το δικαίωμα ψήφου, η ελευθερία του συνέρχεσθαι και η ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι. Άλλα στοιχεία που σχετίζονται με τη δημοκρατία και τα οποία ανέφεραν οι συμμετέχοντες ήταν ο σεβασμός, η αποδοχή, η ελευθερία του λόγου, η θρησκεία, η ιθαγένεια κ.λπ.

Σύμφωνα με τους συμμετέχοντες, η δημοκρατία περιλαμβάνει επίσης το δικαίωμα των δημοκρατικών επιλογών, τη λαϊκή εξουσία, το δικαίωμα ψήφου και γνώμης, την πολιτική ελευθερία και έκφραση, καθώς και την απόδοση ευθυνών στην κρατική εξουσία.

Εσθονία

Τα ευρήματα σχετικά με τη δημοκρατία αναδεικνύουν τη σημασία της δημοκρατίας και της συμμετοχής των πολιτών στη διακυβέρνηση. Η πιο κοινή αντίληψη για τη δημοκρατία αφορά το δικαίωμα της ψήφου και της εκλογής αντιπροσώπων, που διασφαλίζουν ότι η φωνή της πλειοψηφίας αντανακλάται στη διαδικασία λήψης αποφάσεων. Η δημοκρατία θεωρείται επίσης ένα πολιτικό σύστημα όπου οι πολίτες έχουν την ελευθερία να μοιράζονται απόψεις και να συμμετέχουν στη διαμόρφωση των πολιτικών που τους επηρεάζουν. Τέλος, η δημοκρατία θεωρείται από τους συμμετέχοντες ως ένας δρόμος προς την ειρηνική και αρμονική συνύπαρξη, όπου οι πολίτες έχουν σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση των κοινοτήτων τους.

Πιο συγκεκριμένα, οι απαντήσεις περιλάμβαναν:

Κυριαρχία της πλειοψηφίας σε εκλογές.

Το δικαίωμα ψήφου για την εκλογή κυβερνητικών αξιωματούχων.

Οι πολίτες έχουν το δικαίωμα να επιλέγουν αντιπροσώπους σε διάφορα θεσμικά όργανα, συμπεριλαμβανομένου του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Οι εκλεγμένοι αντιπρόσωποι λαμβάνουν αποφάσεις εξ ονόματος των πολιτών, διασφαλίζοντας ότι η βούληση του λαού αντανακλάται στη χάραξη πολιτικής.

Πολιτικός όρος που χρησιμοποιείται για να αποδώσει τη φωνή της πλειοψηφίας.

Εκπροσωπευτικές εκλογές.

Η δημοκρατία είναι ένα πολιτικό σύστημα στο οποίο αποφασίζει η πλειοψηφία.

Η δυνατότητα να έχεις την ελευθερία να μοιράζεσαι την άποψή σου και να συμμετέχεις σε τομείς της διακυβέρνησης που σε αφορούν ως άτομο.

Δύσκολο να εξηγηθεί με λόγια. Όταν μπορείς να επιλέγεις πολιτικούς ως εκπροσώπους σου. Αυτοί πρέπει να εξυπηρετούν τις ανάγκες των πολιτών, χωρίς προσωπικό όφελος και με γνώμονα το κοινό καλό.

Η δυνατότητα των πολιτών να ζουν ειρηνικά και με αγάπη.

Πορτογαλία

Οι συμμετέχοντες επέδειξαν αξιοσημείωτα επίπεδα κατανόησης της αξίας της Δημοκρατίας, με τους περισσότερους να αξιολογούν τις γνώσεις τους από το μεσαίο έως το υψηλό επίπεδο. Αναγνώρισαν τις προσπάθειες της ΕΕ να προωθήσει τη δημοκρατία στην Πορτογαλία μέσω νομικών πράξεων και αρχών. Τόνισαν τη δέσμευση για το κράτος δικαίου, τη συμμετοχή των πολιτών και την παρακολούθηση των δημοκρατικών αρχών, συμπεριλαμβανομένων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της ελευθερίας του Τύπου, της ανεξαρτησίας της δικαιοσύνης και της διεξαγωγής ελεύθερων και δίκαιων εκλογών. Η δημοκρατία θεωρήθηκε ως κεντρικός πυλώνας της ΕΕ, καθώς οι σημαντικές αποφάσεις λαμβάνονται με δημοκρατικό και αντιπροσωπευτικό τρόπο. Αυτό αντανάκλα την αποδοχή του θεμελιώδους ρόλου που διαδραματίζει η δημοκρατία στην ταυτότητα της ΕΕ. Αρκετές απαντήσεις τόνισαν ότι οι αποφάσεις εντός της ΕΕ λαμβάνονται μέσω εκλογών, υπογραμμίζοντας το καθολικό δικαίωμα των ατόμων να συμμετέχουν στη δημοκρατική διαδικασία. Σε γενικές γραμμές, οι απαντήσεις αναδεικνύουν το υψηλό επίπεδο κατανόησης των συμμετεχόντων όσον αφορά τις δημοκρατικές αρχές που διέπουν την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Ιρλανδία

Θεμελιώδεις αρχές:

- «Δικαίωμα ψήφου».
- «Οι χώρες της ΕΕ οφείλουν να εκλέγουν δημοκρατικά τις κυβερνήσεις τους και οι αποφάσεις της ΕΕ θα πρέπει να διαμορφώνονται με αυτόν τον τρόπο».
- «Η δημοκρατία είναι ένα σύστημα διακυβέρνησης, όπου τα μέλη του εκλέγονται από το σύνολο του πληθυσμού μιας χώρας».
- «Στην ΕΕ, η δημοκρατία έχει μεγάλη αξία, πράγμα που σημαίνει ότι οι άνθρωποι έχουν λόγο για το ποιος θα τους κυβερνά».

Συμμετοχή των πολιτών και ανθρώπινα δικαιώματα:

- «Ψηφοφορία και συμμετοχή των πολιτών στη λήψη πολιτικών αποφάσεων».
- «Η ικανότητα προώθησης και σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων».

Κριτική αξιολόγηση:

- «Η δημοκρατία, όταν λειτουργεί καλά, είναι πολύ χρήσιμη για την κοινωνία και την ελευθερία του λόγου των πολιτών».

- *«Σήμερα, η δημοκρατία ικανοποιεί μόνο τα συμφέροντα της παγκόσμιας ελίτ».*

Βουλγαρία

- *Να έχουν όλοι μια ευκαιρία.*
- *Το δικαίωμα να συμμετέχεις στην απόφαση για το ποιο κόμμα θα ηγηθεί της χώρας στην οποία ζεις.*
- *Η προώθηση ενός πολιτικού συστήματος όπου οι πολίτες έχουν τη δυνατότητα να συμμετέχουν στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων.*
- *Ένα πολιτικό σύστημα όπου η πολιτική εξουσία νομιμοποιείται μέσω εκλογών με ποικίλους βαθμούς συμμετοχής των πολιτών.*
- *Μια πολιτική ιδεολογία που χαρακτηρίζεται από την ισότητα των πολιτών στην κοινωνία, οι οποίοι ψηφίζουν για τους γενικούς νόμους ελεύθερα και ισότιμα.*
- *Να έχει κανείς το δικαίωμα να εκφράζει την άποψή του και αυτή να εισακούγεται.*
- *Η κυβέρνηση βασίζεται στη φωνή του λαού.*
- *Το δικαίωμα ψήφου στις εκλογές για την ανάδειξη των κυβερνητικών φορέων.*
- *Είναι δικαίωμα της κοινωνίας να επιλέγει μέσω της ψήφου.*

Τα ευρήματα υποδηλώνουν ένα σχετικά καλό επίπεδο κατανόησης της δημοκρατίας, που περιλαμβάνει αρχές όπως η πολιτική συμμετοχή, η ισότητα, η ελευθερία, η εκπροσώπηση και η νομιμοποίηση της διακυβέρνησης μέσω εκλογών. Οι απαντήσεις αυτές αντικατοπτρίζουν την αναγνώριση της δημοκρατίας ως θεμελιώδους πλαισίου για τη διασφάλιση των δικαιωμάτων και της συμμετοχής των πολιτών στη διαμόρφωση των κοινωνιών τους.

Τουρκία

- *«Η εκλογή του ηγέτη ενός κράτους από τους πολίτες».*
- *«Η σημασία της βούλησης και των ιδεών ενός έθνους».*
- *«Πολυκομματική και πολυπρόσωπη εκλογική διαδικασία».*
- *«Οι πραγματικές εκλογές αναβλήθηκαν». (κριτική)*
- *«Τα άτομα θα πρέπει να μπορούν να επωφελούνται από τα κυβερνητικά όργανα με τρόπο που να προστατεύεται από τους νόμους».*
- *«Στις χώρες της ΕΕ, οι πολίτες επιλέγουν ελεύθερα στις εκλογές».*
- *«Η πλειοψηφία καθορίζει τη διακυβέρνηση και για να αυξηθεί το επίπεδο ευημερίας, ο λαός καθορίζει τη διακυβέρνηση».*

Οι απαντήσεις αυτές φανερώνουν διαφορετικά επίπεδα κατανόησης της αξίας της δημοκρατίας. Ορισμένες επικεντρώνονται σε βασικές πτυχές όπως η συμμετοχή των πολιτών στην εκλογή ηγετών («εκλογή του ηγέτη ενός κράτους από τους πολίτες», «Στις χώρες της ΕΕ, οι πολίτες επιλέγουν ελεύθερα στις εκλογές»). Άλλες δίνουν έμφαση στη σημασία της εκπροσώπησης της βούλησης του λαού («σημασία της βούλησης και των ιδεών ενός έθνους», «η πλειοψηφία καθορίζει τη διακυβέρνηση»). Ενδιαφέρον παρουσιάζει μια απάντηση («Πολυκομματική και πολυπρόσωπη εκλογική διαδικασία»), η οποία αναδεικνύει τις ιδιαιτερότητες των εκλογικών συστημάτων. Μια

κριτική οπτική διαφαίνεται στο σχόλιο «Οι πραγματικές εκλογές αναβλήθηκαν», αναδεικνύοντας πιθανές ελλείψεις στις δημοκρατικές διαδικασίες στην Τουρκία. Τέλος, μια άλλη απάντηση («Τα άτομα θα πρέπει να μπορούν να επωφελούνται από τα κυβερνητικά όργανα») επισημαίνει την ευθύνη των δημοκρατικών κυβερνήσεων να υπηρετούν τους ανθρώπους.

Σχόλια:

Η ΕΕ ορίζει την αξία της Δημοκρατίας ως εξής:

«Η λειτουργία της ΕΕ βασίζεται στην αντιπροσωπευτική δημοκρατία. Ο ευρωπαίος πολίτης απολαμβάνει αυτομάτως πολιτικά δικαιώματα. Κάθε ενήλικος πολίτης της ΕΕ έχει το δικαίωμα του εκλέγειν και του εκλέγεσθαι στις εκλογές για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Οι πολίτες της ΕΕ έχουν το δικαίωμα του εκλέγεσθαι και του εκλέγειν στη χώρα διαμονής τους ή στη χώρα καταγωγής τους».

Αντίστοιχα, οι ερωτηθέντες ανέφεραν ότι κάθε άτομο πρέπει να έχει το δικαίωμα να ψηφίζει και να συμμετέχει είτε άμεσα είτε έμμεσα στα πολιτικά δρώμενα της χώρας του. Τονίστηκε επίσης πώς η Ευρωπαϊκή Ένωση δίνει έμφαση στην αξία της δημοκρατίας.

Ισότητα

Ακολουθούν οι απαντήσεις των συμμετεχόντων όσον αφορά το τι σημαίνει για αυτούς η αξία της Ισότητας. Οι απαντήσεις παρουσιάζονται ανά χώρα.

Κύπρος

Σύμφωνα με τους συμμετέχοντες, η ισότητα σχετίζεται με την αρχή απουσίας άμεσων ή έμμεσων διακρίσεων με βάση την εθνική καταγωγή, το φύλο, τη θρησκεία, την αναπηρία, την ηλικία, τον σεξουαλικό προσανατολισμό, τις δεξιότητες κ.λπ. Οι συμμετέχοντες τόνισαν ότι όλοι οι άνθρωποι πρέπει να έχουν ίσα δικαιώματα, μεταχείριση και ευκαιρίες, συμπεριλαμβανομένων των ευκαιριών για απασχόληση. Μια άλλη οπτική για την αξία της ισότητας στην ΕΕ περιλάμβανε την ισότητα μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ και το γεγονός ότι όλοι οι πολίτες της ΕΕ θα πρέπει να απολαμβάνουν τα ίδια δικαιώματα.

Εσθονία

Η ισότητα θεωρείται ως ένας ισχυρός παράγοντας για την εξάλειψη των διακρίσεων, σύμφωνα με την οποία όλοι οι άνθρωποι αντιμετωπίζονται ισότιμα ανεξάρτητα από το φύλο, τη φυλή, τη θρησκεία, το οικονομικό υπόβαθρο και άλλους παράγοντες. Υπάρχει ανάγκη για ίσες ευκαιρίες στην εκπαίδευση, την επαγγελματική σταδιοδρομία και την πρόσβαση σε θέσεις εργασίας, ανεξάρτητα από το φύλο ή την καταγωγή, καθώς και γενικά για δίκαιη μεταχείριση σε όλες τις πτυχές της κοινωνίας.

Πιο συγκεκριμένα, οι απαντήσεις περιλάμβαναν:

Ισότητα των φύλων και των μειονοτήτων.

Ισότητα ανεξαρτήτως φύλου, φύλου, σεξουαλικού προσανατολισμού, φυλής, θρησκείας.

Μη διάκριση με βάση τη φυλή, το φύλο, την εθνικότητα, τη θρησκεία, την αναπηρία, την ηλικία ή τον σεξουαλικό προσανατολισμό.

Σεβασμός σε όλους ανεξαρτήτως φύλου κ.λπ.

Προστασία από διακρίσεις.

Ισότητα όλων των πολιτών απέναντι στον νόμο.

Η δυνατότητα παροχής ίσων ευκαιριών σε όλους και η προστασία των ανθρώπων από τις διακρίσεις.

Ίσες ευκαιρίες ανεξάρτητα από το φύλο, το χρώμα και τη θρησκεία.

Πρόσβαση σε ευκαιρίες με βάση τις ικανότητες και όχι το φύλο κ.λπ.

Πρόσβαση σε θέσεις εργασίας, σταδιοδρομίας και εκπαίδευσης ανεξάρτητα από την καταγωγή, το φύλο, κ.λπ.

Πορτογαλία

Οι συμμετέχοντες έδειξαν γενικά υψηλά επίπεδα κατανόησης της αξίας της ισότητας στην ΕΕ, με τους περισσότερους να αξιολογούν τις γνώσεις τους με βαθμολογία 4 στα 5. Οι συμμετέχοντες αναγνώρισαν τη δέσμευση της ΕΕ για την προώθηση ίσων ευκαιριών και μεταχείρισης για όλα τα άτομα, ανεξαρτήτως φύλου, καταγωγής, αναπηρίας, σεξουαλικού προσανατολισμού ή οποιουδήποτε άλλου χαρακτηριστικού. «Δίνει έμφαση στα ίσα δικαιώματα και ευκαιρίες για όλους τους πολίτες, ανεξαρτήτως φύλου, καταγωγής, θρησκείας ή άλλων προσωπικών χαρακτηριστικών», «απορρίπτει τις διακρίσεις που βασίζονται σε χαρακτηριστικά όπως το φύλο, η φυλή ή η θρησκεία και προσπαθεί να δημιουργήσει μια κοινωνία όπου όλα τα άτομα απολαμβάνουν ίσες ευκαιρίες και μεταχείριση». Αυτό αντανάκλα την κατανόηση των προσπαθειών της ΕΕ για τη δημιουργία μιας δίκαιης και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνίας. Οι συμμετέχοντες κατανόησαν τον στόχο της ΕΕ να εξαλείψει τις διακρίσεις μέσω της νομοθεσίας κατά των διακρίσεων και των πρωτοβουλιών που καταπολεμούν τις κοινωνικές και οικονομικές ανισότητες.

Οι συμμετέχοντες δήλωσαν ότι ισότητα σημαίνει να αντιμετωπίζονται όλοι με τον ίδιο τρόπο, ανεξάρτητα από το ποιοι είναι, τονίζοντας την αρχή της δικαιοσύνης και της αξιοκρατίας. Επέδειξαν υψηλά επίπεδα κατανόησης της αξίας της ισότητας, αναγνωρίζοντας το ευρύ πεδίο εφαρμογής της, τη σημασία της εξάλειψης των διακρίσεων και τη φιλοδοξία να δημιουργηθεί μια κοινωνία όπου όλοι απολαμβάνουν ίσα δικαιώματα και ευκαιρίες.

Ιρλανδία

Ισότητα των φύλων και των μειονοτήτων:

- *«Ίσα δικαιώματα μεταξύ ανδρών και γυναικών».*
- *«Γίνονται βήματα για την εδραίωση της ισότητας των φύλων, των φυλών και των μειονοτήτων».*
- *«Η ίση μεταχείριση των ανθρώπων ανεξαρτήτως φυλής, φύλου, σεξουαλικού προσανατολισμού, θρησκείας, ηλικίας και αναπηρίας».*

Ίση μεταχείριση και ευκαιρίες:

- «Η ισότητα έχει να κάνει με την ίση μεταχείριση όσον αφορά τα δικαιώματα και τις ευκαιρίες».
- «Οι άνθρωποι όλων των φύλων, θρησκειών, φυλών κ.λπ. αναμένεται να έχουν τα ίδια δικαιώματα με όλους τους άλλους».
- «Ισότιμη πρόσβαση στις ευκαιρίες».

Υποχρεωτική ισότητα και ρεαλιστικές οπτικές:

- «Η ισότητα επιβάλλεται υποχρεωτικά σε όλους τους τομείς της ζωής».
- «Οι άνθρωποι έχουν ίσα δικαιώματα ανεξαρτήτως φύλου ή φυλής κ.λπ.»
- «Δεν θα μπορέσουμε ποτέ να επιτύχουμε πραγματική ισότητα. Είναι στη φύση του ανθρώπου να προσπαθεί να επιβληθεί».

Βουλγαρία

- Οι άνθρωποι θεωρούνται ίσοι, ανεξάρτητα από τη γλώσσα, την εθνικότητα, την ένταξη, τη φυλή, το φύλο τους.
- Οι άνθρωποι αισθάνονται ότι τους σέβονται.
- Απουσία οποιωνδήποτε διακρίσεων μεταξύ των ανθρώπων.
- Η ισότητα μεταξύ των διαφορετικών κοινωνικών τάξεων.
- Η ισότητα σχετίζεται κυρίως με την ισότητα ενώπιον του νόμου – κάθε άτομο έχει ίσα δικαιώματα με τους άλλους. Δηλαδή, ανεξάρτητα από την καταγωγή ή την κοινωνική τάξη, όλοι είναι ίσοι ενώπιον του νόμου.
- Απουσία κάθε είδους διακρίσεων.
- Ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών στην οικονομία και την κοινωνία, συμπεριλαμβανομένης της εργασίας, της ιδιοκτησίας, του νόμου, των δικαιωμάτων κ.λπ.
- Προώθηση ίσων ευκαιριών και ίσης μεταχείρισης για όλους, ανεξαρτήτως φύλου, φυλής ή άλλων χαρακτηριστικών.
- Θεωρητικά, όλοι οι πολίτες είναι ίσοι ανεξάρτητα από την ηλικία, τον σεξουαλικό προσανατολισμό, την εθνικότητα, τη θρησκεία τους. Ωστόσο, αυτό δεν ισχύει στην πράξη.

Τα ευρήματα της έρευνας υπογραμμίζουν τη δέσμευση στην αρχή της ισότητας και τη σημασία της αντιμετώπισης των διακρίσεων και των ανισοτήτων για τη δημιουργία μιας συμπεριληπτικής και πιο δίκαιης κοινωνίας. Φανερώνουν τη συνειδητοποίηση του γεγονότος ότι η ισότητα υπερβαίνει τα νομικά πλαίσια και έχει ευρύτερο κοινωνικό, οικονομικό και πολιτιστικό χαρακτήρα, τονίζοντας την ανάγκη για συνεχείς προσπάθειες για την προώθηση της ισότητας και την καταπολέμηση των διακρίσεων σε όλες τις μορφές τους.

Τουρκία

- «Ίσα δικαιώματα».
- «Να μην έχει σημασία το χρώμα, η φυλή, το φύλο κ.λπ.»
- «Η ίση μεταχείριση όλων ενώπιον του νόμου».

- «Οι φτωχοί δεν είναι ίσοι με τους πλούσιους· για παράδειγμα, οι πλούσιοι πληρώνουν λιγότερους φόρους».
- «Έμφυλη ισότητα».
- «Κάθε άτομο είναι ίσο ενώπιον του νόμου ανεξάρτητα από τη φυλή, τη γλώσσα, το φύλο κ.λπ.»
- «Όλοι οι άνθρωποι έχουν ίσα δικαιώματα».
- «Η καταπολέμηση του ρατσισμού και ο σεβασμός της διαφορετικότητας χωρίς διακρίσεις κουλτούρας, γλώσσας ή θρησκείας».

Οι απαντήσεις αυτές δείχνουν τις διάφορες πλευρές της ισότητας. Ορισμένες επικεντρώνονται σε νομικές πτυχές (ισότητα ενώπιον του νόμου), ενώ άλλες αναφέρουν την κοινωνική ισότητα (ίσα δικαιώματα, σεβασμός των διαφορών) και την οικονομική ισότητα.

Σχόλια:

Η ΕΕ ορίζει την αξία της Ισότητας ως εξής:

Η ισότητα αφορά την ίση αντιμετώπιση όλων των πολιτών από τον νόμο. Η αρχή της ισότητας μεταξύ γυναικών και ανδρών διέπει όλες τις ευρωπαϊκές πολιτικές και αποτελεί τη βάση της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Εφαρμόζεται σε όλους τους τομείς. Η αρχή της ίσης αμοιβής στην ίση εργασία συμπεριλήφθηκε στη Συνθήκη της Ρώμης το 1957.

Οι ερωτηθέντες σε όλες τις χώρες-εταίρους συμφώνησαν ότι όλοι οι άνθρωποι, ανεξάρτητα από τα χαρακτηριστικά τους, πρέπει να απολαμβάνουν ισότητα στην καθημερινή τους ζωή. Πιο συγκεκριμένα, οι συμμετέχοντες εστίασαν σε στοιχεία όπως η εθνική καταγωγή, το φύλο, η θρησκεία, η αναπηρία, η ηλικία, ο σεξουαλικός προσανατολισμός, το οικονομικό υπόβαθρο κ.λπ.

Κράτος δικαίου

Ακολουθούν οι απαντήσεις των συμμετεχόντων όσον αφορά το τι σημαίνει για αυτούς η αξία του Κράτους δικαίου. Οι απαντήσεις παρουσιάζονται ανά χώρα.

Κύπρος

Όσον αφορά την έννοια του Κράτους δικαίου στην ΕΕ, οι συμμετέχοντες έδωσαν διάφορες απαντήσεις. Ορισμένοι από τους συμμετέχοντες ανέφεραν τον ορισμό που αφορά το νομικό πλαίσιο της ΕΕ και τη δυνατότητα προσφυγής στο δικαστήριο της ΕΕ, καθώς επίσης και το γεγονός ότι όλες οι χώρες της ΕΕ λειτουργούν βάσει των συνθηκών και των νόμων που έχουν υπογραφεί από όλα τα μέλη με βάση τον Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων και τη σύμβαση για τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Ορισμένοι συμμετέχοντες όρισαν το Κράτος Δικαίου ως τους κανόνες που καθορίζουν τον τρόπο με τον οποίο οι άνθρωποι πρέπει να συμπεριφέρονται. Σε κάθε κοινωνία υπάρχουν νόμοι που πρέπει να τηρούνται από τους πολίτες – σε αντίθετη περίπτωση, θα αντιμετωπίσουν τις κατάλληλες συνέπειες. Ένα σημαντικό στοιχείο που επισημάνθηκε από τους ερωτηθέντες είναι η ανάγκη οι νόμοι να ισχύουν για όλους και όλοι να είναι υπόλογοι στον νόμο.

Εσθονία

Οι συμμετέχοντες πιστεύουν στην απονομή δικαιοσύνης και στο Κράτος Δικαίου, καθώς η κυβέρνηση και οι πολίτες πρέπει να έχουν ίσα δικαιώματα και μεταχείριση. Οι νεαροί Εσθονοί υποστηρίζουν ότι πρέπει να υπάρχει ένα νομικό σύστημα που προστατεύει τα θεμελιώδη δικαιώματα και διασφαλίζει ότι οι κακόβουλες ενέργειες έχουν συνέπειες. Είναι σημαντικό να υπάρχει Κράτος δικαίου για να ζουν οι άνθρωποι ειρηνικά, χωρίς να βλάπτουν ο ένας τον άλλον, και να σέβονται ο ένας τα δικαιώματα και τις αξίες του άλλου.

Πιο συγκεκριμένα, οι απαντήσεις περιλάμβαναν:

Το τεκμήριο της αθωότητας.

Η κυβέρνηση πρέπει να τηρεί τους νόμους που αφορούν τη χώρα, τους πολίτες και τις άλλες χώρες.

Τα μέσα για τη διασφάλιση της δικαιοσύνης, την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων και τη διατήρηση της ακεραιότητας της δημοκρατικής διακυβέρνησης.

Οι κανόνες που ισχύουν για τους πολίτες.

Ίσα δικαιώματα βάσει του νόμου.

Τα νομικά συστήματα που διασφαλίζουν την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων.

Όλοι (άτομα, ηγέτες, οργανισμοί) πρέπει να ακολουθούν και να σέβονται τους νόμους.

Ένα περιβάλλον όπου οι άνθρωποι ζουν ειρηνικά, χωρίς να βλάπτουν ο ένας τον άλλον, σύμφωνα πάντα με τον αμοιβαίο σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Όταν κάποιος κάνει κάτι κακό, τότε υπάρχουν συνέπειες.

Κοινές αξίες για ειρηνική συμβίωση των ανθρώπων.

Πορτογαλία

Οι απαντήσεις των συμμετεχόντων για το επίπεδο γνώσεων τους διέφεραν αρκετά μεταξύ τους. Οι συμμετέχοντες συμφωνούσαν ως προς τον χαρακτήρα του Κράτους Δικαίου στην ΕΕ, που περιλαμβάνει τον σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων, την ανεξαρτησία της δικαιοσύνης, τη διαφάνεια και τη συμμετοχή των πολιτών. Τόνισαν τη σημασία της ενεργής παρακολούθησης του Κράτους Δικαίου εντός της ΕΕ και την εφαρμογή μέτρων σε περιπτώσεις συστηματικών παραβιάσεων, γεγονός που υποδηλώνει την επίγνωση της δέσμευσης της ΕΕ για τη διαφύλαξη των θεμελιωδών αρχών. Ορισμένοι συμμετέχοντες τόνισαν τον θεμελιώδη ρόλο του Κράτους Δικαίου στη νομική και πολιτική οργάνωση της κοινωνίας, ενώ άλλοι εστίασαν στην πρακτική εφαρμογή του, όπως η ίση μεταχείριση όλων των πολιτών από τον νόμο.

Ιρλανδία

Περιορισμένη γνώση:

- «Δεν έχω ιδέα».
- «Ούτε γι' αυτό είμαι σίγουρος – δεν είμαι καθόλου εξοικειωμένος με το δίκαιο της ΕΕ».

Νομικό σύστημα και περιορισμοί:

- «Οι χώρες της ΕΕ έχουν ένα καθιερωμένο νομικό σύστημα που βασίζεται, για παράδειγμα, στο ότι το άτομο είναι αθώο μέχρι να αποδειχθεί η ενοχή του».
- «Οι ενέργειες εντός ενός περιορισμένου συνόλου κανόνων που καθορίζονται από τον νόμο».
- «Ο νόμος πρέπει να ισχύει παντού και να εφαρμόζεται σε όλους ανεξαιρέτως τους πολίτες».

Διακυβέρνηση με αρχές και απόδοση ευθυνών:

- «Το κράτος δικαίου είναι μια αρχή διακυβέρνησης στην οποία όλα τα πρόσωπα, τα θεσμικά όργανα και οι φορείς, δημόσιοι και ιδιωτικοί, συμπεριλαμβανομένου του ίδιου του κράτους, είναι υπόλογοι σε νόμους που εκδίδονται δημόσια, εφαρμόζονται ισότιμα και εκδικάζονται ανεξάρτητα, και οι οποίοι συνάδουν με τις διεθνείς αρχές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων».
- «Σκοπός του νόμου είναι να εμποδίσει τα άτομα να παραβιάσουν τα δικαιώματα άλλων ανθρώπων».
- «Κράτος δικαίου που εφαρμόζεται στους πολίτες μέσω διεθνών νόμων που προάγουν την ισότητα και την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων».

Σύνδεση με την Ισότητα:

- «Ισχύει ότι ισχύει για την ισότητα. Αν δεν αλλάξουμε την προσέγγιση μας απέναντι στην ισότητα, δεν θα δημιουργηθεί το Κράτος Δικαίου».

Βουλγαρία

- Κανείς δεν μπορεί να ξεφύγει από τον νόμο.
- Η επίγνωση και ο σεβασμός απέναντι στους νόμους.
- Η δικαστική εξουσία είναι ανεξάρτητη από την εκτελεστική εξουσία και οι αποφάσεις της πρώτης υπερισχύουν της εξουσίας της δεύτερης. Για παράδειγμα, αν ένας νόμος θεωρείται αντίθετος προς το Σύνταγμα ή τα θεμελιώδη δικαιώματα, τότε η κυβέρνηση πρέπει να υποχωρήσει.
- Οι δημοκρατικά εκλεγμένες επιτροπές και όργανα που εκπροσωπούν τη φωνή της κοινωνίας, ψηφίζουν και εγκρίνουν νόμους.
- Η τήρηση των νόμων και η επιβολή ποινών για εγκλήματα.
- Η συμμόρφωση με τους κανόνες που επιβάλλει το κράτος μέσω της νομοθεσίας και οι αντίστοιχες ποινές για την παραβίασή τους.
- Η ανάγκη επιβολής αντιδημοκρατικών κανόνων στον λαό, προκειμένου να καταπιέζονται και να ελέγχονται οι μάζες.
- Ο νόμος καθορίζει τις συνέπειες. Σε περίπτωση παραπτώματος, ο νόμος είναι σαφής και δεν αφήνει περιθώρια παρερμηνείας.

Οι απαντήσεις της έρευνας δείχνουν ότι το Κράτος Δικαίου γίνεται αντιληπτό ως θεμελιώδης αρχή που διέπει μια δίκαιη και εύρυθμη κοινωνία. Τονίζουν τη σημασία της συμμόρφωσης με τον νόμο, της ανεξαρτησίας της δικαιοσύνης, των δημοκρατικών διαδικασιών στην απονομή δικαιοσύνης, της ισότητας ενώπιον του νόμου και της σαφήνειας των νομικών κανόνων.

Τουρκία

- «Η εγκυρότητα και μη δυνατότητα αμφισβήτησης των νόμων του συντάγματος».
- «Αξιοκρατία»
- «Πρόληψη της παραβίασης των νόμων».
- «Κανένα σχόλιο»
- «Βελτιωμένη κρίση».
- «Οι νομικές υποθέσεις πρέπει να έχουν προτεραιότητα έναντι των συμφερόντων οποιασδήποτε οντότητας, φυλής ή χώρας».
- «Ο νόμος είναι ανώτερος από οποιαδήποτε οντότητα».
- «Δεν έχω επαρκείς γνώσεις για να απαντήσω».

Ενώ ορισμένοι προσδιόρισαν βασικές αρχές όπως η ισότητα απέναντι στον νόμο («Οι νομικές υποθέσεις έχουν προτεραιότητα...») και η τήρηση των νόμων («Πρόληψη της παραβίασης...»), άλλοι εστίασαν σε πτυχές που δεν είναι βασικές για το Κράτος Δικαίου, όπως η αξιοκρατία ή ο αδιαμφισβήτητος χαρακτήρας του συντάγματος. Αυτό δείχνει την ανάγκη για μια σαφέστερη κατανόηση του κράτους δικαίου, το οποίο δίνει έμφαση στην εφαρμογή των καθιερωμένων νόμων και στη υπεροχή τους έναντι των ατομικών συμφερόντων.

Σχόλια:

Η ΕΕ ορίζει την αξία του Κράτους δικαίου ως εξής:

Η ΕΕ βασίζεται στο Κράτος Δικαίου. Ό,τι κάνει η ΕΕ βασίζεται σε Συνθήκες, οι οποίες συμφωνήθηκαν εθελοντικά και δημοκρατικά από τις χώρες της ΕΕ. Ο νόμος και η δικαιοσύνη υποστηρίζονται από ένα ανεξάρτητο δικαστήριο. Οι χώρες της ΕΕ ανέθεσαν την τελική δικαιοδοσία στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο – οι αποφάσεις του πρέπει να γίνονται σεβαστές από όλους.

Αντίστοιχα, οι συμμετέχοντες σε όλες τις χώρες-εταίρους επισήμαναν αυτή την πτυχή, τονίζοντας ότι όλοι πρέπει να τηρούν τον νόμο και να τιμωρούνται σε περίπτωση παραβίασης. Τονίστηκε επίσης ότι οι νόμοι και οι ποινές πρέπει να εφαρμόζονται σε όλους χωρίς εξαιρέσεις.

Ανθρώπινα δικαιώματα

Ακολουθούν οι απαντήσεις των συμμετεχόντων όσον αφορά το τι σημαίνει για αυτούς η αξία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Οι απαντήσεις παρουσιάζονται ανά χώρα.

Κύπρος

Τα ανθρώπινα δικαιώματα βασίζονται στον Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ: το δικαίωμα στη ζωή, την αξιοπρέπεια, την ελευθερία και όλα τα συναφή δικαιώματα εντός της ΕΕ. Αποτελούν ένα σύνολο αρχών και νόμων που προστατεύονται από το διεθνές δίκαιο. Οι συμμετέχοντες τόνισαν ότι τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι θεμελιώδη δικαιώματα που έχουν όλοι οι άνθρωποι ανεξαιρέτως. Είναι απαραίτητα, αναφαίρετα, αδιαίρετα και αλληλοεξαρτώμενα. Ορισμένοι από τους ερωτηθέντες περιέγραψαν τα ανθρώπινα δικαιώματα ως κανόνες που ρυθμίζουν τον τρόπο ζωής των ανθρώπων. Μερικά παραδείγματα που δόθηκαν ήταν: το δικαίωμα στην εκπαίδευση, την υγεία, το νερό, την τροφή, τη στέγη και την ιδιωτική ζωή.

Εσθονία

Οι νέοι τόνισαν τη σημασία του σεβασμού και της ικανοποίησης βασικών αναγκών ως απαραίτητων πτυχών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Ανέφεραν διάφορα δικαιώματα, όπως το δικαίωμα στην ελευθερία της έκφρασης και το δικαίωμα μη διάκρισης με βάση χαρακτηριστικά όπως ο σεξουαλικός προσανατολισμός, η φυλή, η εθνικότητα, η θρησκεία, η ηλικία κ.λπ. Επίσης, επισήμαναν τον καθολικό χαρακτήρα των θεμελιωδών δικαιωμάτων, αναφέροντας, μεταξύ άλλων, το δικαίωμα στην ελευθερία, την ελευθερία από καθεστώς υποτέλειας και βασανιστηρίων και τη δυνατότητα των ανθρώπων να ζουν με σεβασμό και αρμονία. Τα ευρήματα οδηγούν στο συμπέρασμα ότι οι Εσθονοί νέοι αναγνωρίζουν τη σημασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, που πρέπει να εφαρμόζονται σε όλα τα πλαίσια – στην εργασία, στο σχολείο, στο σπίτι, στην κοινωνία κ.λπ.

Πιο συγκεκριμένα, οι απαντήσεις περιλάμβαναν:

*Ανθρώπινη αξιοπρέπεια, κάλυψη των βασικών αναγκών.
Διάφορα δικαιώματα που μπορεί να έχουν οι άνθρωποι.
Δικαιώματα σε σχέση με την ελευθερία του λόγου κ.λπ.
Δικαιώματα κοινά σε όλους τους ανθρώπους.
Δικαίωμα ελευθερίας από διακρίσεις που βασίζονται σε χαρακτηριστικά όπως το φύλο, η φυλή, η εθνικότητα, η θρησκεία, η αναπηρία, η ηλικία ή ο σεξουαλικός προσανατολισμός.
Βασικά δικαιώματα και ελευθερία για όλους τους ανθρώπους.
Η ικανότητα να ζει κανείς με άλλους χωρίς να τυγχάνει εκμετάλλευσης, είτε στη δουλειά, είτε στο σχολείο, είτε σε μια χώρα.
Δικαίωμα στην ελευθερία και την απαλλαγή από τη δουλειά και τα βασανιστήρια.
Δυνατότητα να ζει κανείς με σεβασμό και αρμονία.*

Πορτογαλία

Οι συμμετέχοντες επέδειξαν γενικά ένα υψηλό επίπεδο κατανόησης της αξίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, με μέσο όρο αξιολόγησης 4 στα 5. Αναγνώρισαν την κεντρική θέση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στις δημοκρατικές αξίες της ΕΕ, αναφέροντας τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων και την τήρηση της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα. Επισήμαναν το ευρύ φάσμα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένων των πολιτικών, οικονομικών,

κοινωνικών και πολιτιστικών δικαιωμάτων. Σε γενικές γραμμές, οι απαντήσεις έδειξαν ένα αξιοσημείωτο επίπεδο γνώσεων σχετικά με τη δέσμευση της ΕΕ στις αρχές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων εντός του δημοκρατικού της πλαισίου.

Ιρλανδία

Προστασία κατά των διακρίσεων:

- «Θεμελιώδη δικαιώματα που προσφέρουν προστασία από τις διακρίσεις!»
- «Τα ανθρώπινα δικαιώματα αφορούν κάθε άνθρωπο ανεξάρτητα από τη φυλή, το φύλο, την εθνικότητα, την εθνικότητα, τη γλώσσα, τη θρησκεία ή οποιαδήποτε άλλη ιδιότητα».

Διάφορα δικαιώματα και ελευθερίες:

- «Ασφαλές πόσιμο νερό, δικαιώματα των παιδιών, θρησκευτική ελευθερία, δικαιώματα των γυναικών, δικαίωμα συζήτησης για τα ανθρώπινα δικαιώματα».
- «Τα ανθρώπινα δικαιώματα περιλαμβάνουν το δικαίωμα στη ζωή και την ελευθερία, την ελευθερία από τη δουλεία και τα βασανιστήρια, την ελευθερία της γνώμης και της έκφρασης, το δικαίωμα στην εργασία και την εκπαίδευση. Ο καθένας έχει αυτά τα δικαιώματα, χωρίς διακρίσεις».
- «Συνεπάγεται το δικαίωμα του λόγου και της ελευθερίας».

Αξιοπρέπεια και σεβασμός:

- «Σεβασμός και διασφάλιση της αξιοπρέπειας των ανθρώπων».
- «Ο σεβασμός απέναντι σε κάθε άτομο ανεξάρτητα από την καταγωγή του κ.λπ.»
- «Τα ανθρώπινα δικαιώματα δεν μπορούν να παραβιαστούν από κανέναν και όλοι πρέπει να υποστηρίζουν χωρίς φόβο αυτό που είναι».

Εφαρμογή και ανάληψη ευθύνης:

- «Τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι σημαντικά, αλλά πρέπει φροντίζουμε ώστε να εφαρμόζονται».
- «Τα ανθρώπινα δικαιώματα βασίζονται στις πράξεις του καθενός από εμάς».

Βουλγαρία

- Ικανοποίηση των βασικών αναγκών.
- Πρόκειται για μια ευρεία έννοια που ίσως περιλαμβάνει όλες τις έννοιες που αναφέρθηκαν προηγουμένως: ανθρώπινη αξιοπρέπεια, ισότητα, δημοκρατία και ελευθερία.
- Προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων, όπως το δικαίωμα στη ζωή, την ελευθερία και την ασφάλεια, για όλα τα άτομα εντός της ΕΕ.
- Ένα σύνολο βασικών δικαιωμάτων (δικαίωμα στην ειρηνική ζωή, στην εκπαίδευση, στην τροφή, στην ανθρώπινη ανάπτυξη), τα οποία αφορούν κάθε άνθρωπο ον στη Γη, δεδομένης και μόνο της ιδιότητάς του ως ανθρώπου.
- Δημοκρατικοί νόμοι και κανόνες που καθορίζουν την ελευθερία και την ισότητα των πολιτών σε μια κοινωνία.
- Τα προαναφερθέντα.

- *Νομικά δικαιώματα που απονέμονται στα άτομα.*
- *Ένας κοινωνικά αποδεκτός κανόνας που κατηγοριοποιεί τους ανθρώπους από τις διάφορες κοινωνικές τάξεις.*
- *Είναι όλα εκείνα τα δικαιώματα που θεωρούνται οικουμενικά – δικαίωμα στο νερό, στην τροφή, στην εκπαίδευση κ.λπ.*

Οι απαντήσεις δείχνουν ότι τα ανθρώπινα δικαιώματα γίνονται κατανοητά ως ένα σύνολο θεμελιωδών δικαιωμάτων και αρχών που είναι απαραίτητα για την ανθρώπινη αξιοπρέπεια, την ισότητα και την ευημερία. Επισημαίνουν τον οικουμενικό χαρακτήρα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, την ανάγκη για νομική προστασία και κοινωνικούς κανόνες, καθώς και τη σημασία της προώθησης της συμπερίληψης και της ισότητας στην κοινωνία.

Τουρκία

- *«Τα δικαιώματα που πρέπει να έχουν οι άνθρωποι για να διασφαλίζουν την ποιότητα της ζωής τους».*
- *«Εν ολίγοις, η αξία που δίνεται στην ανθρώπινη ζωή».*
- *«Τα δικαιώματα που αποδίδονται στους ανθρώπους μετά τη γέννηση, τα οποία προστατεύονται από τους νόμους και τα διεθνή δικαστήρια».*
- *«Πρέπει να δοθεί προτεραιότητα στα δικαιώματα των ζώων».*
- *«Ο δείκτης μιας δίκαιης κοινωνίας».*
- *«Τα άτομα πρέπει να έχουν όλες τις απαραίτητες προϋποθέσεις για να ζουν με τρόπο που να εξασφαλίζει την ανθρώπινη αξιοπρέπεια».*
- *«Τα ανθρώπινα δικαιώματα αποτελούν την ύψιστη προτεραιότητα».*
- *«Προστασία των δικαιωμάτων όλων των ανθρώπων σε 13 άρθρα στο πλαίσιο ενός ενιαίου γραπτού κειμένου».*

Το επίπεδο κατανόησης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων διέφερε μεταξύ των συμμετεχόντων. Κάποιοι ανέφεραν έννοιες όπως η σημασία της προστασίας της ανθρώπινης ζωής («η αξία της ανθρώπινης ζωής») και η ζωή με αξιοπρέπεια («προϋποθέσεις για να ζουν με τρόπο που να εξασφαλίζει την ανθρώπινη αξιοπρέπεια...»). Άλλοι τόνισαν τις νομικές πτυχές («δικαιώματα που προστατεύονται από τους νόμους») ή την οικουμενικότητα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων («δικαιώματα που αποδίδονται σε όλους τους ανθρώπους»). Ένας συμμετέχων υποστήριξε τα δικαιώματα των ζώων, διευρύνοντας την έννοια πέρα από τα ανθρώπινα δικαιώματα. Η πιο ακραία απάντηση ανέφερε ότι τα ανθρώπινα δικαιώματα αποτελούν την ύψιστη προτεραιότητα, κάτι που είναι συζητήσιμο σε καταστάσεις σύγκρουσης. Συνοψίζοντας, το ευρύ φάσμα των απαντήσεων αντικατοπτρίζει την πολύπλευρη διάσταση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και την ανάγκη εκπαίδευσης για αυτή τη ζωτικής σημασίας έννοια.

Σχόλια:

Η ΕΕ ορίζει την αξία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων ως εξής:

Τα ανθρώπινα δικαιώματα προστατεύονται από τον Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ. Αυτά καλύπτουν το δικαίωμα στην ελευθερία από διακρίσεις λόγω φύλου, φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, θρησκείας ή πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή σεξουαλικού προσανατολισμού, το δικαίωμα στην προστασία των προσωπικών δεδομένων και το δικαίωμα πρόσβασης στη δικαιοσύνη.

Οι συμμετέχοντες επισήμαναν ότι πρέπει να προστατεύονται τα δικαιώματα όλων των ανθρώπων, αφού είναι απαραίτητα για τη διασφάλιση της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, της ισότητας και της ευημερίας.

Συμπεράσματα

Οι συμμετέχοντες από όλες τις χώρες-εταίρους μοιράστηκαν το επίπεδο γνώσεων και τις απόψεις τους για τις κοινές αξίες της ΕΕ, όπως η ανθρώπινη αξιοπρέπεια, η ελευθερία, η δημοκρατία, η ισότητα, το κράτος δικαίου και τα ανθρώπινα δικαιώματα. Είχε εξαιρετικό ενδιαφέρον να παρατηρήσει κανείς τα κοινά στοιχεία στις απαντήσεις τους, διαπιστώνοντας παράλληλα τη σχέση που έχουν όλες οι αξίες μεταξύ τους.

Ρατσισμός και ξενοφοβία

Αυτή η ενότητα έχει ως στόχο να παρουσιάσει την άποψη των ερωτηθέντων για τον ρατσισμό και την ξενοφοβία σε όλες τις χώρες-εταίρους.

Πηγή: <https://www.un.org/en/fight-racism/get-involved/share>

Πιστεύετε ότι ο ρατσισμός και η ξενοφοβία εξακολουθούν να υπάρχουν στις χώρες της ΕΕ;

Στην πιο πάνω ερώτηση, η πλειοψηφία των ερωτηθέντων απάντησε θετικά. Πιο συγκεκριμένα, στην Κύπρο, την Εσθονία και την Ιρλανδία, το 100% των ερωτηθέντων συμφώνησε ότι ο ρατσισμός και η ξενοφοβία εξακολουθούν να υπάρχουν στις χώρες της ΕΕ. Στη Βουλγαρία, το 80% των ερωτηθέντων επίσης απάντησε θετικά, στην Πορτογαλία το 90,9%, ενώ στην Τουρκία το 85,7%. Επομένως, συνολικά το 89,2% των ερωτηθέντων συμφωνεί για την ύπαρξη ρατσισμού και ξενοφοβίας στην Ευρώπη, γεγονός που τονίζει ακόμη περισσότερο τη σημασία του προγράμματος Democracy Tree και των στόχων του.

Αν ναι, παρακαλούμε εξηγήστε πώς:

Στην παραπάνω ερώτηση, οι συμμετέχοντες έπρεπε να εξηγήσουν γιατί απάντησαν θετικά.

Κύπρος

Οι ερωτηθέντες θεωρούν αφελή την άποψη ότι δεν υπάρχει ρατσισμός και διακρίσεις. Θεωρούν ότι είναι ένα ανησυχητικό φαινόμενο, το οποίο δεν έχει ακόμη εξαλειφθεί. Συνήθως, οι μειονότητες είναι αυτές που βιώνουν ρατσισμό και διακρίσεις σε μια κοινωνία. Εκφράστηκε η άποψη ότι «οι πολιτικές και τα πλαίσια της ΕΕ ενισχύουν τον διχασμό στην κοινωνία». Ένα παράδειγμα που δόθηκε ήταν ότι οι πολιτικές της ΕΕ για τα σύνορα και ο δημόσιος λόγος κατασκευάζουν και ενισχύουν τις αρνητικές απόψεις για τη μετανάστευση. Τα φαινόμενα αυτά προκύπτουν λόγω της κακής διαχείρισης των μεταναστευτικών ροών. Επιπλέον, σε συνδυασμό με την οικονομική κρίση και τη γενική αβεβαιότητα της σύγχρονης κοινωνίας, παρατηρείται αύξηση των ακραίων ιδεολογιών, του ρατσισμού και της ξενοφοβίας. Ο φόβος του «άλλου» καθώς και η έλλειψη γνώσεων σε θέματα διαπολιτισμικότητας αυξάνουν τις πιθανότητες εμφάνισης ριζοσπαστικών ιδεολογιών.

Η πλειοψηφία των ερωτηθέντων αναφέρθηκε στο θέμα του ρατσισμού και των διακρίσεων, ιδίως μέσα από το πρίσμα της μετανάστευσης και της κυριαρχίας της «λευκότητας». Αναφέρθηκε ότι στην Ευρώπη, η χώρα καταγωγής καθορίζει τον τρόπο με τον οποίο κάποιοι άνθρωποι μπορεί να αντιμετωπίζονται και να συμπεριφέρονται σε άλλους ανθρώπους.

Εσθονία

Οι απαντήσεις καταδεικνύουν την πολυπλοκότητα του ρατσισμού και της ξενοφοβίας στη σημερινή κοινωνία. Είναι ευρέως αποδεκτό ότι τα φαινόμενα αυτά έχουν εν μέρει τις ρίζες τους στα ανθρώπινα βιολογικά χαρακτηριστικά και ότι είναι αποτέλεσμα ενστίκτων και μηχανισμών επιβίωσης. Επιπλέον, η διάδοση παραπληροφόρησης για τους ξένους από τις ακροδεξιές οργανώσεις επιδεινώνει τα προβλήματα αυτά. Ένα άλλο σημείο που αναφέρθηκε ήταν η διάδοση ρατσιστικών ή ξενοφοβικών αστείων και συμπεριφορών, η οποία φανερώνει τη συστημική φύση αυτών των συμπεριφορών, οι οποίες συχνά τροφοδοτούνται από παραπληροφόρηση και ψευδείς ειδήσεις.

Πορτογαλία

Τα επιχειρήματα των ερωτηθέντων δίνουν μια ολοκληρωμένη εικόνα για την ύπαρξη του ρατσισμού και της ξενοφοβίας στις χώρες της ΕΕ: «Ακόμα και σήμερα υπάρχουν ρατσιστικές συμπεριφορές από τους νέους, που οφείλονται στον τρόπο με τον οποίο μεγάλωσαν», δήλωσε ένας από τους ερωτηθέντες. Οι συμμετέχοντες αναγνώρισαν επίσης την ύπαρξη θεσμικών διακρίσεων, υποδεικνύοντας ότι οι προκαταλήψεις μπορεί να διαπερνούν ορισμένες κοινωνικές δομές. Η αναφορά στη ρητορική μίσους, τον εξτρεμισμό και τις επιθέσεις υποδηλώνει ένα ανησυχητικό υπόγειο ρεύμα ρατσιστικών ιδεολογιών, οι οποίες εκδηλώνονται τόσο μέσω της ρητορικής μίσους όσο και μέσω της σωματικής βλάβης. Η σχέση μεταξύ των περιοριστικών μεταναστευτικών

πολιτικών και της ξενοφοβίας αναδεικνύει μια σύνθετη αλληλεπίδραση μεταξύ των συζητήσεων για τη μετανάστευση και των ρατσιστικών συμπεριφορών. Οι κοινωνικοοικονομικές ανισότητες αναφέρθηκαν ως ένας άλλος παράγοντας που συμβάλλει στις διακρίσεις. Η αναγνώριση των ελλείψεων του νομικού συστήματος δείχνει ότι τα νομοθετικά πλαίσια ίσως να μην είναι αποτελεσματικά στην αντιμετώπιση αυτών των ζητημάτων. Επιπλέον, οι αναφορές σε «κλειστές νοοτροπίες», σε ρατσιστικές απόψεις που μεταδίδονται από την οικογένεια και στη μη αποδοχή της διαφορετικότητας τονίζουν τη βαθιά ριζωμένη φύση του ρατσισμού σε ορισμένες κοινότητες: «Σε χώρες όπου εξακολουθεί να υπάρχει μια κλειστόμυαλη νοοτροπία, η διαφορετικότητα εξακολουθεί να καταδικάζεται». Σε γενικές γραμμές, τα ευρήματα αυτά υποδεικνύουν σύνθετες προκλήσεις, οι οποίες απαιτούν συνεχή προσπάθεια στους τομείς της νομοθεσίας, της εκπαίδευσης και των προγραμμάτων ευαισθητοποίησης για την προώθηση μιας Ευρώπης χωρίς αποκλεισμούς και με μεγαλύτερη αποδοχή.

Ιρλανδία

Προκλήσεις στην κοινωνική ένταξη και την απασχόληση:

- *«Οι μετανάστες, οι πρόσφυγες και οι κοινότητες μειονοτήτων αντιμετωπίζουν συχνά προκλήσεις που σχετίζονται με την κοινωνική ένταξη, την απασχόληση και την πρόσβαση σε υπηρεσίες».*

Υποσυνείδητες προκαταλήψεις και φυλετισμός:

- *«Δεν υπάρχει θεσμικός ρατσισμός, αλλά υπάρχει "άτυπος" ρατσισμός, που οφείλεται σε υποσυνείδητες προκαταλήψεις και στον φυλετισμό του ανθρώπου».*

Ακροδεξιές ιδεολογίες:

- *«Ο ρατσισμός και η ξενοφοβία θα υπάρχουν πάντα εντός και εκτός της ΕΕ. Στην ΕΕ εξακολουθούν να υπάρχουν άνθρωποι και ακροδεξιές οργανώσεις που υποστηρίζουν αξίες και ιδεολογίες που αποσκοπούν στον αποκλεισμό και την υποτίμηση των μη Ευρωπαίων πολιτών ή των μαύρων».*

Μη ασφαλή περιβάλλοντα και αιφνίδιες επιθέσεις:

- *«Υπάρχουν ορισμένα μέρη ή περιοχές της ΕΕ όπου οι άνθρωποι δεν αισθάνονται ασφαλείς και πέφτουν θύματα αιφνίδιων επιθέσεων».*

Παραδείγματα διακρίσεων στην απασχόληση:

- *«Βεβαίως, έστω και αδιόρατα. Έχω προσωπικά γνωρίσει ανθρώπους στη Γερμανία με καταγωγή από τη Μέση Ανατολή/Τουρκία, οι οποίοι δεν μπορούσαν να βρουν δουλειά, εκτός αν χρησιμοποιούσαν ένα ψεύτικο, "γερμανικό" όνομα στο βιογραφικό τους».*

Επανεμφάνιση αντισημιτικών περιστατικών:

- *«Στις μέρες μας, παρατηρούνται ξανά αντισημιτικά περιστατικά, όπως σβάστικες που ζωγραφίζονται με σπρέι σε εβραϊκά σχολεία. Είναι απλά απαίσιο».*

Βουλγαρία

- *Αποφυγή συγκεκριμένων μειονοτήτων. Παραγνώριση των δικαιωμάτων των ομοφυλοφίλων.*
- *Το αίσθημα της ανωτερότητας έναντι των άλλων.*
- *Σε επίπεδο φυλής, θρησκείας, ιστορίας, φύλου.*

- Συμβαίνουν τόσο άμεσα - βρισιές και επιθέσεις στον δρόμο σε φυλετική βάση, όσο και έμμεσα - ως γνωστική προκατάληψη. Για παράδειγμα, η πεποίθηση ότι ένας υποψήφιος για εργασία είναι λιγότερο ικανός από άλλους λόγω της καταγωγής του ή του χρώματος του δέρματός του.
- Καθημερινά παρατηρούνται χιλιάδες ρατσιστικές και ξενοφοβικές ενεργειες: κατά της ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας, της κοινότητας των Ρομά, των μεταναστών, των προσφύγων εκτός ΕΕ, των μειονοτήτων κ.λπ.
- Συγκρούσεις υπάρχουν παντού και οι άνθρωποι δεν μπορούν να κατανοήσουν τις διαφορετικές κουλτούρες και την ιστορία των χωρών από τις οποίες προέρχονται οι πρόσφυγες.
- Θα ήθελα να εστιάσω στον θεσμικό ρατσισμό, το αντιπροσωπευτικότερο παράδειγμα του οποίου είναι η πρόσφατη συμφωνία της ΕΕ για τη μετανάστευση και το άσυλο, η οποία συνεχίζει τις πολιτικές διαχωρισμού, απέλασης και απόρριψης παρά τους διεθνείς νόμους που προστατεύουν τους μετανάστες.

Οι απαντήσεις αυτές έδωσαν παραδείγματα διάφορων ομάδων που συχνά υφίστανται διακρίσεις στη Βουλγαρία και στην ΕΕ: μετανάστες/πρόσφυγες, εθνικές μειονότητες (π.χ. η κοινότητα των Ρομά) και η ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητα. Οι απαντήσεις δείχνουν την πολύπλευρη φύση του ρατσισμού και της ξενοφοβίας, που κυμαίνεται από ατομικές στάσεις και συμπεριφορές έως συστημικές αδικίες ενσωματωμένες σε θεσμούς και πολιτικές. Η αντιμετώπιση αυτών των ζητημάτων απαιτεί μια ολοκληρωμένη προσέγγιση που αμφισβητεί τις αντιλήψεις και τις πρακτικές διακρίσεων τόσο σε ατομικό όσο και σε θεσμικό επίπεδο.

Τουρκία

- «Έχω δει πολλά ρατσιστικά σχόλια στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης».
- «Το γεγονός ότι χώρες όπως η Τουρκία, τα ονόματα των πολιτών της οποίας έχουν αραβική προέλευση, εξακολουθούν να μη γίνονται δεκτές στην Ευρωπαϊκή Ένωση, παρότι πληρούν τις προδιαγραφές, την ίδια στιγμή που τα ευρωπαϊκά κράτη σιωπούν για κάθε είδους κατοχή και καταπίεση και κάνουν τα στραβά μάτια στην Παλαιστίνη».
- «Ο ρατσισμός και η ξενοφοβία πηγάζουν κυρίως από την προκατάληψη κατά του “άλλου”. Στις χώρες της ΕΕ, υπάρχει διάδοση των μαζικών προκαταλήψεων λόγω της των ιδεών που προβάλλουν τα μέσα ενημέρωσης. Οι άνθρωποι, αδυνατώντας να εμβαθύνουν στην αλήθεια πίσω από τις ειδήσεις που τους παρουσιάζονται, υποκύπτουν σε αυτό το κύμα προκατάληψης. Ως αποτέλεσμα, ακόμη και χωρίς να τους γνωρίζουν προσωπικά, μπορεί να συμπεριφέρονται ρατσιστικά και εχθρικά ανθρώπους με διαφορετική εθνικότητα, ιδεολογία, συμπεριφορά ή εμφάνιση, ενώ ισχυρίζονται ότι είναι υπέρ της ελευθερίας».
- «Είναι κάτι που βλέπω στις ειδήσεις».
- «Τον εξοστρακισμό και την απαξίωση εναντίον των ανθρώπων με πιο σκούρο δέρμα, οι οποίοι αντιμετωπίζονται ως κατώτεροι και πολίτες τρίτης κατηγορίας».
- «Οι αναταραχές και οι παρανομίες των παράτυπων μεταναστών στο εσωτερικό των χωρών επιδεινώνουν την κατάσταση αυτή. Οι μετανάστες που

δυσκολεύονται να προσαρμοστούν δυσχεραίνουν την κατάσταση, οδηγώντας σε αναταραχές εντός της κοινωνίας και επιτείνοντας την ξενοφοβία».

- «Συνεχίζονται λόγω των προκαταλήψεων των ανθρώπων».

Οι απαντήσεις φανερώνουν την ύπαρξη του ρατσισμού και της ξενοφοβίας στις χώρες της ΕΕ. Αυτό αποδεικνύεται από τα ρατσιστικά σχόλια στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, την άδικη μεταχείριση ορισμένων εθνικοτήτων και από την αρνητική απεικόνιση των μεταναστών. Η αδυναμία αντιμετώπισης αυτών των προκαταλήψεων διαιωνίζει τις ρατσιστικές συμπεριφορές και τον κοινωνικό διαχωρισμό. Οι προκαταλήψεις στα μέσα ενημέρωσης και στις κοινωνικές συμπεριφορές αναδεικνύουν τις συνεχιζόμενες προκλήσεις στην καταπολέμηση του ρατσισμού και της ξενοφοβίας στα κράτη μέλη της ΕΕ.

Έχετε υπάρξει ποτέ θύμα ρατσισμού/ξενοφοβίας ή έχετε γίνει μάρτυρας ενός τέτοιου περιστατικού;

Οι ερωτηθέντες από όλες τις χώρες-εταίρους κλήθηκαν να μοιραστούν αν έχουν υπάρξει θύματα ή αν έχουν γίνει μάρτυρες περιστατικών ρατσισμού/ξενοφοβίας. Συνολικά το 48,4% των ερωτηθέντων απάντησε θετικά.

Πιο συγκεκριμένα:

- Στην Κύπρο και τη Βουλγαρία, το 60% των συμμετεχόντων δήλωσε ότι έχει υπάρξει θύμα ή μάρτυρας ενός ρατσιστικού/ξενοφοβικού περιστατικού.
- Στην Εσθονία, το 66,7% των ερωτηθέντων ανέφερε ότι έχει υπάρξει θύμα ή μάρτυρας ενός ρατσιστικού/ξενοφοβικού περιστατικού.
- Στην Πορτογαλία, το 9,1% των ερωτηθέντων ανέφερε ότι έχει υπάρξει θύμα ή μάρτυρας ενός ρατσιστικού/ξενοφοβικού περιστατικού
- Στην Ιρλανδία, το 70% των ερωτηθέντων ανέφερε ότι υπήρξε θύμα ή μάρτυρας ενός ρατσιστικού/ξενοφοβικού περιστατικού
- Στην Τουρκία, το 38,5% των ερωτηθέντων ανέφερε ότι υπήρξε θύμα ή μάρτυρας ενός ρατσιστικού/ξενοφοβικού περιστατικού

Με βάση τα πιο πάνω, φαίνεται ότι ένα σημαντικό ποσοστό των ερωτηθέντων είτε έχει πέσει θύμα είτε έχει υπάρξει μάρτυρας ρατσιστικού/ξενοφοβικού περιστατικού, με εξαίρεση την Πορτογαλία και την Τουρκία.

Περιστατικά ρατσισμού και ξενοφοβίας

Σε αυτή την ενότητα, ζητήθηκε από τους συμμετέχοντες που αισθάνονταν άνετα να δώσουν (ανώνυμα) περισσότερες πληροφορίες για την εμπειρία τους. Οι απαντήσεις παρουσιάζονται πιο κάτω ανά χώρα.

Κύπρος

1. Μια συμμετέχουσα ανέφερε ότι όταν φοράει τη μαντήλα της αντιμετωπίζεται αρνητικά, σε σύγκριση με περιπτώσεις όπου δεν τη φοράει. Πιο

συγκεκριμένα, ανέφερε ότι: «Η μαντήλα είναι το πιο επικίνδυνο πράγμα που μπορεί να συμβεί σε μια μουσουλμάνα:

«Μπορώ να δω τη διαφορά στην αδελφή μου που είναι μουσουλμάνα όταν φοράει τη μαντίλα της σε σύγκριση με όταν δεν τη φοράει»

2. Ένας συμμετέχων μοιράστηκε μερικές εμπειρίες του από την εποχή που ήταν φοιτητής στο Ηνωμένο Βασίλειο (πριν από το Brexit). Ανέφερε ότι πάντοτε στοχοποιούνταν από συγκεκριμένα νυχτερινά κέντρα και άλλους χώρους διασκέδασης, στους οποίους δεν του επιτρεπόταν η είσοδος, ενώ πολλές φορές του έλεγαν ότι ο χώρος είναι «μόνο για Βρετανούς». Συχνά, άκουγε ανθρώπους να του φωνάζουν «γύρνα πίσω στη χώρα σου» καθώς περπατούσε στον δρόμο.

«Ως φοιτητής στο Ηνωμένο Βασίλειο (που δεν είναι πλέον στην ΕΕ, αλλά τότε ήταν) πάντα ήμουν στόχος συγκεκριμένων νυχτερινών κέντρων και άλλων χώρων διασκέδασης που δεν μου επέτρεπαν την είσοδο, λέγοντάς μου πολλές φορές ότι είναι “μόνο για Βρετανούς”. Εκτός αυτού, άκουσα πολλές φορές στον δρόμο τη φράση “Πήγαινε πίσω στη χώρα σου”».

Εκτός από τα ερωτηματολόγια, η παρούσα έκθεση περιλαμβάνει πληροφορίες για τη «διαμαρτυρία» κατά των μεταναστών που έλαβε χώρα στην Κύπρο την 1^η Σεπτεμβρίου 2023. Στη διαμαρτυρία συμμετείχαν περίπου 500 άτομα, τα οποία κρατούσαν πινακίδες που ανέγραφαν «Οι πρόσφυγες δεν είναι ευπρόσδεκτοι» και φώναζαν ρατσιστικά συνθήματα όπως «Η Κύπρος είναι ελληνική». Οι αλλοδαποί αποτέλεσαν στόχο επιθέσεων κατά τη διάρκεια της διαμαρτυρίας. Καταγράφηκαν διάφορα επεισόδια εναντίον μεταναστών όπως επιθέσεις σε τουλάχιστον πέντε οδηγούς διανομής φαγητού, καταστροφές οχημάτων και περιουσιών. Μεταξύ των καταστημάτων που καταστράφηκαν ήταν ένα αιγυπτιακό και ένα βιετναμέζικο παντοπωλείο.

Εσθονία

- **Μαρτυρία για διακρίσεις στο περιβάλλον εργασίας εις βάρος μιας γυναίκας:**

– Δεν έχω πέσει θύμα η ίδια, αλλά έχω γίνει μάρτυρας διακρίσεων σε βάρος μιας φίλης μου. Όταν η φίλη μου εντάχθηκε σε ένα νέο εργασιακό περιβάλλον, αντιμετώπισε πολλές δυσκολίες ως γυναίκα, αφού ο μισθός της ήταν χαμηλότερος και τα καθήκοντα που της είχαν ανατεθεί δεν ήταν τόσο ανταγωνιστικά ώστε να μπορεί να ανελιχθεί επαγγελματικά, όπως συνέβαινε με τους άντρες συναδέλφους της. –

- **Περίπτωση ρατσισμού στο εργασιακό περιβάλλον εις βάρος μιας ανύπαντρης μητέρας λόγω της καταγωγής της:**

– Είμαι ανύπαντρη μητέρα και δυσκολεύτηκα πολύ να βρω δουλειά. Δεν έχω πτυχίο πανεπιστημίου και έτσι δεν έχω πολλές επιλογές εκτός από καμαριέρα ή να δουλέψω σε φούρνο, που ήταν η πιο συνηθισμένη μου δουλειά μέχρι τώρα. Έχω όνειρα και τώρα

παρακολουθώ μαθήματα για να τελειώσω το σχολείο, ώστε να μπορέσω να εργαστώ ως αισθητικός. Στον χώρο εργασίας μου, έχω αντιμετωπίσει ρατσισμό. Ως αλλοδαπή που ζει στην Εσθονία, έχω δεχτεί σχόλια για την καταγωγή μου και την εμφάνισή μου. Επίσης, λόγω της έλλειψης προσόντων, ο μισθός μου είναι χαμηλός, παρόλο που εργάζομαι στην ίδια δουλειά εδώ και τρία χρόνια. Υπάρχουν φορές που έχω δουλέψει υπερωρίες χωρίς να έχω πληρωθεί. –

- **Περιστατικά διακρίσεων στις δημόσιες υπηρεσίες:**

– Στις δημόσιες υπηρεσίες, οι αλλοδαποί αντιμετωπίζονται με λιγότερο σεβασμό και πολλές φορές δίνεται προτεραιότητα σε άτομα με υψηλότερη κοινωνική θέση. –

- **Περίπτωση σχολικού ρατσισμού εις βάρος παιδιού με μικτή καταγωγή:**

– Ο γιος μου έχει μικτή καταγωγή και δέχεται συχνά προσβλητικά ρατσιστικά σχόλια –

- **Ρατσιστικό περιστατικό στην Εσθονία:**

– Το 2023, αναφέρθηκε ένα σοβαρό ρατσιστικό περιστατικό στην Εσθονία με θύμα έναν Νιγηριανό. Ο άνδρας, ο οποίος ζει στην Εσθονία για περισσότερα από δέκα χρόνια, δήλωσε ότι υφίσταται συχνά ρατσισμό και ξενοφοβία. Έχει υποστεί λεκτική βία και απειλές, ιδίως σε δημόσιους χώρους και στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, λόγω του χρώματος του δέρματός του και του μεταναστευτικού του καθεστώτος. Αυτή η περίπτωση αναδεικνύει τον διάχυτο ρατσισμό και την ξενοφοβία που βιώνουν οι ξένοι στη χώρα. –

Πορτογαλία

- **Ξενοφοβικό σχόλιο από άτομο σκανδιναβικής καταγωγής**

Ο συμμετέχων Α από την Πορτογαλία, μοιράστηκε μια δυσάρεστη εμπειρία που είχε με ένα άτομο από σκανδιναβική χώρα. Όταν ο Πορτογάλος ανέφερε την καταγωγή του, το άτομο από τη Σκανδιναβία εξέφρασε την έκπληξή του, λέγοντας ότι ο Πορτογάλος ήταν «λευκός και φυσιολογικός». Αυτό το περιστατικό δείχνει ότι εξακολουθούν να υπάρχουν φυλετικά στερεότυπα, σύμφωνα με τα οποία οι Πορτογάλοι δεν ανταποκρίνονται στο πρότυπο του «λευκού». Γίνεται φανερό η «ανθεκτικότητα» των φυλετικών προκαταλήψεων ακόμη και σε χώρες που φημίζονται για την αποδοχή της διαφορετικότητας, υπογραμμίζοντας την ανάγκη για ενίσχυση της ευαισθητοποίησης και της εκπαίδευσης στην καταπολέμηση αυτών των προκαταλήψεων.

- **Εργασιακές διακρίσεις σε αστικό περιβάλλον**

Η συμμετέχουσα Β, μια νεαρή επαγγελματίας που εργάζεται σε μια σχετικά μεγάλη πόλη, μίλησε για τις διακρίσεις που αντιμετώπισε στον χώρο εργασίας της. Παρά τα προσόντα και τις δεξιότητές της, ήταν αντιμέτωπη με άρρητες αλλά επίμονες

προκαταλήψεις λόγω της εθνικότητάς της. Οι συνάδελφοί της έκαναν στερεοτυπικές υποθέσεις για το πολιτισμικό της υπόβαθρο, αμφισβητώντας τις ικανότητές της και τη συμβολή της σε ομαδικά έργα. Επιπλέον, παρατήρησε ότι δεν τη συμπεριλάμβαναν σε εκδηλώσεις επαγγελματικής δικτύωσης, όπου συχνά ένιωθε απομονωμένη λόγω της εθνικής της ταυτότητας. Αυτό το περιστατικό δείχνει πώς ο ρατσισμός μπορεί να διεισδύσει στο επαγγελματικό περιβάλλον, εμποδίζοντας την επαγγελματική ανάπτυξη και διαιωνίζοντας την ανισότητα των ευκαιριών. Η εμπειρία της συμμετέχουσας αποκαλύπτει την ανάγκη οι οργανισμοί να προωθήσουν την ποικιλομορφία και τη συμπερίληψη, προάγοντας μια κουλτούρα που αξιολογεί τα άτομα με βάση τις δεξιότητες και τα ταλέντα τους, χωρίς να διαιωνίζει ρατσιστικά στερεότυπα. Η αντιμετώπιση αυτών των ζητημάτων σε επίπεδο εργασίας είναι ζωτικής σημασίας για τη δημιουργία ενός περιβάλλοντος όπου όλοι, ανεξάρτητα από την εθνική τους καταγωγή, μπορούν να εξελιχθούν και να συνεισφέρουν στο μέγιστο των δυνατοτήτων τους.

Οι δύο αυτές περιπτώσεις φανερώνουν τον συναισθηματικό αντίκτυπο του ρατσισμού, ο οποίος προκαλεί αρνητικά συναισθήματα περιθωριοποίησης, αγανάκτησης και θυμού. Τονίζουν επίσης την ανάγκη για ένα πιο συμπεριληπτικό κοινωνικό και εργασιακό περιβάλλον που να αποδέχεται τη διαφορετικότητα.

- Βίαιες επιθέσεις στο Πόρτο

Τις πρώτες πρωινές ώρες του Σαββάτου, 3 Μαΐου, πραγματοποιήθηκε μια σειρά βίαιων επιθέσεων με στόχο βορειοαφρικανούς μετανάστες στο Πόρτο της Πορτογαλίας. Τα επεισόδια εξελίχθηκαν ως εξής:

1 π.μ.: Μια ομάδα τεσσάρων ή πέντε ατόμων επιτέθηκε σε δύο μετανάστες στο Campo 24 de Agosto και στη συνέχεια τράπηκε σε φυγή.

3 π.μ.: Ένας άλλος μετανάστης δέχθηκε επίθεση στη λεωφόρο Fernandes Tomás από μια ομάδα ατόμων, ένας εκ των οποίων κρατούσε πυροβόλο όπλο.

10 π.μ.: Μια ομάδα δέκα κουκουλοφόρων που κρατούσαν ρόπαλα, εισέβαλαν με τη βία σε ένα σπίτι στην οδό Rua do Bonfim και επιτέθηκαν σε μια ομάδα Αλγερινών κυρίως μεταναστών, χρησιμοποιώντας ρατσιστικούς χαρακτηρισμούς εναντίον τους. Μετά από αυτές τις επιθέσεις, έξι άνδρες αναγνωρίστηκαν και ένας συνελήφθη για παράνομη οπλοκατοχή. Τουλάχιστον ένας ύποπτος συνδέεται με την ομάδα 1143, μια ομάδα οπαδών της Sporting CP, γνωστή για εθνικιστικές και νεοναζιστικές ιδέες.

Ο πρόεδρος Marcelo Rebelo de Sousa καταδίκασε τη ρατσιστική βία και την ξενοφοβία, τονίζοντας ότι τέτοια φαινόμενα δεν είναι αποδεκτά στην πορτογαλική κοινωνία. Ο πρωθυπουργός Luís Montenegro εξέφρασε την αλληλεγγύη του στα θύματα και επανέλαβε την πολιτική μηδενικής ανοχής απέναντι στο μίσος και την ξενοφοβική βία, επαινώντας τις προσπάθειες των δυνάμεων ασφαλείας. Ο ηγέτης του Σοσιαλιστικού Κόμματος Pedro Nuno Santos επέκρινε το κλίμα που υποδαυλίζει το μίσος και τη διχόνοια, καλώντας σε συνεχείς προσπάθειες για την καταπολέμηση αυτής της βίας. Ο ηγέτης του κόμματος Chega, André Ventura, άφησε να εννοηθεί ότι οι επιθέσεις μπορεί

να ήταν αντίποινα, θέτοντας υπό αμφισβήτηση τα κίνητρα πίσω από τη βία. Ο δήμαρχος του Πόρτο Rui Moreira τόνισε την ανάγκη για υπεύθυνη και ορθολογική διαχείριση των δημόσιων πόρων και πρότεινε την κατάργηση της ΑΙΜΑ (αππροσδιόριστη οργάνωση).

Αυτό δεν είναι το μόνο περιστατικό βίας με ρατσιστικά κίνητρα στην Πορτογαλία. Στις 10 Ιουνίου 1995, ο Alcindo Monteiro, μετανάστης από το Πράσινο Ακρωτήριο, ξυλοκοπήθηκε μέχρι θανάτου από ομάδα νεοναζί στη Λισαβόνα. Οι δράστες καταδικάστηκαν για δολοφονία και σωματική βλάβη. Στις 25 Ιουλίου 2020: Ο Bruno Candé, ένας ηθοποιός με καταγωγή από τη Γουινέα, πυροβολήθηκε από έναν γείτονα στο Loures μετά από μια επίθεση με ρατσιστικά κίνητρα. 2023: Στο Oihão, μια ομάδα νεαρών επιτέθηκε και λήστεψε Ασιάτες μετανάστες, κοινοποιώντας τις επιθέσεις τους στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Οι δράστες παραπέμφθηκαν σε δίκη για ληστεία, βαριά επίθεση και πρόκληση ζημιών. Στην Πορτογαλία, το 2023 σημειώθηκε αύξηση κατά 38% των εγκλημάτων μίσους, καθώς αναφέρθηκαν συνολικά 347 εγκλήματα – 77 περισσότερα από ό,τι το 2022. Η αύξηση αυτή είναι ιδιαίτερα αισθητή στις αγροτικές περιοχές. Επιπλέον, ένας στους τρεις αλλοδαπούς στην Πορτογαλία ζούσε σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού το 2022, με την πλειονότητα να προέρχεται από χώρες εκτός ΕΕ.

Ιρλανδία

- **Διακρίσεις με βάση το εκλαμβανόμενο λευκό προνόμιο**

«Έχω βιώσει πολλές φορές διακρίσεις και προκαταλήψεις επειδή είμαι λευκός. Οι άλλοι υποθέτουν ότι έχω “λευκό προνόμιο”. Έχω δει άτομα να λαμβάνουν οικονομικά επιδόματα λόγω της εθνικότητάς τους, ενώ εγώ, που είμαι στην πραγματικότητα πιο φτωχός, πρέπει να πληρώσω περισσότερα».

- **Εργασιακές διακρίσεις**

«Έχω φίλους στη Γερμανία που δεν μπορούσαν να βρουν δουλειά με τα “εθνικά” τους ονόματα. Το βίωσα επίσης στη Γαλλία, όπου έζησα με μια λευκή μητέρα που με φιλοξενούσε και η οποία έλεγε τρομερά ρατσιστικά πράγματα για τις βορειοαφρικανικές κοινότητες στη Γαλλία. Εγώ είμαι λευκή, οπότε υποθέτω ότι θεώρησε ότι ήταν εντάξει να μου τα λέει αυτά, αλλά τα ρατσιστικά της σχόλια με έκαναν να νιώθω εξαιρετικά αμήχανα για να είμαι ειλικρινής».

- **Μάρτυρες σε περιστατικά ρατσισμού και αίσθημα αδυναμίας**

«Έχω γίνει μάρτυρας ρατσιστικού περιστατικού και ήταν μια πολύ δύσκολη κατάσταση, καθώς το άτομο δεν μπορούσε να ακουστεί και να λάβει βοήθεια».

- **Ρατσιστικές επιθέσεις**

«Ένας 30χρονος Νιγηριανός αιτών άσυλο ανέφερε ότι έπεσε θύμα ρατσιστικής επίθεσης στο κέντρο του Δουβλίνου στις 7 Απριλίου 2024. Ενώ περίμενε σε ένα πάρκο κοντά στην οδό Bridgefoot μέχρι να ανοίξει ένα κέντρο αστέγων που λειτουργεί από μια

φιλανθρωπική οργάνωση, ο ίδιος και άλλοι αιτούντες διεθνή προστασία έγιναν στόχος μιας ομάδας εφήβων που τους εξαπέλυσαν ρατσιστικούς χαρακτηρισμούς και τους έριξαν αυγά και πέτρες. Η κατάσταση κλιμακώθηκε με λεκτική διαμάχη και εμπλοκή μεγαλύτερων ανδρών, με αποτέλεσμα ο αιτών άσυλο να δεχθεί επίθεση και να νοσηλευτεί στο νοσοκομείο. Από τότε που έφτασε στην Ιρλανδία πριν από δύο εβδομάδες, κοιμόταν έξω από το Γραφείο Διεθνούς Προστασίας στην οδό Mount, αλλά ένας εθελοντής του παρείχε στέγη για να περάσει τη νύχτα».

«Μια 22χρονη γυναίκα, η Shubhangi Karmakar, τραυματίστηκε μετά από μια βίαιη ρατσιστική επίθεση στο Ριάλτο του Δουβλίνου. Ενώ περπατούσε με μια φίλη της προς το νοσοκομείο St James για να κάνει την πρακτική της, μια ομάδα νεαρών ανδρών τις πλησίασε σε μια διάβαση. Ένας από τους άνδρες εκτόξευσε ρατσιστικές προσβολές στη Shubhangi και στη συνέχεια την έσπρωξε βίαια στη φίλη της, προκαλώντας της τραυματισμούς στο στόμα, το σαγόνι και το λαιμό. Ως αποτέλεσμα, δεν μπορεί να ανοίξει ή να κλείσει καλά το σαγόνι της και αισθάνεται έντονο πόνο στον αυχένα της. Η Shubhangi, Βρετανίδα υπήκοος που γεννήθηκε στην Ινδία, χαρακτήρισε το περιστατικό τρομακτικό και συνεχίζει να υποφέρει από τα σωματικά και συναισθηματικά επακόλουθά του».

Βουλγαρία

- Απειλή ή χλευασμός προς τη φίλη μου που φοράει μαντήλα.
- Όχι, επειδή είμαι λευκό, ετεροφυλόφιλο και cis άτομο.
- Όταν ήμουν στο σχολείο, ορισμένοι καθηγητές προσέβαλλαν επανειλημμένα και έκαναν διακρίσεις εις βάρος ενός μουσουλμάνου συμμαθητή μου.
- Επιθέσεις σε φίλους μου άλλων εθνικοτήτων.
- Έχω γίνει μάρτυρας ρατσιστικών συνθημάτων σε γήπεδα, ρατσιστικών εκφράσεων στον δρόμο κ.λπ.

Εκτός από τα πιο πάνω, διερευνήθηκε ένα πρόσφατο περιστατικό βίας εναντίον μεταναστών στη Βουλγαρία. Τον Απρίλιο του 2024, στη Βουλγαρία σημειώθηκαν πολλά ανησυχητικά περιστατικά σωματικής βίας κατά μεταναστών. Μεγάλα μέσα ενημέρωσης ανέφεραν ότι βίντεο με βίαιο περιεχόμενο κυκλοφορούσαν σε κλειστά κανάλια στην πλατφόρμα Telegram. Σύμφωνα με αυτές τις αναφορές, οι επιθέσεις στόχευαν μετανάστες και άτομα αραβικής καταγωγής. Ομάδες νέων, κυρίως γύρω από σταθμούς του μετρό στη Σόφια, έκαναν ανάκριση σε άτομα που φαίνονταν να είναι μετανάστες. Αν τα άτομα αυτά δεν μπορούσαν να μιλήσουν βουλγαρικά, δέχονταν επίθεση. Μια γυναίκα μεικτής καταγωγής κατέθεσε ότι οι ομάδες αυτές χρησιμοποιούσαν τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης για να συντονίσουν τον χρόνο και τον τόπο για τις επιθέσεις σε άτομα αραβικής καταγωγής.

Ένα από τα θύματα των βίαιων επιθέσεων τον Απρίλιο του 2024 ήταν ο Javet Nuri, Αφγανός υπήκοος που ζει στη Βουλγαρία από το 2006 και είναι παντρεμένος με μια Βουλγάρα υπήκοο. Ο Javet και η σύζυγός του δέχθηκαν βίαιη επίθεση από ομάδα νεαρών, που υπολογίζεται ότι ήταν περίπου 16 ετών, μπροστά από το σπίτι τους. Οι δράστες χρησιμοποίησαν πέτρες, ξύλινα και μεταλλικές ράβδους ([BTV](#)).

Αυτά τα παραδείγματα διακρίσεων και βίας εναντίον ατόμων με διαφορετικό υπόβαθρο είναι ανησυχητικά και απαιτούν συγκεκριμένα μέτρα για την αντιμετώπιση αυτού του μείζονος κοινωνικού προβλήματος. Τα περιστατικά που περιγράφονται τόσο στα αποτελέσματα της έρευνας πεδίου όσο και στη μελέτη περίπτωσης αναδεικνύουν για άλλη μια φορά τις διακρίσεις εις βάρος των μειονοτήτων, ιδίως με βάση τη θρησκεία και την εθνικότητα. Αυτές κυμαίνονται από διαπροσωπικές συγκρούσεις και ρητορική μίσους μέχρι συμπεριφορές σε δημόσιους χώρους – ακόμη και σε θεσμούς όπως σχολεία, όπου μέχρι και εκπαιδευτικοί κάνουν διακρίσεις σε βάρος ενός μαθητών. Όλα αυτά δείχνουν την ουσιαστική ανάγκη υποστήριξης και υλοποίησης δράσεων ευαισθητοποίησης για τις αξίες της ΕΕ και τη σημασία τους στην κοινωνική συνοχή και τη δημιουργία συμπεριληπτικών κοινωνιών.

Μεταξύ των μέτρων για την αντιμετώπιση του προβλήματος των διακρίσεων και της βίας σε βάρος ατόμων με διαφορετικό υπόβαθρο είναι, αφενός, η αυστηροποίηση και η επιβολή της νομοθεσίας για τα εγκλήματα μίσους και, αφετέρου, η συνεργασία με την κοινότητα. Η εμπλοκή της τοπικής κοινότητας θα μπορούσε να γίνει μέσω εκστρατειών ευαισθητοποίησης του κοινού και μέσω εκπαιδευτικών προγραμμάτων εντός και εκτός σχολείου. Η υποστήριξη των θυμάτων αποτελεί επίσης σημαντική πτυχή της αντιμετώπισης του προβλήματος – θα μπορούσαν να δημιουργηθούν ή να αναβαθμιστούν κέντρα υποστήριξης, τηλεφωνικές γραμμές και μηχανισμοί αναφοράς περιστατικών, ώστε τα θύματα διακρίσεων, βίας και εγκλημάτων μίσους να αισθάνονται μεγαλύτερη ασφάλεια και υποστήριξη. Προκειμένου να προωθηθεί η ένταξη των ατόμων με διαφορετικό υπόβαθρο στην κοινωνία, μπορούν να αναπτυχθούν νέα προγράμματα ανάπτυξης ικανοτήτων και διαπολιτισμικών ανταλλαγών, συμπεριλαμβανομένων γλωσσικών και πολιτιστικών μαθημάτων και κοινωνικών εκδηλώσεων, που θα μπορούσαν να προωθήσουν την αλληλεπίδραση των μεταναστών και των ντόπιων για την ενίσχυση της αμοιβαίας κατανόησης.

Υιοθετώντας αυτές τις συστάσεις, η Βουλγαρία μπορεί να κάνει σημαντικά βήματα προς τη δημιουργία μιας ασφαλέστερης, χωρίς αποκλεισμούς κοινωνίας, όπου οι άνθρωποι με διαφορετικό υπόβαθρο θα μπορούν να ζουν χωρίς τον φόβο των διακρίσεων και της βίας.

Τουρκία

- *«Έχω δει πολλές φορές ρατσιστικά σχόλια στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης».*
- *«Όταν συζητούσα με κάποιες κοπέλες από την Αμερική, χρησιμοποίησαν τον όρο “NIGA”».*
- *«Ποτέ δεν ένιωσα άνετα· βίωνα μια αίσθηση αποκλεισμού».*
- **Ρατσιστικό περιστατικό στην Τουρκία**
 - Το 2007, συνέβη στην Τουρκία μια πολύ γνωστή υπόθεση δολοφονίας – η δολοφονία του Festus Okey, ενός Νιγηριανού φοιτητή. Ο Festus συνελήφθη στην Κωνσταντινούπολη για κατοχή ναρκωτικών και αργότερα πυροβολήθηκε από τον αστυνομικό Cengiz Yildiz στο αστυνομικό τμήμα Beyoğlu, όπου έχασε τη ζωή του. Οι συνθήκες του

πυροβολισμού ήταν εξαιρετικά αμφιλεγόμενες και ασαφείς, γεννώντας σοβαρές ανησυχίες για συστημικό ρατσισμό. Τελικά, ο Yildiz καταδικάστηκε σε ποινή φυλάκισης τεσσάρων ετών και δύο μηνών για ανθρωποκτονία εξ αμελείας, μετά από μια δίκη που ο κόσμος επέκρινε έντονα για έλλειψη διαφάνειας.

Αργότερα, η υπόθεση αυτή προσέλκυσε την προσοχή πολλών άλλων οργανώσεων ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όπως για παράδειγμα της Ένωσης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (IHD) και της Ένωσης Αλληλεγγύης με τους πρόσφυγες και τους μετανάστες (Mülteci-Der), οι οποίες τάχθηκαν υπέρ της απονομής δικαιοσύνης και ανέδειξαν περιστατικά ρατσισμού και βιαιότητας των αρχών στην Τουρκία. Οι διαμαρτυρίες, οι αντιδράσεις και το εκ νέου αίτημα για νομικές μεταρρυθμίσεις αυξήθηκαν λόγω της λαϊκής οργής. Η υπόθεση Festus Okey έγινε έκτοτε το σύμβολο του γενικότερου προβλήματος της Τουρκίας όσον αφορά τις φυλετικές διακρίσεις και την αστυνομική βία, ενώ εξακολουθεί να επηρεάζει τις συζητήσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη μεταχείριση των ανηλίκων. Τέλος, πολλές οργανώσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων συνεχίζουν να ενημερώνουν για την ανάγκη συστηματικών και οργανωμένων αλλαγών στη νομοθεσία. Παρόλο που εξακολουθούν να υπάρχουν σημαντικά προβλήματα, οι πρωτοβουλίες αυτές αποτελούν κρίσιμη αφετηρία για την αντιμετώπιση των βασικών αιτιών των φυλετικών διακρίσεων και την απονομή δικαιοσύνης στα θύματα αστυνομικής βίας στην Τουρκία.

Συστάσεις

Δυστυχώς, είναι εμφανές ότι εξακολουθούν να σημειώνονται πολλά κρούσματα ρατσισμού, ξενοφοβίας και διακρίσεων σε όλη την Ευρώπη, συμπεριλαμβανομένων των χωρών-εταίρων του έργου, αποδεικνύοντας για άλλη μια φορά τη σημασία του έργου Democracy Tre και των αποτελεσμάτων του.

Η περαιτέρω ανάπτυξη και εφαρμογή νόμων και πολιτικών κατά των εγκλημάτων μίσους είναι αναγκαία περισσότερο από ποτέ, ώστε να καταπολεμηθούν και να αποτραπούν μελλοντικά φαινόμενα που υποκινούνται από ρατσισμό και διακρίσεις. Εκτός από τη νομοθεσία, η δημόσια καταδίκη και οι δράσεις αλληλεγγύης, όπως η υποστήριξη από δημόσια πρόσωπα και μέσα μαζικής ενημέρωσης, είναι απαραίτητα για τη διασφάλιση της ενότητας και της υποστήριξης προς τις ευάλωτες ομάδες που απειλούνται από διακρίσεις.

Ορισμένες πρόσθετες δράσεις που μπορούν να καθιερωθούν για τη διασφάλιση της ισότητας και την πρόληψη των διακρίσεων είναι η εκπαίδευση σε θέματα ποικιλομορφίας και ένταξης, τα συστήματα ανώνυμης αναφοράς περιστατικών και η προώθηση πολιτικών που βασίζονται στην ισότητα.

Συνιστάται οι εργαζόμενοι στον τομέα της νεολαίας, οι εκπαιδευτικοί και οι επαγγελματίες που εργάζονται για την εφαρμογή των δημοκρατικών αρχών, όπως οι υπεύθυνοι λήψης αποφάσεων, να προάγουν την ουσιαστική εφαρμογή των κοινών αξιών της ΕΕ, όπως η ανθρώπινη αξιοπρέπεια, η ελευθερία, η δημοκρατία, η ισότητα, το κράτος δικαίου και τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Είναι σημαντικό να διερευνηθούν και να αναλυθούν διεξοδικά τα βαθύτερα αίτια και οι επιπτώσεις των διακρίσεων, του ρατσισμού και της ξενοφοβίας, προκειμένου να σχεδιαστούν αποτελεσματικές λύσεις και προληπτικά μέτρα σε ολόκληρη την Ευρώπη. Μεγάλη έμφαση πρέπει να δοθεί στον διαπολιτισμικό διάλογο μεταξύ των διάφορων κοινοτήτων, ώστε να προωθηθεί η αποδοχή της διαφορετικότητας και ο σεβασμός. Ο σεβασμός μπορεί να καλλιεργηθεί και να ενισχυθεί περαιτέρω μέσω ολοκληρωμένων εκπαιδευτικών προγραμμάτων και διαπολιτισμικών διαλόγων στα σχολεία και τις κοινότητες, με στόχο την προώθηση της ποικιλομορφίας, της αποδοχής και της πολυπολιτισμικότητας και, κατ' επέκταση, την κατάρριψη των στερεοτύπων.

Συνοψίζοντας, η κοινοπραξία του έργου Democracy Tree συνιστά:

- Αυστηροποίηση των νόμων και των πολιτικών, καθώς και άμεση εφαρμογή τους.
- Δημόσια καταδίκη και πράξεις αλληλεγγύης προς τις ομάδες που υφίστανται διακρίσεις.
- Περαιτέρω εδραίωση της ισότητας και της πρόληψης των διακρίσεων μέσω δράσεων όπως: εκπαίδευση σε θέματα ποικιλομορφίας και ένταξης, συστήματα ανώνυμης αναφοράς περιστατικών, εφαρμογή πολιτικών βασισμένων στην ισότητα κ.λπ.
- Διερεύνηση και ανάλυση των υποκείμενων αιτιών των διακρίσεων, του ρατσισμού και της ξενοφοβίας, καθώς και χαρτογράφηση των σχετικών μέτρων πρόληψης.
- Βελτίωση της εκπαίδευσης μέσω υλικών φιλικών προς την ποικιλομορφία και τη συμπερίληψη, καθώς και καθιέρωση διαπολιτισμικών διαλόγων μεταξύ διαφορετικών ομάδων.

Συμπεράσματα

Μέσω της έρευνας πεδίου, οι εταίροι κατάφεραν να διερευνήσουν και να αναλύσουν την αντίληψη των νέων, των επαγγελματιών νεολαίας και των οργανώσεων νεολαίας για τη δημοκρατία, τον ρατσισμό και την ξενοφοβία. Οι συμμετέχοντες σε κάθε χώρα-εταίρο ήταν σε θέση να επιδείξουν τις γνώσεις τους και να μοιραστούν την άποψή τους σχετικά με τις κοινές αξίες της ΕΕ, όπως η ανθρώπινη αξιοπρέπεια, η ελευθερία, η δημοκρατία, η ισότητα, το κράτος δικαίου και τα ανθρώπινα δικαιώματα. Η ανάλυση των απαντήσεων, καθώς και ο εντοπισμός των σχέσεων μεταξύ των αξιών, ήταν εξαιρετικά ενδιαφέρουσες διαδικασίες. Επιπλέον, οι συμμετέχοντες ανέφεραν την πεποίθησή τους ότι ο ρατσισμός, η ξενοφοβία και οι διακρίσεις εξακολουθούν δυστυχώς να υφίστανται στην Ευρώπη, ενώ ένα σημαντικό ποσοστό δήλωσε είτε έχει πέσει θύμα είτε έχει γίνει μάρτυρας ρατσιστικού περιστατικού.

Βιβλιογραφική έρευνα

Μεθοδολογία:

Για την πραγματοποίηση της βιβλιογραφικής έρευνας για την ιστορία της δημοκρατίας στην Ευρώπη και πέραν αυτής, οι εταίροι του έργου υιοθέτησαν μια συστηματική προσέγγιση που περιλάμβανε την ανάλυση και τη σύνθεση σχετικών πληροφοριών από διάφορες αξιόπιστες πηγές. Η ερευνητική διαδικασία ξεκίνησε με τον προσδιορισμό των βασικών θεμάτων και περιόδων στην εξέλιξη των δημοκρατικών συστημάτων, συμπεριλαμβανομένων των αρχαίων δημοκρατιών, της περιόδου του Μεσαίωνα και της Αναγέννησης, της εποχής του Διαφωτισμού και της ανάπτυξης των σύγχρονων δημοκρατικών θεσμών, καθώς και των σύγχρονων δημοκρατικών προκλήσεων. Η εκτεταμένη βιβλιογραφική ανασκόπηση περιλάμβανε την αξιοποίηση ακαδημαϊκών βιβλίων, άρθρων σε επιστημονικά περιοδικά, ιστορικών εγγράφων και έγκριτων ηλεκτρονικών βάσεων δεδομένων (οι παραπομπές στις πηγές είναι διαθέσιμες στο τέλος του παρόντος εγγράφου). Οι πηγές αναλύθηκαν κριτικά για να κατανοηθούν οι διαφορετικές επιστημονικές ερμηνείες και συζητήσεις γύρω από την εξέλιξη της δημοκρατίας. Για να εξασφαλιστεί η ολοκληρωμένη ανάλυση, η έρευνα ενσωμάτωσε επίσης διεπιστημονικές οπτικές από την πολιτική επιστήμη, την ιστορία, την κοινωνιολογία και τις νομικές σπουδές. Τα δεδομένα οργανώθηκαν συστηματικά σε θεματικές κατηγορίες και διαρθρώθηκαν χρονολογικά ώστε να παρέχουν μια συνεκτική αφήγηση της εξέλιξης της δημοκρατίας. Αυτό το μεθοδολογικό πλαίσιο εξασφάλισε την ενδελεχή και ισορροπημένη διερεύνηση της ιστορικής εξέλιξης και των σύγχρονων προεκτάσεων της δημοκρατίας στην Ευρώπη και παγκοσμίως.

Η παρακάτω ενότητα παρέχει πληροφορίες για την ιστορία της δημοκρατίας μέχρι σήμερα. Πιο συγκεκριμένα, οι ιστορικές περίοδοι που θα διερευνηθούν είναι οι εξής:

- Αρχαίες ρίζες (5^{ος} – 4^{ος} αιώνας π.Χ.)
- Μεσαίωνας και Αναγέννηση (5^{ος} – 15^{ος} αιώνας)
- Διαφωτισμός και δημοκρατικές επαναστάσεις (17^{ος} – 18^{ος} αιώνας)
- 19^{ος} και αρχές 20^{ού} αιώνα
- Η περίοδος μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο μέχρι σήμερα

Προκειμένου να διασφαλιστεί η εγκυρότητα των αποτελεσμάτων, η βιβλιογραφική έρευνα ανατέθηκε στους ακόλουθους ειδικούς:

Θέμα: Αρχαίες ρίζες (5 ^{ος} – 4 ^{ος} αιώνας π.Χ.)			
Ονοματεπώνυμο ειδικού	Υπόβαθρο	Οργανισμός	Χώρα
Έμιλυ-Άννα Μαυρίδου	Ερευνήτρια	RESET	Κύπρος
Σύνδεσμος Ιστορικού	ΜΚΟ που ασχολείται με τον	Association for Historical Dialogue	Κύπρος

Διαλόγου και Έρευνας	ανοικτό διάλογο και την ιστορία	and Research (AHDR)	
Βιβλιοθήκη Δήμου Λευκωσίας	Δήμος Λευκωσίας	Δήμος Λευκωσίας	Κύπρος
Βιβλιοθήκη Πανεπιστημίου Κύπρου	Πανεπιστημιακή Βιβλιοθήκη	Πανεπιστήμιο Κύπρου	Κύπρος
Βιβλιοθήκη Τεχνολογικού Πανεπιστημίου Κύπρου	Πανεπιστημιακή Βιβλιοθήκη	Πανεπιστήμιο Κύπρου	Κύπρος
Πολιτιστικό Ίδρυμα Τράπεζας Κύπρου	Πολιτιστικό Ίδρυμα	Πολιτιστικό Ίδρυμα Τράπεζας Κύπρου	Κύπρος
Κυπριακή Βιβλιοθήκη	Κυβερνητική υπηρεσία	Υφυπουργείο Πολιτισμού	Κύπρος
Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας	Ιστορία και Αρχαιολογία	Πανεπιστήμιο Κύπρου	Κύπρος

Θέμα: Μεσαίωνας και Αναγέννηση (5 ^{ος} – 15 ^{ος} αιώνας)			
Ονοματεπώνυμο ειδικού	Υπόβαθρο	Οργανισμός	Χώρα
Fatih Şimşek	Ειδικός σε θέματα δημοκρατίας Ερευνητής	Karaman International Group	Τουρκία
İrem Göktekin	Ερευνήτρια	Karaman International Group	Τουρκία
Mehmet Furkan Şaşma	Ερευνητής	Karaman International Group	Τουρκία

Θέμα: Διαφωτισμός και δημοκρατικές επαναστάσεις (17 ^{ος} – 18 ^{ος} αιώνας)			
Ονοματεπώνυμο ειδικού	Υπόβαθρο	Οργανισμός	Χώρα
Stefania Tudorache	Ειδικός σε θέματα δημοκρατίας Μεταπτυχιακό στις πολιτικές επιστήμες	FAJUB	Πορτογαλία
Miguel Barros	Ειδικός σε θέματα ευρωπαϊκών πολιτικών Μεταπτυχιακό στις κοινοτικές	FAJUB	Πορτογαλία

	πολιτικές και την περιφερειακή συνεργασία		
Fernando Vieira	Ειδικός σε θέματα δημοκρατίας Ερευνητής	FAJUB	Πορτογαλία
Bianca Nedelcu	Ειδικός σε θέματα δημοκρατίας Ερευνήτρια	FAJUB	Πορτογαλία

Θέμα: 19 ^{ος} και αρχές 20 ^{ού} αιώνα			
Ονοματεπώνυμο ειδικού	Υπόβαθρο	Οργανισμός	Χώρα
Alexandra Cheimona	Ερευνήτρια	Eurospeak	Ιρλανδία
Artemis Driva	Ειδικός πολιτικών επιστημών	Eurospeak	Ιρλανδία
Christine Janumala	Ερευνήτρια	Eurospeak	Ιρλανδία
Kelsea Mucherino	Ιστορικός	Eurospeak	Ιρλανδία

Θέμα: Η περίοδος μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο μέχρι σήμερα			
Ονοματεπώνυμο ειδικού	Υπόβαθρο	Οργανισμός	Χώρα
Emma Barker	Ειδικός σε θέματα δημοκρατίας / Ερευνήτρια	EuroReach	Εσθονία
Julia Bachousi	Ερευνήτρια	EuroReach	Εσθονία
Enita Sprince	Ερευνήτρια	EuroReach	Εσθονία
Yuliya Andzhekarska	Πτυχιούχος Διεθνών Σχέσεων, μεταπτυχιακό στα Οικονομικά και τη Διοίκηση της Βιώσιμης Ανάπτυξης	Association PFE	Βουλγαρία
Maria Cenamor Mochales	Μεταπτυχιακό στη διεθνή συνεργασία	Association PFE	Ισπανία
Svetlana Nancheva	Υποψήφια διδάκτωρ στη	Association PFE	Βουλγαρία

	«Λογική και Φιλοσοφία της Επιστήμης», Ίδρυμα Φιλοσοφίας και Κοινωνιολογίας της Βουλγαρικής Ακαδημίας Επιστημών		
Yuriy Andzhekarski	Μεταπτυχιακό στην κοινωνιολογία και τη φιλοσοφία	Association PFE	Βουλγαρία

Αρχαίες ρίζες (5^{ος} – 4^{ος} αιώνας π.Χ.)

Πηγή: https://en.wikipedia.org/wiki/Athenian_democracy

Η γέννηση της δημοκρατίας

Η δημοκρατία, από τα συνθετικά «δῆμος» (λαός) και «κράτος» (δύναμη, εξουσία), είναι το πολίτευμα στο οποίο ο λαός αναλαμβάνει ενεργό ρόλο στη διακυβέρνηση, είτε με τη λήψη άμεσων αποφάσεων είτε με την εκλογή αντιπροσώπων βάσει των απόψεών τους. Σε κάθε περίπτωση, η δημοκρατία διασφαλίζει ότι οι απόψεις του λαού εισακούγονται.

Η αθηναϊκή δημοκρατία θεωρείται μία από τις πρώτες γνωστές δημοκρατίες και μία από τις πρώτες μορφές διακυβέρνησης που έδινε το δικαίωμα ενεργής συμμετοχής στους πολίτες. Εκείνη την εποχή, η Αθήνα ήταν η μεγαλύτερη πόλη-κράτος της Ελλάδας, καθώς περιλάμβανε ολόκληρη την περιοχή της Αττικής. Η αθηναϊκή δημοκρατία θεμελιώθηκε από τον Κλεισθένη το 508/507 π.Χ. και διήρκεσε μέχρι το 322 π.Χ. Στόχος του Κλεισθένη ήταν να αφαιρέσει την εξουσία από τους κύκλους της ανώτερης τάξης και να τη διανείμει στους Αθηναίους πολίτες. Πρέπει να σημειωθεί ότι δημοκρατικά στοιχεία είχαν αρχίσει να εφαρμόζονται σταδιακά πριν από την πλήρη εφαρμογή της δημοκρατίας από τον Κλεισθένη. Οι πολιτικές μεταρρυθμίσεις του Κλεισθένη ενθάρρυναν την «ισονομία» - τα ίσα δηλαδή πολιτικά δικαιώματα μεταξύ

των πολιτών. Παρόλο που το σύστημα αυτό ευνοούσε την ισότητα, περιοριζόταν σε ένα μικρό ποσοστό του πληθυσμού που θεωρούνταν Αθηναίοι πολίτες.

Τα βασικά χαρακτηριστικά της αθηναϊκής δημοκρατίας:

Το κύριο χαρακτηριστικό της αθηναϊκής δημοκρατίας ήταν ότι οι πολίτες είχαν τη δυνατότητα να συμμετέχουν ενεργά σε όλα τα όργανα – νομοθετικά, εκτελεστικά και δικαστικά – καθώς και να επιλέγουν με κλήρωση τα μέλη της βουλής, τους δικαστές και τους ενόρκους. Οι Αθηναίοι πολίτες είχαν επίσης τη δυνατότητα να συμμετέχουν στη διαδικασία του εξοστρακισμού και να συζητούν θέματα διακυβέρνησης. Οι Αθηναίοι πολίτες αναλάμβαναν άμεσα τη λήψη αποφάσεων και δεν εξέλεγαν αντιπροσώπους, κάτι που έδινε άμεση πολιτική εξουσία στους ελεύθερους Αθηναίους άνδρες πολίτες, οι οποίοι ήταν και αυτοί που είχαν δικαίωμα ψήφου και συμμετοχής στο δημοκρατικό σύστημα. Έτσι, δημιουργήθηκε ένα σύστημα άμεσης δημοκρατίας.

Για να προστατεύσει την Αθήνα από την τυραννία, ο Κλεισθένης εφάρμοσε το μέτρο του εξοστρακισμού. Σύμφωνα με αυτό, οι πολίτες καλούνταν να γράψουν σε ένα κομμάτι σπασμένου αγγείου («όστρακο»), το όνομα του ατόμου που πίστευαν ότι αποτελεί κίνδυνο για τη δημοκρατία. Το άτομο με τις περισσότερες ψήφους έπρεπε να εγκαταλείψει την πόλη για μια δεκαετία· παρόλα αυτά, δεν έχανε την περιουσία του ή τα δικαιώματά του ως πολίτη. Κάποιοι θεωρούσαν τιμή το να εξοστρακιστούν, καθώς αυτό σήμαινε ήταν σημαντικοί και με μεγάλη επιρροή στους πολίτες. Όλοι οι άνδρες πολίτες θεωρούνταν μέρος του δήμου και μπορούσαν να εκφράζουν ελεύθερα τις απόψεις τους, να ασκούν ισότιμα τα πολιτικά τους δικαιώματα, καθώς και να συμμετέχουν άμεσα στις πολιτικές διαδικασίες.

Ποιος μπορούσε να συμμετέχει στην αθηναϊκή δημοκρατία;

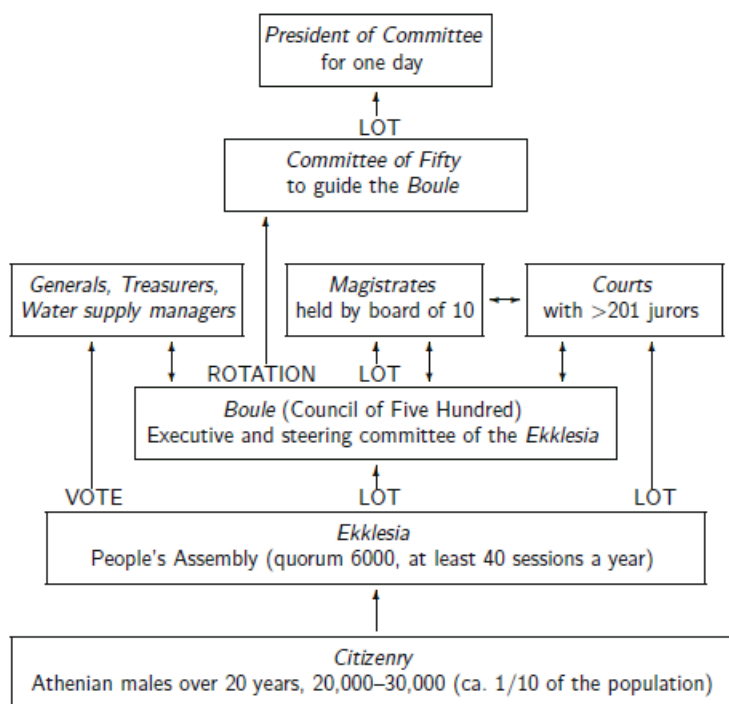
Η έννοια του πολίτη ήταν αρκετά διαφορετική στην Αρχαία Αθήνα σε σχέση με σήμερα. Στην Αθήνα δεν θεωρούνταν όλοι πολίτες και συνεπώς δεν είχαν δικαίωμα πολιτικής συμμετοχής, γεγονός που καθιστούσε πολύ πιο εύκολη την εφαρμογή του συστήματος άμεσης δημοκρατίας. Στην αρχή της δημοκρατικής περιόδου, οι άνδρες άνω των 18 ετών (ή άνω των 20, σύμφωνα με άλλες πηγές), που ήταν ελεύθεροι και Αθηναίοι, μπορούσαν να συμμετέχουν στη διακυβέρνηση. Αθηναίος θεωρούνταν κάποιος που είχε Αθηναίο πατέρα και ελεύθερη μητέρα. Αυτός ο νόμος διήρκεσε μέχρι τα μέσα του 5^{ου} αιώνα π.Χ., όπου τα άτομα μπορούσαν να θεωρηθούν Αθηναίοι πολίτες μόνο αν είχαν Αθηναίο πατέρα και μητέρα. Για να αποδείξει την καταγωγή του και να συμμετέχει στην πολιτική ζωή ένας νεαρός Αθηναίος έπρεπε να συστηθεί από τον πατέρα του στον τοπικό δήμο, να ορκιστεί ότι είναι ο πατέρας του και να παρουσιάσει μάρτυρες που να το επιβεβαιώνουν. Μετά από αυτό εγγράφονταν στον κατάλογο της Συνέλευσης.

Συνεπώς, οι δούλοι (οι δούλοι ήταν μη Αθηναίοι, αφού οι Αθηναίοι δεν μπορούσαν να υποδουλώσουν άλλους Αθηναίους), οι μόνιμοι ξένοι κάτοικοι που δεν πληρούσαν τα κριτήρια να γίνουν πολίτες, καθώς και οι γυναίκες και τα παιδιά, δεν θεωρούνταν πολίτες και δεν τους επιτρεπόταν να συμμετέχουν στο πολιτικό σύστημα και να

ψηφίζουν. Ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός ότι, παρόλο που οι θέσεις ήταν ανοιχτές σε όλους τους Αθηναίους άνδρες, ο πλούτος και η θέση τους ήταν καθοριστικός παράγοντας συμμετοχής, καθώς υποδήλωνε τη δυνατότητά τους να αναλάβουν τέτοιους ρόλους. Ωστόσο, το θετικό στοιχείο είναι ότι οι θεσμοί και η εξουσία που προηγουμένως ελέγχονταν από τους ευγενείς και τους πλούσιους και γενικά από έναν κλειστό κύκλο ανθρώπων, έγιναν προσίτα σε όλους τους Αθηναίους πολίτες.

Η λειτουργία της αθηναϊκής δημοκρατίας

Η διάρκεια της θητείας των αξιωματούχων της πόλης καθοριζόταν από ένα πολιτικό/βουλευτικό ημερολόγιο, στο οποίο κάθε έτος διαρκούσε δέκα μήνες, σε αντίθεση με το σεληνιακό ημερολόγιο που διαρκούσε δώδεκα μήνες. Το πιο κάτω διάγραμμα παρουσιάζει μια σύνοψη του αθηναϊκού δημοκρατικού συστήματος.

Πηγή: Tangian, A. (2020). *Analytical theory of democracy. Studies in Choice and Welfare*.
<https://doi.org/10.1007/978-3-030-39691-6>

Ο «Δήμος» (που υποδηλώνει το σύνολο των πολιτών, τον λαό) αποτελούνταν από νεαρούς άνδρες άνω των 18 ετών που αποδείκνυαν την ιθαγένειά τους, όπως αναφέρθηκε παραπάνω, και ήταν εγγεγραμμένοι στον κατάλογο της Συνέλευσης. Κάθε δήμος είχε έναν «δήμαρχο» ο οποίος ήταν υπεύθυνος για τις λειτουργίες του δήμου του, οι οποίες περιλάμβαναν μεταξύ άλλων την καταγραφή των νέων Αθηναίων πολιτών που εντάσσονταν στη Συνέλευση.

Η αθηναϊκή δημοκρατία αποτελούνταν από τρεις σημαντικούς θεσμούς:

- **Εκκλησία του Δήμου**

Οποιοσδήποτε πολίτης μπορούσε να συμμετέχει στις συνελεύσεις της Εκκλησίας του Δήμου, οι οποίες λάμβαναν χώρα 40 φορές το χρόνο. Η Εκκλησία του Δήμου ήταν το κυρίαρχο όργανο, το οποίο αποφάσιζε για θέματα όπως ο πόλεμος, η εξωτερική πολιτική, η διαγωγή των δημόσιων λειτουργών και οι συζητήσεις για τον εξοστρακισμό. Οι αποφάσεις λαμβάνονταν με βάση την ψήφο της πλειοψηφίας.

- **Βουλή**

Η Βουλή των Πεντακοσίων ήταν ένας άλλος σημαντικός θεσμός στην Αθήνα. Θα μπορούσε να θεωρηθεί το κύριο όργανο διακυβέρνησης της Αθήνας. Περιλάμβανε 500 μέλη άνω των 30 ετών που εκπροσωπούσαν τις 10 αθηναϊκές φυλές (50 μέλη ανά φυλή), τα οποία διατηρούσαν τη θέση τους για ένα έτος. Οι φυλές ήταν οργανωτικές μονάδες για την αποτελεσματικότερη διακυβέρνηση της Αθήνας. Τα μέλη της Βουλής επιλέγονταν με κλήρωση, ώστε να διασφαλίζεται η τυχαία επιλογή και η αποφυγή του κινδύνου μόνιμης συγκέντρωσης της εξουσίας σε συγκεκριμένες ομάδες.

Οι συνεδριάσεις στη Βουλή γίνονταν καθημερινά και αφορούσαν συνήθως θέματα διακυβέρνησης, όπως η εποπτεία των εργατών, του στόλου και των αλόγων. Η Βουλή ήταν επίσης υπεύθυνη για τα θέματα που θα συζητούνταν στην εκκλησία του Δήμου και για τους αντιπροσώπους άλλων πόλεων-κρατών που επισκέπτονταν την πόλη.

- **Δικαστήρια**

Ο άλλος σημαντικός θεσμός της αθηναϊκής δημοκρατίας ήταν τα λαϊκά δικαστήρια. Η εξουσία των δικαστηρίων ήταν πολύ μεγάλη, αφού αποτελούνταν από περισσότερους από 500 ενόρκους (άρρενες πολίτες άνω των 30 ετών), οι οποίοι και πάλι επιλέγονταν με κλήρωση. Ασχολούνταν με δικαστικά θέματα, διώξεις, υπερασπίσεις και καταδίκες. Όπως και στην Εκκλησία του Δήμου, οι αποφάσεις λαμβάνονταν κατά πλειοψηφία. Ένα ενδιαφέρον στοιχείο είναι ότι οι ένορκοι πληρώνονταν για την εργασία τους, ώστε η θέση αυτή να είναι προσιτή σε όλους και όχι μόνο στους πλούσιους. Ωστόσο, τα χρήματα δεν προέρχονταν από τους Αθηναίους, αφού δεν πλήρωναν φόρους, αλλά από τα τελωνεία, τις εισφορές των συμμάχων και τους φόρους που επιβάλλονταν στους «μετοίκους», οι οποίοι ήταν ξένοι προς την πόλη-κράτος των Αθηνών. Οι μόνοι φόροι που πλήρωναν οι πλούσιοι Αθηναίοι ονομαζόταν «λειτουργίες», ένα σύστημα σύμφωνα με το οποίο οι πλούσιοι πλήρωναν χρηματικά ποσά για την κάλυψη αναγκών της πόλης.

Άλλα σημαντικοί θεσμοί στην Αθήνα ήταν οι εξής:

- **Ηλιαία:** Ανώτατο δικαστήριο στην Αρχαία Αθήνα. Απαρτιζόταν από ενόρκους, οι οποίοι άκουγαν τις υποθέσεις του δικαστηρίου και ψήφιζαν.
- **Άρειος Πάγος:** Σημαντικός νομικός θεσμός που επικεντρωνόταν κυρίως σε υποθέσεις ανθρωποκτονίας και άλλων σοβαρών εγκλημάτων.

Άλλοι σημαντικοί παράγοντες του αθηναϊκού συντάγματος ήταν οι αξιωματούχοι που αναλάμβαναν συγκεκριμένους ρόλους στους τομείς της διοίκησης, του στρατού, της θρησκείας, της δικαιοσύνης και της διεξαγωγής των συνελεύσεων της Εκκλησίας του Δήμου. Οι περισσότεροι από αυτούς επιλέγονταν με κλήρωση και διατηρούσαν το αξίωμά τους για περιορισμένο χρονικό διάστημα. Ωστόσο, υπήρχαν και ορισμένες θέσεις στις οποίες ψήφιζε η Εκκλησία του Δήμου. Ορισμένες σημαντικές θέσεις αξιωματούχων ήταν:

- **Άρχοντες:** Είχαν εκτελεστικά καθήκοντα και εποπτεύονταν από τη Βουλή των 500. Μετά τη λήξη της θητείας τους, εντάσσονταν ισόβια στον Άρειο Πάγο.
- **Στρατηγοί:** Το αξίωμα του στρατηγού ήταν ένα από τα λίγα αξιώματα για τα οποία γίνονταν εκλογές. Κάθε χρόνο διορίζονταν δέκα στρατηγοί, οι οποίοι ασκούσαν σημαντική επιρροή στο λαό. Επίσης, οι πολίτες που αναλάμβαναν αυτό το αξίωμα προέρχονταν συνήθως από την ανώτερη κοινωνική τάξη.
- **Αξιωματούχοι πολιτειακών οργάνων:** Στη θέση αυτή συμμετείχαν εθελοντικά περισσότεροι από 600 πολίτες, οι οποίοι επιλέγονταν με κλήρωση.

Πώς τελείωσε η περίοδος της αθηναϊκής δημοκρατίας;

Η παρακμή της αθηναϊκής δημοκρατίας επήλθε σταδιακά, με αρκετά περιστατικά που σηματοδότησαν την πτώση της. Το τέλος της αθηναϊκής δημοκρατίας επήλθε όταν η Μακεδονία αναδείχθηκε σε μεγάλη δύναμη και με τη νίκη της επί της Αθήνας την οδήγησε στην προσχώρηση στην Κορινθιακή Συμμαχία.

Στοιχεία για τη γέννηση της δημοκρατίας

- **Μορφή άμεσης δημοκρατίας** που εφαρμόστηκε από τον Κλεισθένη το 508/507 π.Χ.
- **Τα βασικά στοιχεία της αθηναϊκής δημοκρατίας περιλάμβαναν:** ίσα πολιτικά δικαιώματα, ελευθερία του λόγου, δυνατότητα έκφρασης και πρόσβασης στα πολιτικά δικαιώματα μέσω της ελευθερίας της έκφρασης.
- **Αθηναϊκή υπηκοότητα:** Όλοι οι νέοι Αθηναίοι άνδρες άνω των 18 ετών με Αθηναίους γονείς και των οποίων η καταγωγή ήταν αποδεδειγμένη. Μετά την απόδειξη της αθηναϊκής ιθαγένειας, το άτομο μπορούσε να συμμετέχει στην πολιτική ζωή.
- **Δήμος:** Όλοι οι Αθηναίοι άνδρες άνω των 18-20 ετών που ήταν εγγεγραμμένοι στον κατάλογο της Εκκλησίας του Δήμου.
- **Εκκλησία του Δήμου:** Συνέλευση των πολιτών, όλοι οι Αθηναίοι πολίτες μπορούσαν να συμμετέχουν σε αυτή.
- **Βουλή:** Ένα συμβούλιο 500 μελών, που προέρχονταν από τις 10 φυλές της Αθήνας. Τα μέλη επιλέγονταν με κλήρωση και η θητεία τους διαρκούσε ένα έτος. Ασχολούνταν κυρίως με θέματα διακυβέρνησης.

- **Δικαστήρια:** Αποτελούνταν από περισσότερους από 500 ενόρκους άνω των 30 ετών που επιλέγονταν με κλήρωση. Συζητούσαν θέματα ποινικής δίωξης, υπεράσπισης και καταδίκης. Ήταν η μόνη αμειβόμενη θέση, για να διασφαλίζεται ότι δεν μπορούσαν να συμμετέχουν μόνο πλούσιοι πολίτες.
- **Ηλιαία:** Ανώτατο δικαστήριο.
- **Άρειος Πάγος:** Νομικός θεσμός που επικεντρωνόταν σε ανθρωποκτονίες και σοβαρές υποθέσεις.
- **Αξιωματούχοι:** Δημόσιοι υπάλληλοι οι οποίοι εκτελούσαν καθήκοντα ανάλογα με το πλαίσιο στο οποίο δραστηριοποιούνταν.
 - ο **Άρχοντες:** Είχαν εκτελεστικά καθήκοντα.
 - ο **Αξιωματούχοι πολιτειακών οργάνων:** Ασχολούνταν με διεκπεραίωση κυβερνητικών καθηκόντων.
 - ο **Στρατηγοί:** Οι στρατηγοί εκλέγονταν από την Εκκλησία του Δήμου.

Συμπέρασμα

Η Δημοκρατία έχει τεράστια σημασία, αφού είναι το πολίτευμα που δίνει την εξουσία στον λαό. Σε αυτό αποσκοπούσε η Αθηναϊκή Δημοκρατία που εδραιώθηκε από τον Κλεισθένη το 507/508 π.Χ. Παρόλο που οι δημοκρατικές πρακτικές είχαν αρχίσει να εισάγονται σταδιακά στην πόλη-κράτος της Αθήνας, η πλήρης εφαρμογή της έγινε από τον Κλεισθένη και διήρκεσε μέχρι τον 4^ο αιώνα, όταν η Αθήνα προσχώρησε στην Κορινθιακή Συμμαχία.

Στην Αθήνα εφαρμόστηκε ένα μοντέλο άμεσης δημοκρατίας, το οποίο εξασφάλιζε ότι οι Αθηναίοι πολίτες συμμετείχαν ενεργά στη λήψη αποφάσεων και στα πολιτικά ζητήματα. Δικαίωμα συμμετοχής και ψήφου είχαν μόνο οι Αθηναίοι πολίτες ηλικίας άνω των 18 ετών (ή 20 ετών σύμφωνα με άλλες πηγές). Υπήρχαν διάφοροι σημαντικοί θεσμοί που προωθούσαν τη συμμετοχή των Αθηναίων πολιτών στα κοινά. Σε αυτούς περιλαμβάνονταν η Εκκλησία του Δήμου, η Βουλή, τα Δικαστήρια και διάφορα άλλα σημαντικά όργανα και αξιώματα. Τα περισσότερα αξιώματα καθορίζονταν με κλήρωση, ώστε να αποφεύγεται η συγκέντρωση της εξουσίας σε μια συγκεκριμένη ομάδα ανθρώπων, ενώ διάφορες θητείες είχαν διάρκεια ενός έτους για τον ίδιο λόγο. Όπως αναφέρθηκε παραπάνω, η αθηναϊκή δημοκρατία έλαβε τέλος όταν η Αθήνα προσχώρησε στην Κορινθιακή Συμμαχία.

Μεσαίωνας και Αναγέννηση (5^{ος} – 15^{ος} αιώνας)

Πηγή: <https://renfestival.com/the-medieval-period-vs-the-renaissance/>

Εισαγωγή

Η περίοδος του Μεσαίωνα και της Αναγέννησης, η οποία διήρκεσε από τον 5^ο έως τον 15^ο αιώνα, ήταν μια συναρπαστική περίοδος στην ιστορία της ανθρωπότητας. Κατά τη διάρκεια της, πραγματοποιήθηκαν σημαντικές αλλαγές στις πολιτικές ιδεολογίες και στις δομές διακυβέρνησης. Η παρούσα ενότητα εξετάζει λεπτομερώς τον τρόπο με τον οποίο εξελίχθηκε η δημοκρατία κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, διερευνώντας τις πολύπλοκες πολιτικές μεταβάσεις και τις κοινωνικές αλλαγές.

Η Ευρώπη βρισκόταν σε ένα σημείο καμπής μετά την πτώση της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας. Η ήπειρος είχε να διαχειριστεί τα απομεινάρια ενός άλλοτε κραταιού πολιτισμού, αλλά χωρίς την ύπαρξη κάποιας κεντρικής εξουσίας, γεγονός που οδήγησε σε πολιτικό κατακερματισμό και αβεβαιότητα. Καθώς η επιρροή της αρχαίας Ρώμης εξασθενούσε, άρχισαν να αναδύονται νέες πολιτικές ιδέες, ενώ η δημοκρατία, η οποία αποτελούσε βασικό συστατικό στοιχείο της ρωμαϊκής διακυβέρνησης, άρχισε σταδιακά να παρακμάζει.

Η ιστορία της δημοκρατίας

Κατά τη διάρκεια της μεσαιωνικής εποχής, με την εξέλιξη των πολιτικών δομών, η δημοκρατία άρχισε να φθίνει. Τα φεουδαρχικά συστήματα επέφεραν σταθερότητα σε τοπικό επίπεδο και αποκέντρωση της εξουσίας, σηματοδοτώντας την απομάκρυνση από τις συγκεντρωτικές δομές διακυβέρνησης της ρωμαϊκής εποχής. Ο συμμετοχικός χαρακτήρας της κλασικής δημοκρατίας άλλαξε ώστε να προσαρμοστεί στις απαιτήσεις της εποχής. Οι μοναρχίες αναδείχθηκαν σε πυλώνες της τάξης, αναλαμβάνοντας την πολιτική εξουσία, ενώ οι δημοκρατικές αρχές άρχισαν να υποχωρούν σταδιακά στο παρασκήνιο.

Σε όλη την περίοδο του μεσαίωνα, η δημοκρατία συνέχιζε να παρακμάζει, εν μέσω κοινωνικοοικονομικών αναταραχών και πολιτικών αναδιαμορφώσεων. Ωστόσο, εν μέσω αυτής της παρακμής, σπέρνονταν οι σπόροι της αλλαγής, που προμήνυαν την επικείμενη άφιξη της Αναγέννησης.

Η Αναγέννηση, η οποία χαρακτηρίζεται από την αναβίωση και άνοδο του πολιτισμού και του πνεύματος, έδωσε νέα πνοή στις αδρανείς δημοκρατικές ιδέες. Η αναζωπυρωμένη γοητεία της κλασικής ελληνικής και ρωμαϊκής πολιτικής σκέψης έγινε ο καταλύτης για την αναβίωση των δημοκρατικών ιδεωδών. Τα ουμανιστικά κινήματα τόνιζαν τη σημασία του ατόμου, της εκπαίδευσης και της συμμετοχής των πολιτών στα κοινά, παρέχοντας τα πνευματικά θεμέλια της αναγέννησης. Αν και η Αναγέννηση δεν αποτέλεσε άμεση πολιτική επανάσταση, έθεσε τις βάσεις για την αναζωπύρωση της δημοκρατικής σκέψης και έθεσε σε τροχιά τις μελλοντικές πολιτικές εξελίξεις.

Συμπεράσματα

Ξεκινώντας το ταξίδι μας στο παρελθόν για να αφηγηθούμε την ιστορία του Μεσαίωνα και της Αναγέννησης, καταλάβαμε τη βαθιά συγκινητική εξέλιξη της δημοκρατίας. Φανταστείτε αυτή την ιστορική εξέλιξη να μετατρέπεται σε μια μουσική συμφωνία, με κάθε νότα να αντανakλά τα σκαμπανεβάσματα της ταραχώδους ιστορίας της δημοκρατίας και την αναζωπύρωσή της κατά τη διάρκεια της Αναγέννησης. Η εποχή αυτή αποτελεί απόδειξη της αξιοθαύμαστης ανθεκτικότητας των δημοκρατικών ιδεωδών, που αντέχουν στις κοινωνικές και πολιτικές αλλαγές. Η έλευση της φεουδαρχίας και η κυριαρχία της μοναρχίας αποτελούν ένα ευαίσθητο σημείο καμπής στο πολιτικό σκηνικό, υπονομεύοντας σταδιακά το δημοκρατικό πολίτευμα.

Μετά την κατάρρευση της δημοκρατίας κατά τον Μεσαίωνα, η Αναγέννηση αποτέλεσε το έναυσμα ριζικών αλλαγών. Αυτή η πολιτιστική και πνευματική αφύπνιση αναζωογόνησε τον πυρήνα της δημοκρατίας. Η μελωδία της συμφωνίας άλλαξε μορφή, συνδυάζοντας την αρμονία των ουμανιστικών κινήματων, την εκ νέου ανακάλυψη των πολιτικών ιδεολογιών της αρχαιότητας και ένα ανανεωμένο ενδιαφέρον για τη γνώση. Αυτή η σημαντική περίοδος ήταν κάτι περισσότερο από μια απλή ακολουθία πολιτικών αλλαγών – αποτέλεσε τον πρωταγωνιστή, τον αρχιτέκτονα του δημοκρατικού μετασχηματισμού. Η δημοκρατία, σαν φοίνικας που αναγεννάται από τις στάχτες του, εξελίχθηκε σε μια ακόμη πιο ισχυρή δύναμη που μπορεί να αντέξει τη δοκιμασία του χρόνου. Παρά τις αναταράξεις της ιστορίας, οι βασικές αρχές της δημοκρατικής διακυβέρνησης παραμένουν αναλλοίωτες.

Η πνευματική και πολιτιστική άνοδος που σημάδεψε αυτή την περίοδο έδωσε μια εικόνα του δυναμικού χαρακτήρα της δημοκρατίας. Είναι κάτι περισσότερο από μια απλή μετενσάρκωση – είναι μια αναβίωση εμπνευσμένη από τα φωτισμένα ιδανικά της Αναγέννησης. Η συμφωνία κλείνει με ένα θριαμβευτικό ρεφρέν, μια αναγεννημένη δημοκρατία, ζωντανή και παλλόμενη, που εγκαινιάζει μια νέα εποχή, με τον απόηχό της να αντηχεί σε όλη την ιστορία. Στις καταληκτικές νότες αυτής της ιστορικής συμφωνίας, η περίοδος αυτή αναδεικνύεται ως ο αφηγητής που φανερώνει την ανθεκτικότητα, την ευελιξία και τη διαρκή απήχηση των δημοκρατικών ιδεών.

Διαφωτισμός και δημοκρατικές επαναστάσεις (17^{ος} – 18^{ος} αιώνας)

Πηγή: <https://www.studentsofhistory.com/enlightenment-ideas-lead-to-revolutions>

Εισαγωγή

Ο 17^{ος} και ο 18^{ος} αιώνας αποτέλεσαν κομβικές περιόδους στην ιστορία της ανθρωπότητας, ένα σημείο καμπής που σφραγίστηκε από αλλαγές στα πνευματικά, κοινωνικά και πολιτικά πρότυπα. Τα ιδανικά του Διαφωτισμού συνέβαλαν καθοριστικά στην πυροδότηση μιας σειράς δημοκρατικών επαναστάσεων που θα αναδιαμόρφωναν τον πολιτικό ιστό διάφορων κοινωνιών, θέτοντας τις βάσεις για την ανάδυση της σύγχρονης δημοκρατικής διακυβέρνησης. Η πνευματική ζύμωση του Διαφωτισμού συμπυκνώνεται στις ιδέες διαφωτιστών όπως ο Τζον Λοκ, ο Μοντεσκιέ και ο Ρουσσώ, των οποίων οι βαθιά φιλοσοφικές παρεμβάσεις συνεχίζουν να αντηχούν στους διαδρόμους της ιστορίας.

Αυτοί οι πνευματικοί φάροι όχι μόνο αποκρυστάλλωσαν τη σκέψη του Διαφωτισμού, αλλά λειτούργησαν και ως καταλύτες του επαναστατικού πνεύματος που σύντομα θα σάρωνε τις ηπείρους. Η Αμερικανική Επανάσταση, βαθιά επηρεασμένη από τα ιδανικά του Διαφωτισμού, αποτέλεσε πεδίο δοκιμής αυτών των αρχών στην πράξη. Ταυτόχρονα, η Γαλλική Επανάσταση, η οποία βασίστηκε στο φλογερό αίτημα για ελευθερία, ισότητα και αδελφότητα, αποτέλεσε παράδειγμα των μετασχηματιστικών δυνατοτήτων του Διαφωτισμού στα πολιτικά κινήματα, αφήνοντας ανεξίτηλο το σημάδι της στην ιστορία.

Για να κατανοήσουμε την πολύπλοκη σχέση μεταξύ του Διαφωτισμού και των δημοκρατικών επαναστάσεων, επιχειρήσαμε μια εις βάθος ανάλυση του ιστορικού πλαισίου και των κοινωνικών δυναμικών που διαμόρφωσαν την εποχή αυτή. Πρωτογενείς πηγές και επιστημονικά έργα, όπως το βιβλίο του Jonathan Israel «Radical Enlightenment: Philosophy and the Making of Modernity 1650-1750» (2001) και το βιβλίο του Robert Darnton «The Business of Enlightenment: A Publishing History of the Encyclopédie, 1775-1800» (1979), χρησίμευσαν ως σημαντικά εργαλεία για την αποκάλυψη της πολύπλοκης αλληλεπίδρασης μεταξύ των αρχών του Διαφωτισμού και της δημοκρατικής διακυβέρνησης.

Διαφωτισμός και δημοκρατικές επαναστάσεις (17^{ος} – 18^{ος} αιώνας)

Φιλοσοφικές βάσεις:

- Η θεωρία του Λοκ για τα φυσικά δικαιώματα

Η θεωρία του Τζον Λοκ για τα φυσικά δικαιώματα, όπως παρουσιάζεται στο εμβληματικό έργο του «Δεύτερη Πραγματεία περί Κυβερνήσεως» (1689), υπήρξε ο ακρογωνιαίος λίθος για την κατανόηση των πνευματικών βάσεων που τροφοδότησαν τις δημοκρατικές επαναστάσεις της εποχής. Ο Λοκ διατύπωσε ένα ισχυρό επιχείρημα που υποστήριζε τα φυσικά δικαιώματα των ατόμων. Στο επίκεντρο της φιλοσοφίας του βρίσκεται η πεποίθηση ότι υπάρχουν εγγενή δικαιώματα – η ζωή, η ελευθερία και η ιδιοκτησία – που δεν βασίζονται στην καλοσύνη των ηγεμόνων, αλλά στην ίδια τη φύση της ανθρώπινης ύπαρξης. Ο Λοκ ισχυρίζεται ότι τα δικαιώματα αυτά είναι αναφαίρετα

και ότι αποτελούν το θεμέλιο της ατομικής αυτονομίας και αξιοπρέπειας. Η θέση αυτή αποτελεί ριζική απόκλιση από την τότε κυρίαρχη πολιτική σκέψη, η οποία θεωρούσε την εξουσία θεϊκό δικαίωμα ή βασιλικό προνόμιο.

Το δικαίωμα στη ζωή, σύμφωνα με τον Λοκ, εκτείνεται πέρα από την απλή βιολογική ύπαρξη. Περιλαμβάνει το δικαίωμα στη σωματική ευημερία, την προσωπική ασφάλεια και την επιδίωξη της ευτυχίας – μια έννοια που θα είχε βαθιά απήχηση στον μετέπειτα διάλογο για τη δημοκρατική διακυβέρνηση. Η ελευθερία, κατά την άποψη του Λοκ, είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με αυτό το δικαίωμα στη ζωή. Οι ιδέες του Λοκ συνέβαλαν καθοριστικά στη διαμόρφωση του πνευματικού κλίματος που θα άνοιγε τον δρόμο για τις δημοκρατικές επαναστάσεις. Η Αμερικανική Διακήρυξη της Ανεξαρτησίας, απηχώντας τις ιδέες του Λοκ, θα κατοχύρωνε αργότερα τα αναφαίρετα δικαιώματα της ζωής, της ελευθερίας και της επιδίωξης της ευτυχίας, ως βασικών στοιχείων του ανερχόμενου δημοκρατικού εγχειρήματος.

- Η άποψη του Μοντεσκιέ για τη διάκριση των εξουσιών

Βασιζόμενος στα φιλοσοφικά θεμέλια του Διαφωτισμού, ο Μοντεσκιέ, στο μνημειώδες έργο του «Το πνεύμα των νόμων» (1748), παρουσίασε μια επαναστατική ιδέα που θα επηρέαζε βαθιά τη δομή της δημοκρατικής διακυβέρνησης – τη διάκριση των εξουσιών. Οι ιδέες του Μοντεσκιέ στην πολιτική θεωρία σηματοδότησαν μια σημαντική απόκλιση από τις επικρατούσες ιδέες, αφού πρότεινε ένα σύστημα όπου η πολιτική εξουσία κατανέμεται σε διαφορετικούς φορείς, ο καθένας από τους οποίους ασκεί έλεγχο στον άλλο.

Στο «Πνεύμα των νόμων», ο Μοντεσκιέ υποστήριξε ότι η συγκέντρωση της νομοθετικής, της εκτελεστικής και της δικαστικής εξουσίας σε μία μόνο οντότητα ενέχει τον κίνδυνο της τυραννίας. Αντ' αυτού, πρότεινε τη διαίρεση της εξουσίας σε τρεις φορείς – νομοθετικό, εκτελεστικό και δικαστικό – καθένας από τους οποίους διαθέτει καθορισμένες εξουσίες και αρμοδιότητες. Το όραμα του Μοντεσκιέ ήταν επαναστατικό, αφού αναγνώριζε ότι η διάκριση των εξουσιών ήταν ζωτικής σημασίας για τη διατήρηση των ατομικών ελευθεριών και την αποτροπή της κατάχρησης της εξουσίας. Η θεωρία του Μοντεσκιέ για τη διάκριση των εξουσιών επηρέασε βαθύτατα τους συντάκτες των δημοκρατικών συνταγμάτων, και ιδιαίτερα τους πατέρες των Ηνωμένων Πολιτειών. Ο Τζέιμς Μάντισον, ένας από τους αρχιτέκτονες του αμερικανικού Συντάγματος, βασίστηκε σε μεγάλο βαθμό στις ιδέες του Μοντεσκιέ στα «Federalist Papers No. 47», τονίζοντας την ανάγκη διάκρισης των εξουσιών ώστε να αποτρέπεται η κατάχρηση της εξουσίας.

- Η φιλοσοφική τεκμηρίωση της λαϊκής κυριαρχίας από τον Ρουσσώ

Στο πλούσιο μωσαϊκό της φιλοσοφίας του Διαφωτισμού, ο Ζαν-Ζακ Ρουσσώ υπήρξε ένας διαφωτιστής του οποίου οι ιδέες για τη λαϊκή κυριαρχία θα άφηναν ανεξίτηλο σημάδι στις συζητήσεις για τη δημοκρατική διακυβέρνηση. Το μεγάλο έργο του Ρουσσώ, «Το κοινωνικό συμβόλαιο» (1762), έθεσε βαθιά φιλοσοφικές βάσεις για την

έννοια της λαϊκής κυριαρχίας – μιας έννοιας που θα είχε βαθιά απήχηση σε όσους αναζητούσαν μια πιο άμεση και συμμετοχική μορφή διακυβέρνησης.

Σε αντίθεση με τις παραδοσιακές μοναρχίες ή τα αντιπροσωπευτικά συστήματα, ο Ρουσσώ υποστήριζε μια μορφή διακυβέρνησης όπου τα άτομα θα καθόριζαν συλλογικά τους νόμους που τους κυβερνούσαν. Αυτή η έννοια της λαϊκής κυριαρχίας, που είχε τις ρίζες της στη γενική βούληση, αποτελούσε ριζική απόκλιση από τις κυρίαρχες αντιλήψεις περί πολιτικής εξουσίας.

Το «Κοινωνικό συμβόλαιο» ξεκινούσε με την περίφημη δήλωση του Ρουσσώ: «Ο άνθρωπος γεννιέται ελεύθερος, και όμως είναι παντού αλυσοδεμένος». Ο Ρουσσώ υποστήριζε ότι η εμφάνιση της ατομικής ιδιοκτησίας και της κοινωνικής ανισότητας είχαν αλλοιώσει την έμφυτη καλοσύνη του ανθρώπου, οδηγώντας στη δημιουργία πολιτικών θεσμών που ευνοούσαν τους λίγους προνομιούχους. Για να το διορθώσει αυτό, ο Ρουσσώ πρότεινε το «κοινωνικό συμβόλαιο» – μια εθελοντική συμφωνία μεταξύ των ατόμων για τη δημιουργία μιας κυβέρνησης που θα βασιζόταν στη γενική βούληση.

Εκτός από τον Τζον Λοκ, τον Μοντεσκιέ και τον Ρουσσώ, πολλές άλλες σημαντικές προσωπικότητες του 17^{ου} και του 18^{ου} αιώνα συνέβαλαν στη διαμόρφωση των φιλοσοφικών θεμελίων της εποχής εκείνης. Ακολουθούν μερικές από αυτές:

- Βολτέρος (1694–1778)

Ο François-Marie Arouet, γνωστός με το ψευδώνυμο Βολτέρος, ήταν Γάλλος διαφωτιστής, ιστορικός και φιλόσοφος. Το ευρύτατο έργο του κάλυπτε διάφορα είδη, όπως θεατρικά έργα, δοκίμια, ποίηση και ιστορικά συγγράμματα. Ο Βολτέρος ήταν ένθερμος υποστηρικτής των πολιτικών ελευθεριών, της λογικής και της ανεκτικότητας. Η διάσημη φράση που αποδίδεται στον ίδιο, «Δεν συμφωνώ με αυτά που έχετε να πείτε, αλλά θα υπερασπιστώ μέχρι θανάτου το δικαίωμά σας να τα πείτε», συμπυκνώνει τη δέσμευσή του στις αρχές της ελευθερίας του λόγου και της πνευματικής ελευθερίας. Σε έργα όπως το «Καντίντ» (1759), ο Βολτέρος εξέθεσε σατιρικά τον παραλογισμό και τις αδικίες της εποχής του, στοχοποιώντας το θρησκευτικό δόγμα, τις δεισιδαιμονίες και τα καταπιεστικά πολιτικά καθεστώτα.

- Mary Wollstonecraft (1759–1797)

Η Mary Wollstonecraft ήταν Αγγλίδα συγγραφέας, φιλόσοφος και υπέρμαχος των δικαιωμάτων των γυναικών. Το σημαντικότερο έργο της, «Η διεκδίκηση των δικαιωμάτων της γυναίκας» (1792), θεωρείται ένα από τα θεμελιώδη κείμενα της φεμινιστικής φιλοσοφίας. Η Wollstonecraft υποστήριξε με πάθος την ισότιμη εκπαίδευση και τις ίσες ευκαιρίες για τις γυναίκες, αμφισβητώντας τις επικρατούσες αντιλήψεις περί γυναικείας κατωτερότητας.

Δημοκρατικές επαναστάσεις

- Αμερικανική Επανάσταση

Η Αμερικανική Επανάσταση κατά της βρετανικής αποικιακής κυριαρχίας ήταν μια προσπάθεια ανεξαρτησίας που κορυφώθηκε με τη Συνθήκη των Παρισίων το 1783 και οδήγησε στην ίδρυση των Ηνωμένων Πολιτειών ως ανεξάρτητου κράτους. Το έγγραφο που αποτέλεσε το θεμέλιο της διακυβέρνησής ήταν το Σύνταγμα των ΗΠΑ, το οποίο συντάχθηκε το 1787. Το έγγραφο αυτό απηχούσε τα ιδεώδη του Διαφωτισμού, δίνοντας έμφαση στη διάκριση των εξουσιών, στον έλεγχο της εξουσίας και στην προστασία των ατομικών δικαιωμάτων. Ο Τζέιμς Μάντισον, ένας από τους βασικούς συντάκτες του Συντάγματος, διατύπωσε αυτές τις αρχές στα «Federalist Papers», ιδίως στο «Federalist No. 51», τονίζοντας τη σημασία της ισόνομης κατανομής των εξουσιών για την αποτροπή της τυραννίας.

- Γαλλική Επανάσταση

Η Γαλλική Επανάσταση, που ξεκίνησε το 1789, είχε ως στόχο την κατάργηση της απόλυτης μοναρχίας και την εγκαθίδρυση μιας δημοκρατίας βασισμένης στην ελευθερία, την ισότητα και την αδελφοσύνη. Η Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και του Πολίτη, που ψηφίστηκε το 1789, αναδείχθηκε σε ένα εμβληματικό έγγραφο που συμπυκνώνει τα επαναστατικά ιδεώδη. Επηρεασμένη από διαφωτιστές όπως ο Ρουσσώ, η διακήρυξη κατοχύρωνε τα φυσικά και αναφαίρετα δικαιώματα των ατόμων, συμπεριλαμβανομένης της ελευθερίας, της ιδιοκτησίας, της ασφάλειας και της αντίστασης στην καταπίεση. Η φράση «Ελευθερία, Ισότητα, Αδελφότητα» έγινε κραυγή συσπείρωσης, ενσαρκώνοντας τα επαναστατικά ιδεώδη που στόχευαν στην ανατροπή της μοναρχίας, την εγκαθίδρυση της δημοκρατίας και τη διασφάλιση των οικουμενικών δικαιωμάτων. Η Επανάσταση γνώρισε την άνοδο ριζοσπαστικών παρατάξεων, οδηγώντας σε βαθιές κοινωνικές και πολιτικές μεταβολές.

Σύνοψη των δημοκρατικών στοιχείων της περιόδου

Κατά τη διάρκεια του 17^{ου} και 18^{ου} αιώνα, μιας περιόδου που σημαδεύτηκε από πολιτικές αναταραχές και αμφισβήτηση της απόλυτης μοναρχίας, σημαντικές προσωπικότητες της φιλοσοφίας, όπως ο Τζον Λοκ, ο Μοντεσκιέ και ο Ρουσσώ, έθεσαν τις βάσεις των δημοκρατικών αρχών. Ο Λοκ έδωσε έμφαση στην ισότητα των ατόμων και την προστασία των φυσικών δικαιωμάτων, παρέχοντας ένα σκεπτικό για την αντίσταση σε καταπιεστικά καθεστώτα. Ο Μοντεσκιέ, με τη διάκριση των εξουσιών, υποστήριζε την ανάγκη διαχωρισμού και ελέγχου της εξουσίας στο πλαίσιο της διακυβέρνησης, αποτρέποντας την κατάχρηση εξουσίας και διασφαλίζοντας τις ατομικές ελευθερίες. Η ιδέα της λαϊκής κυριαρχίας του Ρουσσώ, που τονίστηκε κατά τη διάρκεια της Γαλλικής Επανάστασης, πυροδότησε κινήματα που υποστήριζαν πιο συμμετοχικές μορφές διακυβέρνησης. Η έμφαση που έδωσε στη γενική βούληση ως νόμιμη πηγή της πολιτικής εξουσίας αμφισβήτησε τις παραδοσιακές αντιλήψεις, επηρεάζοντας τη δημοκρατική σκέψη για αιώνες. Από κοινού, αυτοί οι στοχαστές συνέβαλαν στο πνευματικό κύμα του Διαφωτισμού, διαμορφώνοντας δημοκρατικές αρχές που βασίζονταν στην ισότητα, τα ατομικά δικαιώματα, τον έλεγχο της εξουσίας

και τη λαϊκή κυριαρχία – μια κληρονομιά που συνεχίζει να επηρεάζει τα σύγχρονα συνταγματικά πλαίσια παγκοσμίως.

Συμπεράσματα

Οι δημοκρατικές επαναστάσεις στα τέλη του 18^{ου} αιώνα άφησαν μια ανεξίτηλη κληρονομιά, διαμορφώνοντας το σύγχρονο πολιτικό, κοινωνικό και πολιτιστικό τοπίο. Παρόλα αυτά, υπήρξαν προκλήσεις και αντιφάσεις και η υλοποίηση των δημοκρατικών ιδεωδών παρουσίασε διαφορές σε διαφορετικά πλαίσια. Ιστορικοί όπως ο R.R. Palmer (The Age of Democratic Revolution: A Political History of Europe and America, 1760-1800, 1959) έχουν αναλύσει τις πολυπλοκότητες και τις αντιφάσεις αυτών των επαναστάσεων, ρίχνοντας φως τόσο στη μετασχηματιστική τους δύναμη όσο και στις προκλήσεις της εφαρμογής των δημοκρατικών αρχών στην πράξη.

Η Αμερικανική Επανάσταση και η Γαλλική Επανάσταση σηματοδότησαν την επικράτηση των σύγχρονων δημοκρατικών αρχών, επηρεάζοντας τις συνταγματικές εξελίξεις και τις συζητήσεις για τα ατομικά δικαιώματα. Το Σύνταγμα των ΗΠΑ και η Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου αποτελούν διαχρονικά έγγραφα που απηχούν τα ιδανικά της ελευθερίας, της ισότητας και της δημοκρατικής διακυβέρνησης.

Οι προσωπικότητες του 17^{ου} και του 18^{ου} αιώνα διαδραμάτισαν καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση του ιδεολογικού χάρτη, των πολιτικών δομών και των κοινωνικών προτύπων της εποχής. Οι προσωπικότητες αυτές, συχνά διαφωτιστές, φιλόσοφοι και επαναστάτες ηγέτες, συνέβαλαν στην καθιέρωση των σύγχρονων δημοκρατικών αρχών και των επαναστατικών κινημάτων της εποχής.

19^{ος} και αρχές 20^{ου} αιώνα

Πηγή: <https://editions.covecollective.org/chronologies/reform-act-1832-1>

Επέκταση και δημοκρατικοί αγώνες του 19^{ου} αιώνα

Ο 19^{ος} αιώνας διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο στην ιστορία της δημοκρατίας. Ο αγώνας για την επέκταση των δικαιωμάτων σε μεγαλύτερα τμήματα του πληθυσμού έλαβε χώρα σε δημοκρατικά πλαίσια, καθώς οι λαοί αγωνίστηκαν για κοινωνικές και πολιτικές αλλαγές. Ωστόσο, οι εξελίξεις αυτές προσέκρουσαν σε πολλά εμπόδια, ιδίως σε σχέση με το δικαίωμα ψήφου των γυναικών και τα πολιτικά δικαιώματα.

Δημοκρατική επέκταση:

Η επέκταση του δικαιώματος ψήφου είναι ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα του τρόπου με τον οποίο το δημοκρατικό κίνημα εξαπλώθηκε κατά τη διάρκεια του 19^{ου} αιώνα. Σημαντικές συνταγματικές τροποποιήσεις και νομοθετικές αλλαγές τέθηκαν σε εφαρμογή, με πρόθεση να αρθούν τα εμπόδια στην πολιτική συμμετοχή και να ενισχυθεί η διακυβέρνηση χωρίς αποκλεισμούς. Ένα σημαντικό σημείο καμπής κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου ήταν ο βρετανικός Νόμος του 1832 για τη μεταρρύθμιση (British Reform Act). Ήταν η στιγμή που περισσότεροι άνθρωποι απέκτησαν δικαίωμα ψήφου και, ως αποτέλεσμα, δημιουργήθηκε ένα πολιτικό σύστημα που δεν βασιζόταν σε κανέναν αποκλεισμό. Όλες αυτές οι αλλαγές ήταν καρπός της βιομηχανικής επανάστασης.

Προκειμένου να καταργηθεί ο αποκλεισμός των Αφροαμερικανών από το δικαίωμα ψήφου, οι Ηνωμένες Πολιτείες επιχείρησαν να αναθεωρήσουν το σύνταγμα τους με τη 15^η Τροπολογία. Η εισαγωγή της 15^{ης} τροπολογίας το 1870 οδήγησε σε πολλές

διορθώσεις, οι οποίες σχετίζονταν με την εξάλειψη των φυλετικών εμποδίων. Η τροπολογία αυτή επέτρεπε στους ανθρώπους να ψηφίζουν χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η φυλή τους.

Αγώνες για το δικαίωμα ψήφου των γυναικών:

Παρόλο που το δικαίωμα ψήφου των γυναικών επεκτάθηκε, ο αποκλεισμός τους από την πολιτική συμμετοχή σήμαινε ότι το δημοκρατικό έργο του 19^{ου} αιώνα παρέμεινε ανολοκλήρωτο. Κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, τα κινήματα για την ψήφο των γυναικών ισχυροποιήθηκαν και αναμετρήθηκαν με τα βαθιά ριζωμένα πρότυπα που περιόριζαν την πολιτική συμμετοχή του 50% του πληθυσμού. Σύμφωνα με τα αρχεία της υπεράσπισης των δικαιωμάτων των Αμερικανίδων γυναικών, η Σύνοδος του Seneca Falls του 1848 αναγνωρίζεται ως μια κομβική στιγμή, όπου πρωτοπόροι όπως η Susan B. Anthony και η Elizabeth Cady Stanton υπερασπίστηκαν το δικαίωμα ψήφου των γυναικών.

Ο αγώνας για το δικαίωμα ψήφου των γυναικών συνάντησε σθεναρή αντίσταση. Τα βαθιά ριζωμένα κοινωνικά πρότυπα, τα οποία συχνά υποστηρίζονται από τις εδραιωμένες δομές εξουσίας, αντιτάχθηκαν στην ιδέα της συμμετοχής των γυναικών στην πολιτική. Καθώς προσπαθούσαν να ανατρέψουν το ισχύον status quo και να αναμορφώσουν τη δημοκρατία ώστε να γίνει πιο συμπεριληπτική, οι υπέρμαχοι της γυναικείας ψήφου αντιμετώπισαν αντίσταση, χλευασμό και ενίοτε βία.

Αγώνες για τα πολιτικά δικαιώματα:

Στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής τον 19^ο αιώνα, οι Αφροαμερικανοί αντιμετώπισαν σημαντικά εμπόδια στην απόκτηση πολιτικών δικαιωμάτων. Παρόλο που η 15^η Τροπολογία του Συντάγματος κατοχύρωνε το δικαίωμα ψήφου για όλους τους ανθρώπους, οι φυλετικές προκαταλήψεις εξακολουθούσαν να ισχύουν ακόμη και μετά την Τροπολογία. Κατά τη διάρκεια της εποχής της Ανασυγκρότησης που ακολούθησε τον Εμφύλιο Πόλεμο, καταβλήθηκαν προσπάθειες για την αποκατάσταση των πολιτικών δικαιωμάτων των πρόσφατα απελευθερωμένων σκλάβων. Ωστόσο, ο προσδοκώμενος αντίκτυπος αυτών των προσπαθειών αποδυναμώθηκε από την καθιέρωση του συστημικού ρατσισμού και των νόμων του Jim Crow.

Ήταν εξαιρετικά δύσκολο για τους Αφροαμερικανούς να ασκήσουν τα πολιτικά τους δικαιώματα. Χρησιμοποιήθηκαν διάφορες στρατηγικές, όπως τεστ αλφαριθμητισμού, φόροι ψηφοφορίας και βίαιος εκφοβισμός, για να αποτραπεί η συμμετοχή πολλών Αφροαμερικανών στη δημοκρατική διαδικασία, γεγονός που ερχόταν σε αντίθεση με τους στόχους της 15^{ης} Τροπολογίας.

Η εκβιομηχάνιση και οι προκλήσεις: Η άνοδος των εργατικών κινήματων και οι κοινωνικές μεταρρυθμίσεις

Στα τέλη του 19^{ου} και στις αρχές του 20^{ου} αιώνα, η εντυπωσιακή άνοδος της βιομηχανίας μετασχημάτισε την οικονομία, την κοινωνία και την καθημερινή ζωή. Εκτός

όμως από την οικονομική πρόοδο, παρουσιάστηκαν και διάφορες δυσκολίες, καθώς ο πυρήνας της παγκόσμιας οικονομίας μετατοπίστηκε από τη γεωργία στη βιομηχανική παραγωγή. Οι οικονομικές ανισότητες, οι κακές συνθήκες εργασίας και η κοινωνική αδικία αυξήθηκαν με την εκβιομηχάνιση. Ως αντίδραση σε αυτές τις προκλήσεις, δημιουργήθηκαν ισχυρά κινήματα κοινωνικής αλλαγής για την αντιμετώπιση του κόστους της πρόοδου στον άνθρωπο και για την κατοχύρωση των δικαιωμάτων των εργαζομένων.

Προκλήσεις της εκβιομηχάνισης:

Με την εμφάνιση της εκβιομηχάνισης, άρχισε μια σημαντική μετάβαση από τις παραδοσιακές, αγροτικές οικονομίες στις βιομηχανικές οικονομίες που υποστηρίζονταν από τα εργοστάσια, την αστικοποίηση και τις μηχανές. Η έννοια της εργασίας, οι κοινωνικές δομές και η παραγωγή άλλαξαν δραστικά μετά από αυτή τη μετάβαση. Η πρόοδος της τεχνολογίας βοήθησε τα εργοστάσια να αναπτυχθούν ταχύτερα. Το γεγονός αυτό συνοδεύτηκε από οικονομική ευημερία αλλά και καινούργιες προκλήσεις για ένα μέρος του πληθυσμού της Ευρώπης.

1. Εργατική εκμετάλλευση και συνθήκες εργασίας: Ως αποτέλεσμα της επέκτασης των εργοστασίων και της βιομηχανίας αναδύθηκε μια νέα εργατική τάξη. Ωστόσο, οι συνθήκες εργασίας σε αυτές τις βιομηχανίες ήταν συχνά απaráδεκτες, με πολλές ώρες εργασίας, χαμηλούς μισθούς και επικίνδυνα περιβάλλοντα. Οι εργαζόμενοι είχαν ελάχιστα δικαιώματα και προστασία και κακοποιούνταν εκτελώντας επικίνδυνες εργασίες.
2. Οικονομικές ανισότητες: Παρόλο που η εκβιομηχάνιση ενίσχυσε σημαντικά την οικονομία, τα οφέλη δεν κατανεμήθηκαν ισότιμα. Το χάσμα μεταξύ της πλούσιας ελίτ και της εργατικής τάξης μεγάλωνε και οι οικονομικές ανισορροπίες αυξάνονταν. Όσον αφορά τις μεταβαλλόμενες δημοκρατικές δομές, η συγκέντρωση αυτή του πλούτου προκάλεσε ανησυχίες ως προς την κοινωνική δικαιοσύνη και την ισότητα.

Η ανάπτυξη των εργατικών κινήματων:

Τα προβλήματα της εκβιομηχάνισης λειτούργησαν ως κίνητρο για την εκδήλωση εργατικών κινήματων. Τα κινήματα αυτά προστάτευαν τα δικαιώματα των εργαζομένων, εξασφαλίζοντας δίκαιους μισθούς, ασφαλείς συνθήκες εργασίας και το δικαίωμα ίδρυσης συνδικάτων.

1. Ιππότες της Εργασίας: Ιδρύθηκε το 1869 και ήταν ένα από τα πρώτα και πιο γνωστά εργατικά σωματεία της εποχής. Οι Ιππότες της Εργασίας υποστήριζαν την ανάγκη ενότητας και διεκδίκησης των εργατικών δικαιωμάτων. Τα αιτήματά τους ήταν ίσοι μισθοί, καλύτερα μέτρα ασφαλείας, καθώς και οκτάωρη εργασία.
2. Αμερικανική Ομοσπονδία Εργασίας (American Federation of Labor – AFL): Η AFL ιδρύθηκε το 1886 και σηματοδότησε μια αλλαγή στις τακτικές των εργατικών οργανώσεων προς μια πιο εξειδικευμένη και προσανατολισμένη προσέγγιση. Υπό την ηγεσία του Samuel Gompers, η AFL επικεντρώθηκε σε ορισμένα

συνδικάτα και διαπραγματεύτηκε με τους εργοδότες για τη βελτίωση των μισθών και των συνθηκών εργασίας. Με την πολυετή δραστηριότητά τους και την επιμονή στους στόχους τους, κατάφεραν να βελτιώσουν τις συνθήκες εργασίας πολλών ανθρώπων.

3. Υπόθεση Haymarket: Η υπόθεση Haymarket στο Σικάγο το 1886 αποτελεί μια θλιβερή υπενθύμιση της αντίστασης στο κίνημα για τα δικαιώματα των εργαζομένων. Κατά τη διάρκεια μιας ειρηνικής διαδήλωσης για το οκτάωρο εξεργάγηση μια βόμβα, με αποτέλεσμα να χάσουν τη ζωή τους πολλοί άνθρωποι.

Κοινωνικές μεταρρυθμίσεις ως απάντηση στην εκβιομηχάνιση:

Καθώς η κοινωνία συνειδητοποιούσε το ανθρώπινο κόστος της βιομηχανικής προόδου, άρχισε να εκδηλώνεται ένα ευρύτερο κίνημα κοινωνικών μεταρρυθμίσεων. Τα μεταρρυθμιστικά ιδεώδη που αποσκοπούσαν στην άμβλυνση της κοινωνικής αδικίας, την οποία είχε επιδεινώσει η εκβιομηχάνιση στα τέλη του 19^{ου} και στις αρχές του 20^{ου} αιώνα, βρήκαν ευνοϊκό έδαφος κατά τη διάρκεια της Προοδευτικής Εποχής.

1. Μεταρρυθμίσεις για την παιδική εργασία και εκπαίδευση: Η σκληρή πραγματικότητα της παιδικής εργασίας ήταν αποτέλεσμα της εκβιομηχάνισης, καθώς τα μικρά παιδιά ήταν συχνά εκτεθειμένα σε επικίνδυνες συνθήκες εργασίας. Προοδευτικοί μεταρρυθμιστές, όπως ο Lewis Hine και η Jane Addams, κατέβαλαν μεγάλες προσπάθειες για να κάνουν γνωστές αυτές τις συνθήκες. Τα παιδιά σταμάτησαν να υφίστανται εκμετάλλευση για οικονομικό όφελος χάρη στις προσπάθειές αυτών των μεταρρυθμιστών να περάσουν νομοθεσία που απαγόρευε την παιδική εργασία και προωθούσε την καθολική εκπαίδευση.
2. Νόμοι για την ασφάλεια στον χώρο εργασίας: Η ανάγκη θέσπισης νόμων για την ασφάλεια στον χώρο εργασίας προέκυψε από τις επικίνδυνες συνθήκες που επικρατούσαν στα ορυχεία και τις βιομηχανίες. Η κοινή γνώμη ευαισθητοποιήθηκε από τραγωδίες όπως η πυρκαγιά στο εργοστάσιο Triangle Shirtwaist Factory το 1911, κατά την οποία 146 εργάτριες έχασαν τη ζωή τους λόγω ανεπαρκών μέτρων ασφαλείας. Μετά από αυτή την τραγωδία, θεσπίστηκαν νόμοι για την ασφάλεια με σκοπό την προστασία των εργαζομένων και οι συνθήκες εργασίας τέθηκαν υπό πιο αυστηρή επιθεώρηση.
3. Προοδευτισμός και κοινωνικοοικονομική δικαιοσύνη: Υπό την ηγεσία προσωπικοτήτων όπως ο Theodore Roosevelt, το προοδευτικό κίνημα είχε ως στόχο την αντιμετώπιση των γενικότερων κοινωνικοοικονομικών προβλημάτων που επιδεινώθηκαν από την εκβιομηχάνιση. Η κοινωνική δικαιοσύνη, η αντιμονοπωλιακή νομοθεσία και η προστασία του περιβάλλοντος ήταν ανάμεσα στους στόχους των προοδευτικών.

Οι ιστορικές στιγμές της δημοκρατίας κατά τη διάρκεια του 19^{ου} και των αρχών του 20^{ου} αιώνα

- **Οι επαναστάσεις του 1848:** Με κίνητρο το αίτημα για πολιτικές και κοινωνικές μεταρρυθμίσεις, οι επαναστάσεις του 1848, γνωστές και ως Άνοιξη των Εθνών,

κατέκλυσαν την Ευρώπη. Αυτές οι επαναστάσεις αποτέλεσαν το έδαφος για όλα τα επόμενα δημοκρατικά κινήματα στην Ευρώπη.

- **Ο Βρετανικός Νόμος του 1832 για τη Μεταρρύθμιση:** Μέσω αυτής της Μεταρρύθμισης καταργήθηκε η προϋπόθεση της ιδιοκτησίας για την άσκηση του εκλογικού δικαιώματος. Αυτό αποτέλεσε ένα από τα επακόλουθα της Βιομηχανικής Επανάστασης σε κοινωνικό επίπεδο και έφερε την κυβέρνηση της Μεγάλης Βρετανίας ένα βήμα πιο κοντά σε μια πιο ανοικτή δημοκρατική δομή.
- **Η Κομμούνα του Παρισιού (1871):** Η Κομμούνα του Παρισιού, που ιδρύθηκε το 1871, ήταν μια ριζοσπαστική σοσιαλιστική κυβέρνηση που δεν κράτησε πολύ. Ήταν μια δοκιμαστική εφαρμογή εργατικής αυτοδιαχείρισης και συμμετοχικής δημοκρατίας, παρόλο που τελικά απέτυχε.
- **Η γερμανική κοινωνική νομοθεσία στα τέλη του 19^{ου} αιώνα από τον Bismarck:** Ο Otto von Bismarck, καγκελάριος της Γερμανικής Αυτοκρατορίας, εφάρμοσε στα τέλη του 19^{ου} αιώνα την κοινωνική νομοθεσία, που περιλάμβανε την αποζημίωση των εργαζομένων και την κοινωνική ασφάλιση. Παρόλο που αυτές οι κοινωνικές πολιτικές δεν ήταν κατά βάση δημοκρατικές, έλυσαν διάφορα προβλήματα και είχαν αντίκτυπο στην ανάπτυξη της σοσιαλδημοκρατίας.
- **Η ίδρυση της Δεύτερης Γαλλικής Δημοκρατίας (1848):** Η Δεύτερη Γαλλική Δημοκρατία ιδρύθηκε το 1848 ως αποτέλεσμα της επανάστασης του Φεβρουαρίου. Παρόλο που ψηφίστηκε ένα δημοκρατικό σύνταγμα και επεκτάθηκε το δικαίωμα ψήφου, οι εσωτερικές συγκρούσεις και εντάσεις συνέβαλαν τελικά στην άνοδο του Ναπολέοντα Γ' στην εξουσία.
- **Η υπόθεση Dreyfus, Γαλλία, 1894–1906:** Η υπόθεση Dreyfus αποκάλυψε τον αντισημιτισμό και τα βαθιά ρήγματα της γαλλικής κοινωνίας, με αφορμή τη λανθασμένη καταδίκη του Alfred Dreyfus. Η υπόθεση αυτή ευαισθητοποίησε την κοινή γνώμη σχετικά με τη δημοκρατία και τη δικαιοσύνη στην Ευρώπη.
- **Η ιταλική ενοποίηση του 19^{ου} αιώνα:** Η ενοποίηση πολλών κρατιδίων σε ένα ενιαίο κράτος ήταν η διαδικασία ενοποίησης της Ιταλίας τον 19^ο αιώνα. Αυτό οδήγησε σε ζητήματα δημοκρατικής αντιπροσώπευσης και διακυβέρνησης, καθοδηγούμενα από εθνικιστικά αισθήματα.
- **Η Συνταγματική Μοναρχία της Ισπανίας (1876):** Το ισπανικό Σύνταγμα του 1876 καθιέρωσε ένα σύστημα κοινοβουλευτικής διακυβέρνησης με τη μορφή συνταγματικής μοναρχίας. Το Σύνταγμα σηματοδότησε τον εκσυγχρονισμό της Ισπανίας σε πολιτικό επίπεδο καθώς και την ενοποίηση της χώρας.
- **Οι Συμβάσεις της Χάγης (1899 και 1907):** Σκοπός των Συμβάσεων της Χάγης του 1899 και του 1907 ήταν να θεσπίσουν κατευθυντήριες γραμμές για τη

διεξαγωγή πολέμου και να προωθήσουν την ειρηνική διευθέτηση των διαφορών. Παρά το γεγονός ότι δεν είχαν ως πρωταρχικό στόχο τη στήριξη της δημοκρατίας σε τοπικό επίπεδο, αυτές οι διεθνείς συμφωνίες αποτέλεσαν προσπάθεια για τη δημιουργία ενός πιο δίκαιου και εύρυθμου παγκόσμιου συστήματος.

- **Η Ρωσική Επανάσταση (1917):** Η Σοβιετική Ένωση ιδρύθηκε μετά την ανατροπή του τσαρικού καθεστώτος κατά τη Ρωσική Επανάσταση του 1917. Δεν ήταν μια δημοκρατική στροφή, αλλά είχε σημαντικό αντίκτυπο στις συζητήσεις για τη διεθνή πολιτική δυναμική και τις δομές διακυβέρνησης.
- **Εκστρατείες για το δικαίωμα ψήφου των γυναικών σε διάφορες ευρωπαϊκές χώρες:** Στα τέλη του 19^{ου} και στις αρχές του 20^{ου} αιώνα, τα κινήματα για το δικαίωμα ψήφου των γυναικών κέρδισαν έδαφος σε όλη την Ευρώπη. Παρακινούμενοι από τις εξελίξεις στις ΗΠΑ και το Ηνωμένο Βασίλειο, οι υπέρμαχοι του δικαιώματος ψήφου των γυναικών συνέβαλαν στη συζήτηση για τη δημοκρατία.

Συμπεράσματα

Ο 19^{ος} και οι αρχές του 20^{ου} αιώνα ήταν μια ταραχώδης και κομβική περίοδος για τη διαμόρφωση των δημοκρατικών αρχών, κατά τη διάρκεια της οποίας οι κοινωνικές δομές σε όλο τον κόσμο υπέστησαν σημαντικές μεταβολές. Με στόχο την καθιέρωση μιας συμπεριληπτικής μορφής διακυβέρνησης, το δημοκρατικό κίνημα άνθισε κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, θεμελιωμένο στις ιδέες του Διαφωτισμού για τα δικαιώματα του ατόμου και την πολιτική συμμετοχή των πολιτών.

Νομοθετικές αλλαγές, όπως ο Νόμος του 1832 για τη Μεταρρύθμιση στη Βρετανία, καθώς και συνταγματικές τροποποιήσεις, όπως η 15^η Τροπολογία στις Ηνωμένες Πολιτείες, επιχείρησαν να καταρρίψουν τα εμπόδια και να αναγνωρίσουν τις μεταβαλλόμενες δυναμικές που επέφερε η εκβιομηχάνιση. Ωστόσο, όσο συνεχίζονταν τα κινήματα για το δικαίωμα ψήφου των γυναικών και τα κινήματα για τα πολιτικά δικαιώματα, το δημοκρατικό πρόγραμμα αυτής της εποχής θα παρέμενε ανολοκλήρωτο.

Η εκβιομηχάνιση ήταν μια σπουδαία στιγμή αυτού του αιώνα, η οποία άλλαξε τη δημοκρατία. Δημιουργήθηκαν εργατικά κινήματα, τα οποία υποστήριζαν την κοινωνική πρόοδο και τα δικαιώματα των εργαζομένων. Οργανώσεις όπως η Αμερικανική Ομοσπονδία Εργασίας και οι Ιππότες της Εργασίας, οι οποίες αγωνίστηκαν για το δικαίωμα δίκαιου μισθού, συλλογικής διαπραγμάτευσης και αξιοπρεπών συνθηκών εργασίας, λειτούργησαν ως η φωνή της εργατικής τάξης. Το παθιασμένο αίτημα για πολιτικές και κοινωνικές μεταρρυθμίσεις σε όλη την Ευρώπη αντικατοπτρίστηκε στις επαναστάσεις του 1848, στην Κομμούνα του Παρισιού και στην ενοποίηση της Ιταλίας. Η πολυπλοκότητα των δημοκρατικών διαδικασιών γίνεται αντιληπτή από τη γνωστή υπόθεση Dreyfus στη Γαλλία και τη Συνταγματική Μοναρχία της Ισπανίας. Οι

Συμβάσεις της Χάγης και η ίδρυση της Διεθνούς Συμμαχίας για το δικαίωμα ψήφου των γυναικών είναι δύο παραδείγματα του τρόπου με τον οποίο η διεκδίκηση της δημοκρατίας συγκρούστηκε με παγκόσμιες πρωτοβουλίες, καθώς ο 19^{ος} και ο 20^{ος} αιώνας έφταναν στο τέλος τους.

Συνοψίζοντας, ο 19^{ος} και οι αρχές του 20^{ου} αιώνα διαμόρφωσαν το πολιτικό σκηνικό όπως το γνωρίζουμε σήμερα. Τα δημοκρατικά κινήματα που δημιουργήθηκαν κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου έπρεπε να αντιμετωπίσουν τα εμπόδια που έθετε η εκβιομηχάνιση, αλλά και να διασφαλίσουν την ισότιμη εκπροσώπηση του πληθυσμού, τη δικαιοσύνη και τη συμπερίληψη.

Η εποχή μετά τον Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο μέχρι σήμερα

Πηγή: <https://www.history.com/news/germany-divided-world-war-ii>

Εισαγωγή

Ο απόηχος του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου σηματοδότησε μια κομβική στιγμή στην παγκόσμια ιστορία με την εξάπλωση της δημοκρατίας σε μεγάλη κλίμακα. Η θέσπιση δημοκρατικών θεσμών έγινε παγκόσμια τάση, τροφοδοτούμενη από την επιθυμία για αυτοδιάθεση, προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και απόρριψη των αυταρχικών ιδεολογιών. Την περίοδο αυτή παρατηρήθηκε επίσης η όξυνση του Ψυχρού Πολέμου, κατά τη διάρκεια του οποίου δημοκρατικά και απολυταρχικά συστήματα επιδόθηκαν σε έναν γεωπολιτικό ανταγωνισμό εξασφάλισης επιρροής. Παρακάτω, θα διερευνήσουμε την παγκόσμια επέκταση της δημοκρατίας μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, αναλύοντας τους παράγοντες που συνέβαλαν στην εξάπλωσή της και πώς οι δυναμικές του Ψυχρού Πολέμου επηρέασαν την προώθηση των δημοκρατικών ιδεωδών.

Παγκόσμια επέκταση

Πριν από τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο

Πριν από τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, ο κόσμος απαρτιζόταν από αποικιακά συστήματα και μοναρχικά βασίλεια που δημιουργήθηκαν τον 18^ο και 19^ο αιώνα. Ο αντίκτυπος αυτής της εποχής ήταν βαθύς και έθεσε τις βάσεις για μια ιδιόμορφη και πολύπλοκη κρίση, η οποία προκλήθηκε από την πολιτιστική επανάσταση αξιών που άρχισε να εκτυλίσσεται στην Ευρώπη στις αρχές του αιώνα. Καθώς η εποχή του καπιταλισμού και του φιλελευθερισμού του 19^{ου} αιώνα έδωσε τη θέση της σε μια περίοδο κλυδωνισμών στις αρχές του 20^{ου} αιώνα, οι βάσεις των εθνών αναδιαμορφώθηκαν, αμφισβητώντας τις καθιερωμένες δομές εξουσίας. Οι ιμπεριαλιστικές τάσεις και οι μοναρχικές ηγεμονίες αντιμετώπισαν πρωτοφανείς προκλήσεις, καθώς ο κόσμος όδευε προς τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο (Berend, 2023).

Αυτό το προανάκρουσμα του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, που σημαδεύτηκε από πολιτιστικές αναταραχές και γεωπολιτικές μεταβολές, έθεσε τις βάσεις για τις μετασχηματιστικές αλλαγές που θα ακολουθούσαν. Στο εμβληματικό έργο του, «The Third Wave: Democratisation in the Late Twentieth Century», ο Samuel P. Huntington παρουσιάζει τα ιστορικά κύματα εκδημοκρατισμού, ρίχνοντας φως στα ταραχώδη γεγονότα που συνέβησαν πριν από τον πόλεμο. Η ανάλυση του Huntington καλύπτει τα κύματα εκδημοκρατισμού από το 1822 έως το 1925, τα οποία εντάσσονται στο πλαίσιο της ανάδυσης δημοκρατικών κρατών σύμφωνα με το διανοητικό μοντέλο της Αμερικανικής και της Γαλλικής Επανάστασης. Το επακόλουθο αντίρροπο κύμα της απολυταρχίας, που έφθασε μέχρι τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, είχε βαθύ αντίκτυπο, με αποκορύφωμα το 1942, όπου υπήρχαν μόνο εννέα δημοκρατίες παγκοσμίως. Αυτό το περίπλοκο ιστορικό πλαίσιο, που χαρακτηρίζεται από την παλινδρομική κίνηση των δημοκρατικών διαδικασιών, λειτούργησε ως υπόβαθρο για την κατανόηση της παγκόσμιας εξάπλωσης της δημοκρατίας που εκτυλίχθηκε μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο (Merkel, 2019).

Μεταπολεμική ανασυγκρότηση και εκδημοκρατισμός

Μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, οι μεταπολεμικές προσπάθειες ανασυγκρότησης και εκδημοκρατισμού που ξεκίνησαν οι νικήτριες συμμαχικές δυνάμεις έπαιξαν καθοριστικό ρόλο στην αναδιαμόρφωση του παγκόσμιου πολιτικού τοπίου. Το μέγεθος της καταστροφής που προκάλεσε ο πόλεμος επέβαλλε ολιστικές στρατηγικές για την ανοικοδόμηση των εθνών και τη δημιουργία βιώσιμων δομών διακυβέρνησης. Οι νικήτριες συμμαχικές δυνάμεις, και συγκεκριμένα οι Ηνωμένες Πολιτείες, μέσω πρωτοβουλιών όπως το Σχέδιο Μάρσαλ, εφάρμοσαν φιλόδοξα προγράμματα ανασυγκρότησης με στόχο την αναζωογόνηση των κατεστραμμένων από τον πόλεμο οικονομιών και την ενίσχυση της πολιτικής σταθερότητας. Οι προσπάθειες αυτές επεκτάθηκαν πέρα από την απλή οικονομική βοήθεια, περιλαμβάνοντας ένα ευρύτερο όραμα για την προώθηση των δημοκρατικών ιδεωδών ως βάσης για διαρκή ειρήνη και σταθερότητα.

Μια αξιοσημείωτη πτυχή της μεταπολεμικής ανασυγκρότησης ήταν η εγκαθίδρυση δημοκρατικών θεσμών σε πολλά έθνη. Οι νικήτριες δυνάμεις προσπάθησαν να εμψυχήσουν τις αρχές της δημοκρατικής διακυβέρνησης, καθώς τις θεωρούσαν απαραίτητες για αποφυγή μιας νέας παγκόσμιας σύγκρουσης. Η σύνταξη νέων συνταγμάτων αποτέλεσε βασικό μηχανισμό για τη θεσμοθέτηση των δημοκρατικών αξιών και τη διασφάλιση της προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Η διαδικασία αυτή χαρακτηριζόταν συχνά από μια συλλογική προσπάθεια μεταξύ των υπό κατοχή εθνών και των συμμαχικών δυνάμεων, αντανakλώντας τη δέσμευση για την προώθηση μοντέλων δημοκρατικής διακυβέρνησης που θα άντεχαν στον χρόνο.

Οι διεθνείς οργανισμοί διαδραμάτισαν επίσης σημαντικό ρόλο στο μεταπολεμικό τοπίο του εκδημοκρατισμού. Η ίδρυση του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ) το 1945 σηματοδότησε μια κρίσιμη εξέλιξη, παρέχοντας μια πλατφόρμα για τον διπλωματικό διάλογο, την επίλυση συγκρούσεων και την προώθηση των δημοκρατικών αρχών σε παγκόσμια κλίμακα. Οργανισμοί όπως το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ) και η Παγκόσμια Τράπεζα συνέβαλαν στην οικονομική σταθερότητα και ανάπτυξη, ενισχύοντας περαιτέρω τα θεμέλια της δημοκρατικής διακυβέρνησης.

Η δημιουργία του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών:

Η δημιουργία του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ) το 1945 αποτέλεσε σημαντικό ορόσημο στη μεταπολεμική εποχή, σηματοδοτώντας μια συλλογική δέσμευση για την προώθηση της διεθνούς συνεργασίας, την προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και την ενίσχυση των δημοκρατικών αρχών σε παγκόσμια κλίμακα. Ο ΟΗΕ προέκυψε ως απάντηση στην αποτυχία της Κοινωνίας των Εθνών και είχε ως στόχο να δημιουργήσει ένα φόρουμ για τον διπλωματικό διάλογο, την πρόληψη των συγκρούσεων και την προώθηση κοινών αξιών μεταξύ των εθνών.

Ο Καταστατικός Χάρτης του ΟΗΕ, που υπογράφηκε στο Σαν Φρανσίσκο το 1945, περιέγραφε τις βασικές αρχές του, δίνοντας έμφαση στην αυτονομία των κρατών μελών, την ειρηνική επίλυση των διαφορών και τη δέσμευση για τα ανθρωπίνια δικαιώματα και τις θεμελιώδεις ελευθερίες. Η ίδρυση εξειδικευμένων φορέων στο πλαίσιο του ΟΗΕ, όπως της Οργάνωσης των Ηνωμένων Εθνών για την Παιδεία την Επιστήμη και τον Πολιτισμό (UNESCO) και του Διεθνούς Ταμείου Επείγουσας Βοήθειας των Ηνωμένων Εθνών για τα Παιδιά (UNICEF), ανέδειξε περαιτέρω την πολύπλευρη προσέγγισή του για την αντιμετώπιση των παγκόσμιων προκλήσεων.

Κατά τη διάρκεια της μεταπολεμικής περιόδου, ο ΟΗΕ διαδραμάτισε καθοριστικό ρόλο στην αντιμετώπιση μιας σειράς παγκόσμιων προκλήσεων και συγκρούσεων. Οι ειρηνευτικές αποστολές του προσπάθησαν να αποτρέψουν και να επιλύσουν τις συγκρούσεις, με αξιοσημείωτες επιτυχίες στην κρίση του Σουέζ (1956) και στην επίλυση της κρίσης των πυραύλων της Κούβας (1962). Επιπλέον, ο ΟΗΕ αναδείχθηκε σε φόρουμ συζητήσεων για την αποαποικιοποίηση, διευκολύνοντας τη μετάβαση στην ανεξαρτησία για πολλά έθνη.

Ωστόσο, οι προσπάθειες του ΟΗΕ για την αντιμετώπιση των συγκρούσεων κατά τη διάρκεια της μεταπολεμικής περιόδου δεν ήταν χωρίς προκλήσεις. Η αντιπαλότητα του Ψυχρού Πολέμου συχνά παραγκωνίζει το Συμβούλιο Ασφαλείας, περιορίζοντας τη δυνατότητά του να αναλαμβάνει αποφασιστική δράση. Ο πόλεμος της Κορέας (1950-1953) και ο πόλεμος του Βιετνάμ (1955-1975) ανέδειξαν την πολυπλοκότητα της διαχείρισης των γεωπολιτικών εντάσεων στα πλαίσια του ΟΗΕ. Επιπλέον, ο οργανισμός δέχθηκε επικρίσεις για την αδυναμία του να αποτρέψει γενοκτονίες, για παράδειγμα αυτές της Ρουάντα (1994) και της Βοσνίας (1995).

Ο ψυχρός πόλεμος και ο ιδεολογικός ανταγωνισμός

Ο Ψυχρός Πόλεμος, που διήρκεσε περίπου από το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου το 1945 έως την κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης το 1991, χαρακτηρίστηκε από έναν έντονο ιδεολογικό ανταγωνισμό μεταξύ της δημοκρατικής Δύσης, με επικεφαλής τις Ηνωμένες Πολιτείες, και της κομμουνιστικής Ανατολής, με επικεφαλής τη Σοβιετική Ένωση. Αυτό το ιδεολογικό χάσμα εκδηλώθηκε μέσω αντικρουόμενων πολιτικών, οικονομικών και κοινωνικών συστημάτων, με κάθε υπερδύναμη να προωθεί το δικό της όραμα διακυβέρνησης και κοινωνικής οργάνωσης.

Η δημοκρατική Δύση, με επικεφαλής τις Ηνωμένες Πολιτείες, υποστήριζε την αρχή των ατομικών ελευθεριών, του καπιταλισμού, της ελεύθερης αγοράς και της δημοκρατικής διακυβέρνησης. Αντίθετα, η κομμουνιστική Ανατολή, υπό την καθοδήγηση της Σοβιετικής Ένωσης, ακολουθούσε τη μαρξιστική-λενινιστική ιδεολογία, υποστηρίζοντας την κρατική ιδιοκτησία των μέσων παραγωγής και μια κεντρικά σχεδιασμένη οικονομία, στοχεύοντας φαινομενικά σε μια αταξική κοινωνία.

Αυτός ο ιδεολογικός ανταγωνισμός επεκτάθηκε πέρα από τον οικονομικό και πολιτικό τομέα, διαμορφώνοντας το γεωπολιτικό σκηνικό. Οι Ηνωμένες Πολιτείες και η Σοβιετική Ένωση επιδόθηκαν σε έναν αγώνα επιρροής σε παγκόσμιο επίπεδο, με την κάθε πλευρά να επιδιώκει να επεκτείνει τη σφαίρα ιδεολογικής και πολιτικής επιρροής της. Οι πόλεμοι δι' αντιπροσώπων, όπως ο πόλεμος της Κορέας (1950-1953) και ο πόλεμος του Βιετνάμ (1955-1975), αποτέλεσαν παράδειγμα των γεωπολιτικών διαστάσεων του Ψυχρού Πολέμου, όπου δημοκρατικά και απολυταρχικά συστήματα συγκρούονταν έμμεσα.

Ο Ψυχρός Πόλεμος τροφοδότησε επίσης τον ανταγωνισμό όσον αφορά τις κοινωνικές αξίες και τα μοντέλα διακυβέρνησης. Οι δύο πλευρές προσπάθησαν να προβάλουν τα δυνατά σημεία των αντίστοιχων συστημάτων τους, τονίζοντας τα επιτεύγματα της οικονομικής ευημερίας, των τεχνολογικών εξελίξεων και της κοινωνικής προόδου. Η ιδεολογική αντιπαράθεση δεν επηρέασε μόνο τις διεθνείς σχέσεις, αλλά είχε επίσης βαθύ αντίκτυπο στις εσωτερικές πολιτικές και τις δομές διακυβέρνησης πολλών χωρών.

Προώθηση και ανάσχεση των δημοκρατικών θεσμών

Τα δημοκρατικά έθνη, και ιδιαίτερα οι Ηνωμένες Πολιτείες, εφάρμοσαν διάφορες στρατηγικές για την προώθηση της δημοκρατικής διακυβέρνησης σε παγκόσμιο επίπεδο κατά τη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου. Πρωτοβουλίες όπως το Δόγμα Τρούμαν και το Σχέδιο Μάρσαλ αποσκοπούσαν στην παροχή οικονομικής βοήθειας και υποστήριξης σε έθνη που αντιστέκονταν στον κομμουνισμό, στην προώθηση της πολιτικής σταθερότητας και στην ενθάρρυνση της υιοθέτησης δημοκρατικών θεσμών. Η δημιουργία οργανισμών όπως το Εθνικό Ίδρυμα για τη Δημοκρατία (National Endowment for Democracy - NED) το 1983 αποτέλεσε ακόμη ένα παράδειγμα της δέσμευσης για προώθηση της δημοκρατίας μέσω μη κυβερνητικών φορέων. Οι στρατηγικές αυτές ήταν συχνά πολύπλευρες, περιλαμβάνοντας οικονομική βοήθεια, προγράμματα πολιτιστικών ανταλλαγών και διπλωματικές προσπάθειες.

Από την άλλη, η Σοβιετική Ένωση ακολούθησε πολιτικές ανάσχεσης της εξάπλωσης της δημοκρατίας και του καπιταλισμού. Η σύναψη του Συμφώνου της Βαρσοβίας το 1955, μιας στρατιωτικής συμμαχίας μεταξύ κομμουνιστικών κρατών, είχε στόχο να αντισταθμίσει την επιρροή του NATO και να αποτρέψει την εξάπλωση των δημοκρατικών ιδεωδών. Η Σοβιετική Ένωση επιδόθηκε επίσης στην υποστήριξη αυταρχικών καθεστώτων που ευθυγραμμίζονταν με την κομμουνιστική ιδεολογία της, παρέχοντας συχνά στρατιωτική και οικονομική βοήθεια για να διατηρήσει την επιρροή της.

Συμπεράσματα

Η εποχή μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο σηματοδότησε μια παγκόσμια στροφή προς τη δημοκρατία, η οποία τροφοδοτήθηκε από την απόρριψη των απολυταρχικών ιδεολογιών και την επιθυμία για αυτοδιάθεση και προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η έντονη αντιπαλότητα του Ψυχρού Πολέμου μεταξύ της δημοκρατικής Δύσης, με επικεφαλής τις Ηνωμένες Πολιτείες, και της κομμουνιστικής Ανατολής, με επικεφαλής τη Σοβιετική Ένωση, καθόρισε το γεωπολιτικό τοπίο. Οι στρατηγικές της μεταπολεμικής ανασυγκρότησης, η ίδρυση των Ηνωμένων Εθνών και ο ιδεολογικός ανταγωνισμός κατά τη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου επηρέασαν την παγκόσμια εξάπλωση των δημοκρατικών ιδεωδών. Η περίπλοκη δυναμική αυτής της περιόδου, από την περίοδο πριν από τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο έως τις στρατηγικές προώθησης αλλά και ανάσχεσης της δημοκρατίας, συνεχίζει να διαμορφώνει τις τρέχουσες συζητήσεις για τη διακυβέρνηση και τις διεθνείς σχέσεις (Gaddis 2005, Ηνωμένα Έθνη, Kaplan 1999).

Εισαγωγή

Ο Ψυχρός Πόλεμος, ο οποίος διήρκεσε από το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου έως τις αρχές της δεκαετίας του 1990, χώρισε τον κόσμο σε δύο ιδεολογικά στρατόπεδα, κύριο χαρακτηριστικό των οποίων ήταν τα αντικρουόμενα οράματα του καπιταλισμού και του κομμουνισμού, των δημοκρατικών και των απολυταρχικών μοντέλων διακυβέρνησης. Η αντιπαλότητα μεταξύ των Ηνωμένων Πολιτειών και της Σοβιετικής Ένωσης διαμόρφωσε την παγκόσμια πολιτική σκηνή, οδηγώντας στην εμφάνιση συμμαχιών, πολέμων δι' αντιπροσώπων και στη διάδοση των πυρηνικών όπλων. Αυτό το δίπολο όχι μόνο καθόρισε τις διεθνείς σχέσεις, αλλά επηρέασε και την εσωτερική πολιτική των κρατών, με πολλές χώρες να συντάσσονται είτε με το δυτικό μπλοκ υπό την ηγεσία των Ηνωμένων Πολιτειών είτε με το ανατολικό μπλοκ υπό τη σοβιετική ηγεμονία. Ωστόσο, η κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης και του Ανατολικού Μπλοκ στα τέλη της δεκαετίας του 1980 και στις αρχές της δεκαετίας του 1990 σηματοδότησε το τέλος της εποχής του Ψυχρού Πολέμου, εγκαινιάζοντας μια νέα εποχή γεωπολιτικών ανακατατάξεων και μετασχηματιστικών αλλαγών. Με τη διάλυση της δυαδικής παγκόσμιας τάξης πραγμάτων, τα πρώην αυταρχικά καθεστώτα είχαν ενώπιόν τους νέες ευκαιρίες για πολιτικό άνοιγμα και εκδημοκρατισμό. Αυτή η κομβική στιγμή στην ιστορία δημιούργησε τις προϋποθέσεις για ένα κύμα διαδικασιών εκδημοκρατισμού σε ολόκληρο τον κόσμο, καθώς οι χώρες άδραξαν την ευκαιρία να απελευθερωθούν από αυταρχικά καθεστώτα και να υιοθετήσουν δημοκρατικές αρχές διακυβέρνησης.

Κινήματα εκδημοκρατισμού και προκλήσεις

Μετά την ιδεολογική κατάρρευση του κομμουνισμού ακολούθησε μια ατμόσφαιρα θριάμβου στη Δύση. Σε μια διάσημη δήλωση, ο Francis Fukuyama διακήρυξε ότι η ιστορία είχε τελειώσει οριστικά με την καθολική νίκη της δυτικής φιλελεύθερης δημοκρατίας και την εδραίωσή της ως τελικής μορφής διακυβέρνησης. Σίγουρα, η μετά τον Ψυχρό Πόλεμο εποχή προσέφερε μια μοναδική ιστορική ευκαιρία για την επέκταση της δημοκρατίας σε όλο τον κόσμο, και επτά χρόνια μετά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου περισσότεροι άνθρωποι ζούσαν υπό καθεστώς δημοκρατίας παρά δικτατορίας (118 από τις 193 χώρες του κόσμου θεωρούνταν δημοκρατικές). Ωστόσο, παρά την αρχική πρόοδο, πολλές νέες δημοκρατίες αντιμετώπισαν προκλήσεις, όπως αδύναμους θεσμούς, πολιτική πόλωση και την κληρονομιά της απολυταρχικής διακυβέρνησης. Ο επιτυχής εκδημοκρατισμός απαιτούσε περισσότερα από την απλή διεξαγωγή εκλογών – απαιτούσε επίσης την οικοδόμηση ισχυρών θεσμών, την προώθηση μιας κουλτούρας πολιτικής συμμετοχής και τη διασφάλιση του κράτους δικαίου.

Επομένως, για μεγάλο μέρος του κόσμου, συμπεριλαμβανομένων των περιοχών που ακόμη εκδημοκρατίζονται, το «τέλος της ιστορίας» δεν έχει ακόμη φτάσει. Σε όλο τον κόσμο, εξακολουθούν να υπάρχουν διαφωνίες σχετικά με τη σωστή οργάνωση του

κράτους και τον βαθμό επέμβασης της κρατικής εξουσίας στην κατανομή των αγαθών, των υπηρεσιών και των αξιών σε ολόκληρη την κοινωνία.

Οι διαδικασίες εκδημοκρατισμού των διάφορων περιοχών ποικίλλουν λόγω πολιτιστικών, ιστορικών και γεωπολιτικών παραγόντων. Αν και ήδη πριν από το τέλος του Ψυχρού Πολέμου υπήρχαν τάσεις εκδημοκρατισμού σε πολλά μέρη του κόσμου, και από το 1973 παρατηρήθηκε σχεδόν κάθετη αύξηση των διαδικασιών εκδημοκρατισμού σε όλο τον κόσμο, παρατηρήθηκαν σημαντικές διαφορές μεταξύ των διάφορων περιοχών, αλλά και πολλές φορές εντός της ίδιας περιοχής. Οι θετικές αλλαγές πραγματοποιήθηκαν σε «κύματα», π.χ. η μετάβαση της Λατινικής Αμερικής στη δημοκρατία (τέλη της δεκαετίας του 1970 και αρχές της δεκαετίας του 1980) και εκείνες που έλαβαν χώρα μετά την πτώση του τείχους του Βερολίνου και την κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης. Για τις αρνητικές αλλαγές είναι πιο δύσκολο να μιλήσουμε για «κύματα», αν και είναι σαφές ότι ορισμένες περιοχές είδαν την ελευθερία τους να χάνεται σε μεγαλύτερο βαθμό από άλλες. Για παράδειγμα, το 1994, η Υποσαχάρια Αφρική (Μπουρούντι, Νιγηρία, Αγκόλα, Μμποτσουάνα, Κομόρες, Κονγκό, Κένυα, Σενεγάλη, Ζάμπια) και η Νότια Κεντρική Ασία (Αφγανιστάν, Αζερμπαϊτζάν, Κιργιζία, Νεπάλ, Τατζικιστάν, Ουζμπεκιστάν) ήταν οι περιοχές με τη μεγαλύτερη συρρίκνωση ελευθεριών, σύμφωνα με το Freedom House, το οποίο αξιολογεί την πρόσβαση των ανθρώπων στα πολιτικά δικαιώματα και τις πολιτικές ελευθερίες σε 210 χώρες και επικράτειες μέσω της ετήσιας έκθεσής του Freedom in the World. Ένα χρόνο πριν, το 1993, η αλλαγή ήταν πιο ευρεία γεωγραφικά (Τατζικιστάν, Αλγερία και Περού).

Στη σύγχρονη εποχή, οι διαδικασίες εκδημοκρατισμού συνεχίζουν να εκτυλίσσονται σε διάφορα μέρη του κόσμου, αν και με πιο σύνθετο και ποικιλόμορφο τρόπο. Ενώ η περίοδος αμέσως μετά τον Ψυχρό Πόλεμο συνοδεύτηκε από ένα κύμα μεταβάσεων από την απολυταρχική διακυβέρνηση στη δημοκρατία, τα επόμενα χρόνια σημειώθηκε τόσο πρόοδος όσο και οπισθοδρόμηση στην εδραίωση της δημοκρατικής διακυβέρνησης. Μια αξιοσημείωτη τάση ήταν η άνοδος των υβριδικών καθεστώτων, τα οποία συνδυάζουν δημοκρατικά και απολυταρχικά στοιχεία, θολώνοντας τα όρια μεταξύ των δύο συστημάτων. Σε ορισμένες περιπτώσεις, οι απολυταρχικοί ηγέτες έχουν προσαρμοστεί στους δημοκρατικούς κανόνες και θεσμούς, διατηρώντας παράλληλα τον αυστηρό έλεγχο της πολιτικής εξουσίας και καταστέλλοντας τις αντίθετες απόψεις. Επιπλέον, η εξάπλωση των ψηφιακών τεχνολογιών και των μέσων κοινωνικής δικτύωσης έχει μετασχηματίσει το τοπίο της πολιτικής συμμετοχής και του ακτιβισμού, δίνοντας τη δυνατότητα στους πολίτες να κινητοποιούνται και να οργανώνουν διαμαρτυρίες, εκστρατείες και κινήματα για πολιτική αλλαγή. Ωστόσο, οι ίδιες αυτές τεχνολογίες έχουν επίσης αξιοποιηθεί από απολυταρχικά καθεστώτα για την καταστολή της αντιπολίτευσης, τη διάδοση παραπληροφόρησης και την υπονόμευση των δημοκρατικών διαδικασιών. Επιπλέον, η επανεμφάνιση λαϊκιστών ηγετών και εθνικιστικών κινήματων σε πολλές δημοκρατίες έχει τροφοδοτήσει την πόλωση, την ξеноφοβία και τις επιθέσεις στους δημοκρατικούς θεσμούς και κανόνες. Υπό το πρίσμα αυτών των προκλήσεων, ο σύγχρονος εκδημοκρατισμός απαιτεί καινοτόμες προσεγγίσεις και συντονισμένες προσπάθειες για την αντιμετώπιση των απειλών κατά της δημοκρατίας και την προώθηση των αρχών της ελευθερίας, της ισότητας και της δικαιοσύνης για όλους.

Ο αντίκτυπος της δημοκρατίας στην ανθρώπινη ευημερία και ανάπτυξη

Οι μελετητές και οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής έχουν προσπαθήσει να εξακριβώσουν κατά πόσο η δημοκρατία έχει ή όχι θετικό αντίκτυπο σε βασικούς τομείς της ανθρώπινης ευημερίας, όπως ο εκσυγχρονισμός, η οικονομική πρόοδος και η ανθρώπινη εξέλιξη. Αν και δεν είναι σαφές ότι οι δημοκρατίες παράγουν καλύτερα αποτελέσματα από τα μη δημοκρατικά καθεστώτα όσον αφορά αυτές τις μεταβλητές, δεν υπάρχει αμφιβολία ότι υπάρχει πολύ ισχυρή συσχέτιση.

Κατά το δεύτερο μισό του 20^{ου} αιώνα, μια από τις πιο ενδιαφέρουσες συζητήσεις στην πολιτική επιστήμη αφορούσε, και εξακολουθεί να αφορά, τη σχέση μεταξύ οικονομικής ανάπτυξης και δημοκρατίας. Αν και πολλοί μελετητές, όπως ο Mills, ο Marx και ο Tocqueville, εξέτασαν αυτή τη σχέση, μόλις στα τέλη της δεκαετίας του '50 – με τον Lerner (1958) και τον Lipset (1959) – το θέμα αυτό έλαβε πλήρη προσοχή. Ήταν τότε που ο Lipset έγραψε ότι «όσο πιο εύπορη είναι μια χώρα από οικονομική άποψη, τόσο μεγαλύτερες είναι οι πιθανότητες να διατηρήσει μια δημοκρατική κυβέρνηση», μια φράση που έγραψε ιστορία και την οποία ο O'Donnell, είκοσι χρόνια αργότερα, αποκάλεσε «εξίσωση της αισιοδοξίας» (1979). Αυτή η «εξίσωση της αισιοδοξίας» βασίστηκε στην πεποίθηση ότι ο εκσυγχρονισμός (δηλαδή η οικονομική ανάπτυξη, η άνοδος των επικοινωνιών και τα υψηλότερα επίπεδα εκπαίδευσης) τείνουν να παράγουν μετριοπαθείς τάσεις στην κοινωνία και, κατά συνέπεια, πιο μετριοπαθείς κατώτερες και ανώτερες τάξεις, καθώς και μια διευρυμένη μεσαία τάξη. Αυτό το πλαίσιο τείνει να δημιουργεί ένα καλύτερο έδαφος για τη διατήρηση της δημοκρατίας. Έκτοτε, οι μελετητές έχουν συζητήσει ποια είναι η κατεύθυνση της επιρροής στη σχέση μεταξύ δημοκρατίας και ανάπτυξης – είναι οι πιο ανεπτυγμένες και ευημερούσες κοινωνίες πιο δεκτικές στην εγκαθίδρυση δημοκρατικών καθεστώτων ή τα δημοκρατικά μοντέλα διακυβέρνησης έχουν θετική επίδραση στην οικονομία και τη γενικότερη κοινωνική ευημερία;

Πρόσφατες μελέτες υποστηρίζουν ότι υπάρχει θετικός συσχετισμός μεταξύ της ανθρώπινης ανάπτυξης και της δημοκρατίας, επισημαίνοντας ότι η οικονομική ανάπτυξη είναι συνέπεια της εδραίωσης αποτελεσματικών δημοκρατικών μοντέλων διακυβέρνησης. Χρησιμοποιώντας τη Λατινική Αμερική ως αφετηρία για την ανάλυσή τους, οι Altman και Castiglioni (2003) έδειξαν όχι μόνο ότι οι δημοκρατίες είναι καλύτερες από τις μη δημοκρατίες όσον αφορά την παραγωγή πλούτου (κατά κεφαλήν ΑΕΠ), αλλά και ότι οι διαφορές στον βαθμό εκδημοκρατισμού έχουν επίσης σημαντικό αντίκτυπο στην ανθρώπινη ανάπτυξη, και συγκεκριμένα στη βρεφική θνησιμότητα, τον αναλφαριθμητισμό και το προσδόκιμο ζωής. Με άλλα λόγια, όσο πιο δημοκρατικό είναι ένα καθεστώς στο φάσμα από την πλήρη απολυταρχία έως την απόλυτη δημοκρατία, τόσο καλύτερες είναι οι επιδόσεις του όσον αφορά την ανάπτυξη. Επομένως, η έρευνα δείχνει ότι υπάρχει άμεσος, θετικός συσχετισμός μεταξύ της ποιότητας της δημοκρατίας και της ανθρώπινης ανάπτυξης.

Κάτι που αξίζει να σημειωθεί είναι ότι η ποιότητα της δημοκρατίας διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στην ανθρώπινη ανάπτυξη. Οι δημοκρατίες που πραγματώνουν τα πολιτικά και πολιτικά δικαιώματα στον μέγιστο δυνατό βαθμό, έχουν περισσότερες πιθανότητες ανθρώπινης ανάπτυξης από τις «περιορισμένες δημοκρατίες» ή τις «εκλογικές δημοκρατίες» (Diamond 2003). Επομένως, έχει σημασία να υπάρχει ένα δημοκρατικό καθεστώς, αλλά το σημαντικότερο είναι να υπάρχει ένα «καλό» δημοκρατικό καθεστώς. Σήμερα, πολλές χώρες πληρούν τις ελάχιστες εκλογικές και διαδικαστικές προϋποθέσεις για να θεωρηθούν δημοκρατίες. Ένα μεγάλο μέρος αυτών των χωρών, ωστόσο, εξακολουθεί να απέχει πολύ από τη δημοκρατία υψηλής ποιότητας. Συνεπώς, η εξάλειψη σημαντικών περιορισμών στη συμμετοχή, τον ανταγωνισμό και τις πολιτικές ελευθερίες (Mainwaring 1999) φαίνεται να είναι ζωτικής σημασίας για την προώθηση της ανθρώπινης ανάπτυξης.

Δημοκρατία και ανθρώπινα δικαιώματα

Η δημοκρατία και τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι άρρηκτα συνδεδεμένα, αφού η δημοκρατία παρέχει το θεσμικό πλαίσιο και τους μηχανισμούς που είναι απαραίτητοι για την προστασία και την προώθησή τους. Σε μια δημοκρατική κοινωνία, οι πολίτες έχουν το δικαίωμα να συμμετέχουν στις πολιτικές διαδικασίες, να εκφράζουν ελεύθερα την άποψή τους και να καθιστούν τις κυβερνήσεις τους υπόλογες μέσω ελεύθερων και δίκαιων εκλογών. Αυτές οι δημοκρατικές αρχές είναι απαραίτητες για τη διασφάλιση των θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένων των δικαιωμάτων της ελευθερίας του λόγου, του συνέρχεσθαι και του συνεταιρίζεσθαι. Επιπλέον, η δημοκρατία διασφαλίζει ότι η εκτελεστική εξουσία ελέγχεται από το κράτος δικαίου και τους ανεξάρτητους θεσμούς, αποτρέποντας την κατάχρηση εξουσίας και προστατεύοντας τα άτομα από τις διακρίσεις, την καταπίεση και τη βία. Από την άλλη, ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων είναι αναπόσπαστο στοιχείο της δημοκρατίας, καθώς διασφαλίζει ότι όλοι οι πολίτες, ανεξάρτητα από τη φυλή, τη θρησκεία, το φύλο ή τις πολιτικές πεποιθήσεις τους, αντιμετωπίζονται με αξιοπρέπεια και ισότητα ενώπιον του νόμου. Επομένως, η δημοκρατία και τα ανθρώπινα δικαιώματα ενισχύουν το ένα το άλλο, δημιουργώντας έναν ενάρετο κύκλο όπου η προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ενισχύει τη δημοκρατία και όπου η δημοκρατία, με τη σειρά της, υποστηρίζει και προωθεί τα δικαιώματα όλων των ανθρώπων.

Ο ρόλος του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών

Ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών διαδραματίζει κρίσιμο ρόλο στην προώθηση της δημοκρατικής διακυβέρνησης και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων παγκοσμίως μέσω διάφορων μηχανισμών και πρωτοβουλιών. Ως φόρουμ διεθνούς συνεργασίας και διαλόγου, ο ΟΗΕ διευκολύνει τις πολυμερείς προσπάθειες για τη στήριξη των δημοκρατικών μεταβάσεων, την ενίσχυση των εκλογικών συστημάτων και την προώθηση της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ και εξειδικευμένοι οργανισμοί, όπως το Πρόγραμμα Ανάπτυξης του ΟΗΕ (UNDP)

και το Γραφείο του Υπατου Αρμοστή για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (OHCHR), παρέχουν τεχνική βοήθεια, υποστήριξη για την ανάπτυξη ικανοτήτων και δράσεις συνηγορίας για την προώθηση των δημοκρατικών αρχών και θεσμών. Επιπλέον, το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ μπορεί να εγκρίνει ειρηνευτικές αποστολές ή να επιβάλει κυρώσεις για την αντιμετώπιση απειλών κατά της δημοκρατίας και την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε περιοχές που πλήττονται από συγκρούσεις. Ωστόσο, η αποτελεσματικότητα του ΟΗΕ σε αυτές τις προσπάθειες συχνά παρεμποδίζεται από διάφορες προκλήσεις και επικριτική στάση.

Οι επικριτές υποστηρίζουν ότι οι διαδικασίες λήψης αποφάσεων του ΟΗΕ είναι αργές, γραφειοκρατικές και συχνά παρεμποδίζονται από γεωπολιτικούς ανταγωνισμούς μεταξύ των κρατών μελών. Επιπλέον, η έλλειψη μηχανισμών επιβολής και το δικαίωμα βέτο που ασκούν τα μόνιμα μέλη του Συμβουλίου Ασφαλείας μπορεί να εμποδίσει την ικανότητα του ΟΗΕ να αναλάβει αποφασιστική δράση σε περιπτώσεις παραβίασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ή δημοκρατικής υποβάθμισης. Επιπλέον, η άνιση κατανομή της εξουσίας και των πόρων εντός του συστήματος του ΟΗΕ, καθώς και οι ισχυρισμοί για παραπτώματα και διαφθορά στους φορείς του ΟΗΕ, υπονομεύουν την αξιοπιστία και την αποτελεσματικότητά του στην προώθηση της δημοκρατίας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε παγκόσμια κλίμακα. Παρά τις επικρίσεις αυτές, ο ΟΗΕ παραμένει απαραίτητος παράγοντας για την προώθηση της δημοκρατικής διακυβέρνησης και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και οι προσπάθειες για τη μεταρρύθμιση και την ισχυροποίηση των μηχανισμών του είναι απαραίτητες για την ενίσχυση της αποτελεσματικότητάς του στην αντιμετώπιση των πολύπλοκων προκλήσεων που αντιμετωπίζει ο σύγχρονος κόσμος.

Ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην προώθηση της δημοκρατίας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων τόσο εντός όσο και εκτός των κρατών μελών της. Βασισμένη στις αρχές της δημοκρατίας, του κράτους δικαίου και του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, η ΕΕ έχει καταστήσει την προώθηση αυτών των αξιών κεντρικό πυλώνα της εξωτερικής της πολιτικής και των εξωτερικών της σχέσεων. Εντός των συνόρων της, η ΕΕ έχει εφαρμόσει μηχανισμούς για τη διασφάλιση της δημοκρατικής διακυβέρνησης και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένης της τακτικής παρακολούθησης και αξιολόγησης της συμμόρφωσης των κρατών μελών με τους δημοκρατικούς κανόνες και τα θεμελιώδη δικαιώματα. Επιπλέον, παρέχει οικονομική και τεχνική βοήθεια για τη στήριξη των δημοκρατικών μεταρρυθμίσεων, την ενίσχυση των οργάνωσης της κοινωνίας των πολιτών και την αύξηση της ικανότητας των θεσμικών οργάνων να τηρούν τα πρότυπα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Εκτός των συνόρων της, η ΕΕ καταβάλλει διπλωματικές προσπάθειες, δημιουργεί αναπτυξιακές συνεργασίες και στηρίζει πρωτοβουλίες για την οικοδόμηση της δημοκρατίας σε χώρες-εταίρους σε όλο τον κόσμο. Μέσω πρωτοβουλιών όπως το Ευρωπαϊκό Μέσο για τη Δημοκρατία και τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (EIDHR) και η Ευρωπαϊκή Πολιτική Γειτονίας (ENP), η ΕΕ εργάζεται για την προώθηση της δημοκρατικής διακυβέρνησης, την ενίσχυση του

κράτους δικαίου και την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε περιοχές που αντιμετωπίζουν πολιτική αστάθεια, συγκρούσεις και απολυταρχική διακυβέρνηση. Αν και οι προσπάθειες της ΕΕ συνοδεύονται από προκλήσεις και περιορισμούς, η δέσμευσή της για την προώθηση της δημοκρατίας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων υπογραμμίζει τον ρόλο της ως παγκόσμιου υπέρμαχου αυτών των θεμελιωδών αρχών.

Σύγχρονες προκλήσεις και μελλοντικές προοπτικές

Στη σύγχρονη εποχή, η δημοκρατία αντιμετωπίζει πολυάριθμες προκλήσεις που απειλούν τη σταθερότητα και την αποτελεσματικότητά της. Ένα από τα πιο πιεστικά προβλήματα είναι η διαρκής απειλή της τρομοκρατίας, η οποία όχι μόνο αποτελεί άμεσο κίνδυνο για την ασφάλεια των πολιτών, αλλά υπονομεύει επίσης τις δημοκρατικές αξίες, όπως την ελευθερία της έκφρασης και τις πολιτικές ελευθερίες. Η άνοδος των εξτρεμιστικών ιδεολογιών και των παρακρατικών οργανώσεων έχει οδηγήσει σε εξάπλωση των τρομοκρατικών επιθέσεων σε όλο τον κόσμο, θέτοντας σε δοκιμασία την ανθεκτικότητα των δημοκρατικών θεσμών και κοινωνιών. Επιπλέον, οι συνεχιζόμενες συγκρούσεις και οι γεωπολιτικές εντάσεις επιδεινώνουν τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει η δημοκρατία, καθώς τροφοδοτούν την αστάθεια, τον εκτοπισμό και τις ανθρωπιστικές κρίσεις. Σε περιοχές που μαστίζονται από παρατεταμένες συγκρούσεις, όπως η Μέση Ανατολή και τμήματα της Αφρικής, η δημοκρατική διακυβέρνηση συχνά υπονομεύεται από τους αδύναμους κρατικούς θεσμούς, τη διαφθορά και την επιρροή των ένοπλων ομάδων. Ακόμη, η εμφάνιση νέων απειλών, όπως ο κυβερνοπόλεμος, οι εκστρατείες παραπληροφόρησης και ο υβριδικός πόλεμος, αποτελεί πρωτοφανή πρόκληση για τις δημοκρατικές κοινωνίες, οι οποίες προσπαθούν να διαφυλάξουν τις εκλογικές τους διαδικασίες, τις ψηφιακές τους υποδομές και την εθνική τους ασφάλεια. Η αντιμετώπιση αυτών των πολύπλευρων προκλήσεων απαιτεί συντονισμένες προσπάθειες από τις κυβερνήσεις, την κοινωνία των πολιτών και τους διεθνείς φορείς για την προάσπιση των δημοκρατικών αρχών, την προώθηση της ειρήνης και την καταπολέμηση του εξτρεισμού σε όλες του τις μορφές.

Συμπεράσματα και συστάσεις

Για την προώθηση της δημοκρατίας σε ολόκληρη την υφήλιο, απαιτούνται συντονισμένες προσπάθειες για την ενίσχυση των θεσμών, την προώθηση της συμμετοχής των πολιτών και την προάσπιση των δημοκρατικών αξιών. Η επένδυση στην ανάπτυξη ισχυρών δημοκρατικών θεσμών, συμπεριλαμβανομένων των ανεξάρτητων δικαστηρίων, των ελεύθερων και δίκαιων εκλογικών συστημάτων και των κυβερνητικών οργάνων απόδοσης ευθυνών, είναι ζωτικής σημασίας για τη διασφάλιση του κράτους δικαίου και την προστασία των δικαιωμάτων των πολιτών. Επιπλέον, η προώθηση της πολιτικής εκπαίδευσης και των πρωτοβουλιών ενδυνάμωσης της κοινωνίας των πολιτών μπορεί να ενδυναμώσει τους πολίτες να συμμετέχουν ενεργά στη δημοκρατική διαδικασία, να καθιστούν τις κυβερνήσεις τους υπόλογες και να υπερασπίζονται τη θετική αλλαγή. Επιπρόσθετα, η προώθηση του

συμπεριληπτικού πολιτικού διαλόγου και των διαδικασιών συμφιλίωσης είναι απαραίτητη για την επίτευξη συναίνεσης, την επίλυση των συγκρούσεων και τη γεφύρωση των διαχωριστικών γραμμών εντός των κοινωνιών. Ακόμη, η διεθνής συνεργασία και η υποστήριξη της δημοκρατικής διακυβέρνησης, συμπεριλαμβανομένης της εξωτερικής βοήθειας, της τεχνικής υποστήριξης και της διπλωματικής πίεσης στα απολυταρχικά καθεστώτα, μπορεί να συμβάλει στην ενθάρρυνση των δημοκρατικών μεταβάσεων και στην ενίσχυση των δημοκρατικών κανόνων και προτύπων σε παγκόσμια κλίμακα. Η υιοθέτηση ψηφιακών καινοτομιών και η αξιοποίηση της τεχνολογίας για την ενίσχυση της διαφάνειας, της απόδοσης ευθυνών και της συμμετοχής των πολιτών στις διαδικασίες διακυβέρνησης μπορούν επίσης να ενισχύσουν τους δημοκρατικούς θεσμούς και πρακτικές στην ψηφιακή εποχή. Σε τελική ανάλυση, η προώθηση της δημοκρατίας απαιτεί μια ολοκληρωμένη προσέγγιση που αντιμετωπίζει τα βαθύτερα αίτια των δημοκρατικών κενών, ενδυναμώνει τους πολίτες και οικοδομεί ανθεκτικούς δημοκρατικούς θεσμούς, ικανούς να αντέχουν στις εσωτερικές και εξωτερικές προκλήσεις.

Αναφορές

Έρευνα πεδίου

- Al Jazeera. (2023, September 3). *Police arrest 20 in Cyprus as anti-migrant violence spreads*. <https://www.aljazeera.com/news/2023/9/3/over-a-dozen-arrested-in-cyprus-as-anti-migrant-violence-spreads>
- Stephan, L. (2023, September 27). *Migrants in Cyprus fear fresh violence after a wave of racist far-right attacks*. Le Monde.fr. https://www.lemonde.fr/en/immigration/article/2023/09/27/migrants-in-cyprus-fear-fresh-violence-after-a-wave-of-racist-far-right-attacks_6140445_144.html
- Amnesty International, *Cyprus: Authorities must protect migrants and refugees from racist attacks*. <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2023/09/cyprus-authorities-must-protect-migrants-and-refugees-from-racist-attacks/>
- (update) *far-right mob attacks migrants, journalists in Limassol anti-immigration demo [photos]*. incypruscom. (2023, September 1). <https://in-cyprus.philenews.com/local/update-far-right-mob-attacks-migrants-journalists-in-limassol-anti-immigration-demo-photos/>
- Kambas, M. (2023, September). *Cyprus police make more arrests in racism-fuelled violence* / reuters. REUTERS. <https://www.reuters.com/world/europe/cyprus-police-make-more-arrests-racism-fuelled-violence-2023-09-03/>
- Teodosieva, D. (2024, April). *Violence videos: Youths attack migrants in Sofia*. BTV. <https://btvnovinite.bg/predavania/tazi-sutrin/klipove-s-nasilie-mladezhi-napadat-migranti-v-sofija.html>

O'Sullivan, C. (2024, April 8). *Asylum seeker taken to hospital after Dublin assault*. RTE.ie.
<https://www.rte.ie/news/dublin/2024/0408/1442430-dublin-assault/>

Surve, A. (2020, January 9). *Woman left injured and bloodied after horrific racist attack in south Dublin*. Irish Mirror.
<https://www.irishmirror.ie/news/irish-news/woman-left-injured-bloodied-after-21248431>

Portugal Decoded. (2024, May 10). *Friday Briefing: We need to talk about*. Retrieved from <https://portugaldecoded.substack.com/p/friday-briefing-we-need-to-talk-about>

Our Portugal Journey. (2024, May 16). *Race discrimination in Portugal*. Retrieved from <https://www.ourportugaljourney.com/p/race-discrimination-in-portugal>

The Portugal News. (2024, May 7). *AIMA workers will not be scapegoats for migrant attacks*. Retrieved from <https://www.theportugalnews.com/news/2024-05-07/aima-workers-will-not-be-scape-goats-for-migrant-attacks/88600>

Nijeryalı Festus Okey davasında 14 yıl sonra karar: Sanık polise 16 yıl 8 ay hapis cezası. (2021a, March 17). Euronews.
<https://tr.euronews.com/2021/03/17/nijeryal-festus-okey-davas-nda-14-y-l-sonra-kar-ar-san-k-polise-16-y-l-8-ay-hapis-cezas>

Estonian world. (2021). *Racist Estonian online groups depict black people*. [online] Available at:
<https://estonianworld.com/life/racist-estonian-online-groups-depict-black-people-with-a-noose-around-their-neck/> [Accessed 03 June 2024]

Βιβλιογραφική έρευνα

Αρχαίες ρίζες (5^{ος} – 4^{ος} αιώνας π.Χ.)

1. A&E Television Networks. (2018, August). *Ancient greek democracy - Athenian, definition, modern*. History.com.
<https://www.history.com/topics/ancient-greece/ancient-greece-democracy#section1>
2. Cartwright, M. (2016, April 4). *Cleisthenes*. World History Encyclopedia.
<https://www.worldhistory.org/Cleisthenes/>
3. Cartwright, M. (2018, April 03). *Athenian Democracy*. World History Encyclopedia. Retrieved from https://www.worldhistory.org/Athenian_Democracy/
4. Christopher W. Blackwell, "Athenian Democracy: a brief overview," in Adriaan Lanni, ed., "Athenian Law in its Democratic Context" (*Center for Hellenic Studies On-line Discussion Series*). Republished in C.W. Blackwell, ed., *Dēmos: Classical Athenian Democracy* (A. Mahoney and R. Scaife, edd., *The Stoa: a consortium for electronic publication in the humanities* [www.stoa.org]) edition of February 28, 2003. Contact: cwb@stoa.org.

5. Christopher W. Blackwell, "The Development of Athenian Democracy," in Adriaan Lanni, ed., "Athenian Law in its Democratic Context" (*Center for Hellenic Studies On-line Discussion Series*). Republished in C.W. Blackwell, ed., *Dēmos: Classical Athenian Democracy* (A. Mahoney and R. Scaife, edd., *The Stoa: a consortium for electronic publication in the humanities* [www.stoa.org]) edition of January 24, 2003
6. *Democracy - Manual for Human Rights Education with young people* - www.coe.int. Manual for Human Rights Education with Young people. (n.d.). <https://www.coe.int/en/web/compass/democracy>
7. Gish, D.A. (2014). Athenian Democracy. In *The Encyclopedia of Political Thought*, M.T. Gibbons (Ed.). <https://doi.org/10.1002/9781118474396.wbept0057>
8. Kiss, T. (2023, September 19). *Athenian democracy: History, functions and characteristics*. Encyclopedia of Humanities. <https://humanidades.com/en/athenian-democracy/>
9. Little, B. (2021, August). *How democracy developed in Ancient Greece*. HISTORY. <https://www.history.com/news/ancient-greece-democracy-origins>
10. National Geographic society. (n.d.). *Democracy (ancient greece)*. Education. <https://education.nationalgeographic.org/resource/democracy-ancient-greece/>
11. Tangian, A. (2020). Analytical theory of democracy. *Studies in Choice and Welfare*. <https://doi.org/10.1007/978-3-030-39691-6>

Μεσαίωνας και Αναγέννηση (5^{ος} – 15^{ος} αιώνας)

1. Barraclough, G. (1940). *Law and Legislation in Medieval England*. LQ Rev., 56, 75.
2. Cohn Jr, S. K. (2022). *Popular Protest and Ideals of Democracy in Late Renaissance Italy*. Oxford University Press.
3. Downing, B. (2020). *The military revolution and political change: Origins of democracy and autocracy in early modern Europe*. Princeton University Press.
4. Held, D. (1995). *Democracy and the global order: From the modern state to cosmopolitan governance*. Stanford University Press.
5. Hannam J. (2009). "God's Philosophers: How the Medieval World Laid the Foundations of Modern Science," *Armarius Magnus*. Retrieved from <http://armariummagnus.blogspot.com/2009/10/gods-philosophers-how-medieval-world.html>.
6. Mark, J. J. (2023, June 09). *Europe*. *World History Encyclopedia*. Retrieved from <https://www.worldhistory.org/europe/>
7. Møller, J. (2015). The Medieval Roots of Democracy. *Journal of Democracy*, 26(3), 110-123.
8. Thompson, J. W. (1923). The Development of the Idea of Social Democracy and Social Justice in the Middle Ages. *American Journal of Sociology*, 28(5), 586–605. <http://www.jstor.org/stable/2764779>

9. Zack, N. (2023). *Democracy: A Very Short Introduction*. Oxford University Press.
10. Zack, N. (2023). Democracy in the medieval and Renaissance world. In *Democracy: A Very Short Introduction*. Oxford: Very Short Introductions.

Διαφωτισμός και δημοκρατικές επαναστάσεις (17^{ος} – 18^{ος} αιώνας)

1. Darnton, R. (1979). *The Business of Enlightenment: A Publishing History of the Encyclopédie, 1775–1800*. Retrieved from <https://dash.harvard.edu/bitstream/1/22824057/1/Business.pdf>
2. Declaration of the Rights of Man and of the Citizen. (1789). Retrieved from https://constitutionnet.org/sites/default/files/declaration_of_the_rights_of_man_1789.pdf
3. Hamilton, A., & Madison, J. (1788). *Federalist Papers No. 47., Federalist No. 51*. Retrieved from <http://pknock.com/The%20Federalist%20Papers%2047,%2048,%2051.pdf>
4. Locke, J. (1689). *Second Treatise of Government*. Retrieved from <https://www.earlymoderntexts.com/assets/pdfs/locke1689a.pdf>
5. Montesquieu, C. (1748). *The Spirit of the Laws*. Retrieved from <https://historyofeconomicthought.mcmaster.ca/montesquieu/spiritoflaws.pdf>
6. Palmer, R. R. (1959). *The Age of Democratic Revolution: A Political History of Europe and America, 1760-1800*. Retrieved from <https://www.bard.edu/library/pdfs/archives/2023/06/Palmer-TheAgeOfTheDemocraticRevolution.pdf>
7. Rousseau, J.-J. (1762). *The Social Contract*. Retrieved from <https://www.earlymoderntexts.com/assets/pdfs/rousseau1762.pdf>
8. U.S. Constitution. (1787). Retrieved from https://www.senate.gov/civics/resources/pdf/US_Constitution-Senate_Publication_103-21.pdf
9. Voltaire. (1759). *Candide*. Retrieved from <http://www.esp.org/books/voltaire/candide.pdf>
10. Wollstonecraft, M. (1792). *A Vindication of the Rights of Woman*. Retrieved from <https://www.earlymoderntexts.com/assets/pdfs/wollstonecraft1792.pdf>

19^{ος} και αρχές 20^{ού} αιώνα

1. Brooks, C. (2020, January 6). Chapter 4: The Politics of the Nineteenth Century. Pressbooks. <https://pressbooks.nscc.ca/worldhistory/chapter/chapter-4-the-politics-of-the-nineteenth-century-2/>
2. Civil rights movement: timeline, key events & leaders | HISTORY. (2009, October 27). HISTORY. <https://www.history.com/topics/black-history/civil-rights-movement>

3. Delahaye, C., & Ramdani, F. (2022). Introduction: The Complex and Reciprocal Relations between Suffrage and Other Forms of Activism. *Transatlantica : Revue D'Études Américaines*, 1. <https://doi.org/10.4000/transatlantica.19310>
4. Democracy | Definition, History, Meaning, Types, Examples, & Facts. (2024, January 10). Encyclopedia Britannica. <https://www.britannica.com/topic/democracy/The-spreadof-democracy-in-the-20th-century>
5. Industrialization, labor, and life. (n.d.). <https://education.nationalgeographic.org/resource/industrialization-labor-and-life/>
6. King, J. (2021, February 26). The Expansion of Democracy during the Jacksonian Era – America in Class – resources for history & literature teachers from the National Humanities Center. America in Class. <https://americainclass.org/the-expansion-ofdemocracy-during-the-jacksonian-era/>
7. Knights of Labor - Definition, Goals & Leader | HISTORY. (2009, October 29). HISTORY. <https://www.history.com/topics/19th-century/knights-of-labor>
8. Labor Movement - America, Reform & Timeline | HISTORY. (2009, October 29). HISTORY. <https://www.history.com/topics/19th-century/labor>
9. READ: Responses to Industrialization (article) | Khan Academy. (n.d.-a). Khan Academy. <https://www.khanacademy.org/humanities/whp-origins/era-6-the-long-nineteenth-century-1750-ce-to-1914-ce/64-transformation-of-labor-beta/a/read-responses-toindustrialization-beta>
10. READ: Responses to Industrialization (article) | Khan Academy. (n.d.-b). Khan Academy. <https://www.khanacademy.org/humanities/whp-origins/era-6-the-long-nineteenth-century-1750-ce-to-1914-ce/64-transformation-of-labor-beta/a/read-responses-toindustrialization-beta>
11. Engels. (n.d.). *Socialism in Germany by Friedrich Engels 1892*. <https://www.marxists.org/archive/marx/works/1892/01/socialism-germany.htm>
12. Unknown. (n.d.). *TEXT ANALYSIS: 1876 CONSTITUTION (corrected)*. <https://history-spain.blogspot.com/2015/04/text-analysis-1876-constitution.html>
13. McLean, J. (n.d.). *The Second French Republic | History of Western Civilization II*. <https://courses.lumenlearning.com/suny-hccc-worldhistory2/chapter/the-second-french-republic/#:~:text=The%20French%20Second%20Republic%20was,motto%20Libert%C3%A9%2C%20%C3%89galit%C3%A9%2C%20Fraternit%C3%A9>

-
14. The Editors of Encyclopaedia Britannica. (2024, May 16). *Commune of Paris | Causes, Consequences & Legacy*. Encyclopedia Britannica.
<https://www.britannica.com/event/Commune-of-Paris-1871>
 15. History, H. R.-. S. D. & 1. |. (2020, May 1). HayMarket Riot - Square, Definition & 1886 | HISTORY. *HISTORY*.
<https://www.history.com/topics/19th-century/haymarket-riot>
 16. The Editors of Encyclopaedia Britannica. (2024b, June 8). *Hague Convention | International Law, Humanitarianism & Peacekeeping*. Encyclopedia Britannica.
<https://www.britannica.com/event/Hague-Conventions>
 17. The Editors of Encyclopaedia Britannica. (2023, March 20). *American Federation of Labor | Leader, Goals, Successes, & Significance*. Encyclopedia Britannica.
<https://www.britannica.com/topic/American-Federation-of-Labor>
 18. *On the Reform Act of 1832*. (n.d.).
<https://learn.saylor.org/mod/book/tool/print/index.php?id=67279>
 19. Di Palma, G., Berengo, M., Wickham, C. J., Signoretta, P. E., Marino, J. A., King, R. L., Lovett, C. M., Powell, J. M., Clark, M., Nangeroni, G., Foot, J., Knights, M. F., Di Palma, G., & Larner, J. (2024, June 26). *Italy | Facts, Geography, History, flag, maps, & Population*. Encyclopedia Britannica.
<https://www.britannica.com/place/Italy/Unification>
 20. The Editors of Encyclopaedia Britannica. (2024b, May 20). *Dreyfus affair | Definition, Summary, History, Significance, & Facts*. Encyclopedia Britannica.
<https://www.britannica.com/event/Dreyfus-affair>
 21. Barzun, J., Frassetto, M., Champion, T. C., Treasure, G. R. R., Stearns, P. N., Herlihy, D., Salmon, J. H. M., Sørensen, M. S., Peters, E., Mayne, R. J., Weinstein, D., Parker, N. G., Aubin, H., & Herrin, J. E. (1999, July 28). *History of Europe | Summary, Wars, Map, Ideas, & Colonialism*. Encyclopedia Britannica.
<https://www.britannica.com/topic/history-of-Europe/The-Revolutions-of-1848>
 22. Zapata, C. (2024, March 27). Russian Revolution: Causes, timeline & Bolsheviks | HISTORY. *HISTORY*.
<https://www.history.com/topics/european-history/russian-revolution>
 23. *Women's Suffrage*. (n.d.). National WWI Museum and Memorial.
<https://www.theworldwar.org/learn/about-wwi/womens-suffrage>
 24. Women's Suffrage in the Progressive Era | Progressive Era to New Era, 1900-1929 | U.S. History Primary Source Timeline | Classroom Materials at the Library of Congress |

Library of Congress. (n.d.). The Library of Congress.

<https://www.loc.gov/classroommaterials/united-states-history-primary-source-timeline/progressive-era-to-newera-1900-1929/womens-suffrage-in-progressive-era/>

Η εποχή μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο έως σήμερα

1. Decades of Crisis: Central and Eastern Europe before World War II, Ivan T. Berend University of California Press, 15 Nov 2023
2. The Handbook of Political, Social, and Economic Transformation, Wolfgang Merkel (ed.), Raj Kollmorgen (ed.), Hans-Jürgen Wagener (ed.) Published: 13 February 2019
3. Gaddis, John Lewis. "The United States and the Origins of the Cold War, 1941–1947." Columbia University Press, 2000.
4. Hogan, Michael J. "The Marshall Plan: America, Britain, and the Reconstruction of Western Europe, 1947–1952." Cambridge University Press, 1987.
5. Mazower, Mark. "Dark Continent: Europe's Twentieth Century." Vintage, 2000.
6. United Nations. "Charter of the United Nations." <https://www.un.org/en/about-us/un-charter>.
7. Woods, Randall B. "A Changing of the Guard: Anglo-American Relations, 1941–1946." Oxford University Press, 1990.
8. Kennedy, David. "The Birth of the United Nations." World Politics, vol. 7, no. 2, 1955, pp. 153–178.
9. United Nations. "Charter of the United Nations." <https://www.un.org/en/about-us/un-charter>.
10. Urquhart, Brian. "A Life in Peace and War." HarperCollins, 1987.
11. Weiss, Thomas G., and Sam Daws. "The Oxford Handbook on the United Nations." Oxford University Press, 2018.
12. Kaplan, Lawrence S. "The Long Entanglement: NATO's First Fifty Years." Praeger, 1999.
13. Mastny, Vojtech. "The Cold War and Soviet Insecurity: The Stalin Years." Oxford University Press, 1996.
14. Pease, Neal R. "Democracy and U.S. Policy in Latin America during the Truman Years." University of Missouri Press, 1989.
15. Westad, Odd Arne. "The Global Cold War: Third World Interventions and the Making of Our Times." Cambridge University Press, 2005.
16. Zubok, Vladislav M. "A Failed Empire: The Soviet Union in the Cold War from Stalin to Gorbachev." The University of North Carolina Press, 2007.
17. <https://www.selfstudys.com/uploads/pdf/SX7Al1CgW2R1nZVJRQ22.pdf>
18. Altman, D., Democratic Challenges in the Contemporary World, https://www.academia.edu/62850227/Democratic_Challenges_in_the_Contemporary_World
19. Freedom House, <https://freedomhouse.org/countries/freedom-world/scores>
20. Randall, S., Democracy and the Post-Cold War Era, https://link.springer.com/chapter/10.1057/9781403905277_3
21. Fukuyama, F., The End of History?, https://www.jstor.org/stable/24027184?read-now=1&seq=1#page_scan_tab_contents

22. De Mesquita, B., Downs, G., Smith, A., Cherif, F., Thinking inside the Box: A Closer Look at Democracy and Human Rights, International Studies Quarterly © 2005 Oxford University Press,
https://www.jstor.org/stable/3693602?read-now=1&seq=18#page_scan_tab_contents
23. Arat, Z., Human Rights and Democracy: Expanding or Contracting?, The University of Chicago Press, <https://www.jstor.org/stable/3235336>
24. Democracy and Human Rights: The Role of the UN, Discussion Paper 2013, International Institute for Democratic and Electoral Assistance, <https://www.idea.int/sites/default/files/publications/democracy-and-human-rights-the-role-of-the-united-nations.pdf>
25. Park, J., Forward to the future? The democratic peace after the Cold War, Sage Publications, Ltd.,
https://www.jstor.org/stable/26275318?read-now=1&seq=14#page_scan_tab_contents
26. Talbott, S., The New Geopolitics: Defending Democracy in the Post-Cold War Era, Royal Institute of International Affairs, <https://www.jstor.org/stable/40396642>
27. Pietrzyk, M., Explaining the Post-Cold War Order: An International Society Approach, George Washington University, <https://ciaotest.cc.columbia.edu/conf/pim01/>
28. Scholte, J., Reconstructing Contemporary Democracy, University of Warwick, <https://www.repository.law.indiana.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1375&context=ijls>
29. Nardulli, P., International Perspectives on Contemporary Democracy, <https://www.press.uillinois.edu/books/?id=p075445>
30. Bijukumar, V., Interrogating 'End of History' Theory: Liberal Democracy in the Contemporary World, The Indian Journal of Political Science, https://www.jstor.org/stable/41856389?read-now=1&oauth_data=eyJlbWFpbCI6Imp1bGlhanVyaWV2YUBnbWFpbC5jb20iLCJpbmN0aXR1dGlvbklkcyI6W10sInByb3ZpZGVyIjoiz29vZ2xln0&seq=1#page_scan_tab_contents
31. NCERT Political Science Textbook: Democracy in the Contemporary World, <https://ncert.nic.in/ncerts/l/ieess401.pdf>
32. Challenges to Democracy Building, Recommendations for a New Swedish Policy on Democracy Building, International Institute for Democratic and Electoral Assistance, <https://www.corteidh.or.cr/tablas/25040.pdf>